

Jalostuksen tavoiteohjelma
1.1.2027-31.12.2031

Isomünsterinseisoja
118

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt

Sisällys

4

7

9

10

10

11

14

18

21

21

21

22

22

22

24

30

31

32

32

34

42

46

48

49

49

49

49

50

50

51

51

52
53
55
55
58
58
58
59
60

8. LIITTEET

1. Liite 1	Rodun tausta
2. Liite 2	Ulkomaiset tuontikoirat 1989–2019
3. Liite 3	Metsästyskokeet Saksassa
4. Liite 4	Muiden Pohjoismaiden kokeet
5. Liite 5	Isomünsterinseisojan rotumääritelmä

1. YHTEENVETO

Isomünsterinseisoja on isokokoinen, pitkäkarvainen, seisova lintukoira. Ulkonäölle tyypillistä ovat pitkähapsuinen viirihäntä sekä hapsut korvissa, raajoissa ja mahan alla. Rotumääritelmän mukaisia värimuunnoksia on kolme, valkoinen mustin läiskin ja pilkuin, mustapäistärikkö tai kokomusta. Pää on aina musta, jossa mahdollisesti valkoinen viiru tai piirto. Korvat ovat melko korkealle kiinnittyneet, pyöreäkärkiset ja tiiviisti pään myötäisesti riippuvat. Yleisvaikutelmaltaan isomünsterinseisoja on voimakas ja lihaksikas, kokonaisuutena kuitenkin kuivan jäntevä ja mittasuhteiltaan neliömäinen. Ilme on älykäs ja silmät mahdollisimman tummat. Raajat ovat vahvat, lihaksikkaat ja kohtuullisesti kulmautuneet. Liike on käynnissä ja ravissa joustavaa, maatavoittavaa ja pitkäaskelista. Laukka on sopivan tehokasta ja loikat pitkiä. Isomünsterinseisoja on monipuolinen ja -käyttöinen metsästyskoira, joka soveltuu kaikkiin metsästystilanteen tarpeisiin. Se pystyy työskentelemään niin pelto- ja metsämaastossa kuin myös vedessä, sekä ennen laukausta että sen jälkeen. Tärkeimmät luonteenominaisuudet ovat ohjattavuus, hyvä koulutettavuus ja luotettava metsästystyöskentely. Luonne on eloisa olematta hermostunut.

Rodun käyttötarkoitus

Suomessa rotu on käyttökoirarotu, jota käytetään pääasiassa kana- ja vesilintujen metsästyksessä sekä pienpetojen pyynnissä. Rotua käytetään myös jonkin verran haavoittuneiden sorkkaeläinten etsinnässä. Rotu soveltuu passityyppisestä metsästyksestä aktiiviseen tunturimetsästyksen.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Isomünsterinseisoja on elinvoimainen ja pääosin terve ja normaalisti lisääntymiskykyinen rotu. Sen luonne, käyttäytyminen, käyttöominaisuudet ja ulkomuoto vastaa myös pääosin rodun käyttötarpeita. Tarkoilla jalostusvalinnoilla sekä suunnitelmallisella, jo rodun historiasta johtuvan kapeahkon jalostuspohjan hyödyntämisellä, pystytään geeniperimä pitämään mahdollisimman laajana myös tulevaisuudessa. Isomünsterinseisoja pyritään pitämään alkuperänsä mukaisesti terveenä ja monipuolisena metsästyskoirarotuna käyttötarkoituksensa mukaista luonnetta, rakennetta ja käyttöominaisuuksia ylläpitämällä ja edistämällä.

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Isomünsterinseisoja on maassamme harvinainen rotu ja sen jalostuksen suurimpana haasteena on rodun geeniperimän kapeus. Rodun populaatio (kanta) on vielä pieni, joten yksittäisen koiran jalostuskäytöllä on voimakas vaikutus jalostuspohjaan. Jokainen astutettu pentue on rodun jalostusta ja osaltaan vaikuttaa kannan rakenteeseen. Rodun kannan laajentuessa on erityistä huomiota kiinnitettävä jalostuskelpoisten koirien monipuoliseen käyttöön. Sukusiitosasteen nouseminen populaatiossa vähentää perinnöllistä monimuotoisuutta ja haitallisesti vaikuttavat resessiiviset (peittyvät) geenien kopiot yleistyvät kannassa, jolloin niiden vaikutukset pääsevät esille. Jatkossa on edelleen panostettava uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen tuontikoirien ja ulkomaisten astutusten avulla. Tulevaisuudessa tulee kiinnittää myös huomiota sukusiitosasteen lisäksi sukukatokertoimeen (Ancestor loss coefficient, ALC), joka on suhdeluku siitä, kuinka suuri osuus sukutaulun tiedossa olevista esivanhemmista on eri koiria. ALC lasketaan halutulle sukupolvimäärälle ja se voi saada arvoja välillä 0-1. Rodussa on kapeasta jalostuspohjasta huolimatta kyetty vaalimaan sukujen monimuotoisuutta ja viimeisten vuosien sukukatokertoimet ovatkin olleet välillä 0,90-1 viidellä sukupolvella laskettuna.

Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
<p>Tavoitteena tasapainoinen, rauhallinen ja helposti koulutettava luonne. Tavoitteena on, että isomünsterinseisoja on hiljaa passissa ja suhtautuu vieraisiin ihmisiin ja koiriin ystävyydellä eikä osoita aggressiivisuutta ihmisille eikä toisille koirille.</p>	<p>PEVISA ohjelmassa ei rajoituksia</p> <p>Jalostussuosituksena on, ettei näyttelytulos H ole tullut huonon luonteen vuoksi. Lisäksi koiran luonteen tulee olla käyttötarkoitukseen sopiva.</p> <p>Muina toimenpiteinä voidaan pitää rodun koirien luonteen tarkkailua yleisissä tilaisuuksissa, koulutuksissa ja kokeissa. KAER-kokeessa tuomari arvioi koiran lähestyttävyyden sekä tarkastelee koirien häiritsevää ääntelyä jälkijoukoissa. Myös näyttelyssä arvioidaan koirien luonnetta.</p> <p>Jos koiran luonteessa, toimintakyvyssä, hermorakenteessa tai käyttäytymisessä on puutteita sitä ei tule käyttää jalostukseen.</p>

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
<p>Tavoitteena on terve metsästyskoira, joka kestää erilaisissa maastoissa ja sääolosuhteissa usean päivän kestäviä jahteja ja joka pystyy käyttämään hyväkseen normaalin koiran ravinnon.</p>	<p>PEVISA ohjelmassa pentujen vanhemmille lonkaniveldysplasian raja-arvo B sekä kyynärtutkimus suoritettuna. Kyynärtutkimusten poikkeusehtona on ulkoimaisten urosten käyttö, jolloin kyynärtutkimusta ei vaadita.</p> <p>Jalostussuosituksena on, ettei lonkaniveldysplasian arvon B omaavia yhdistelmiä käytettäisi.</p> <p>Muina toimenpiteinä voidaan mainita yleinen rehellisyys koirien sairauksista, joista ilmoitetaan sekä kasvattajalle että Saksanseisojakerhon terveystietolomakkeen kautta rotuyhdistykselle. Lisätään Saksanseisojakerhon tietokantaan tulevia terveystietojen määrää kertomalla terveystietolomakkeen olemassaolosta eri tapahtumissa.</p>

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet

Tavoitteena on normaalin astutuksen ja synnytyksen kautta syntyneet pennut, joita emä hoitaa itsenäisesti.	PEVISA ohjelmalla ei ole tarvetta rajoittaa lisääntymisen ongelmia Jalostussuosituksena on normaali lisääntymiskäyttäytyminen
--	---

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteena on rotutyypillinen, terve käyttökoira	PEVISA ohjelmassa ei ole rajoituksia Jalostussuosituksena näyttelytulos AVO EH, KÄY EH tai 2XAVO H tai KÄY H eri tuomareilta kuitenkin niin, ettei H ole tullut huonon luonteen vuoksi Muina toimenpiteinä suositellaan tarkastelemaan jalostusyhdistelmän rakenteita ja niiden puutteita keskenään kiinnittäen huomiota raajojen kulmauksiin, joista etenkin etupään kulmaukset ovat heikentyneet viime tarkastelujakson aikana.

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteena on etenkin vaalia isomünsterinseisojan metsästysominaisuuksia ja pitää rotu vain metsästyskäytössä. Tavoitteena on kestävä metsästyskoira, joka toimii yhteistyössä ohjaajan kanssa monipuolisissa metsästystilanteissa.	PEVISA-ohjelmalla pyritään vaalimaan rodun alkuperäisiä käyttöominaisuuksia esittämällä PEVISA-ohjelmaan lisäyksen: jalostukseen käytettävillä pentujen vanhemmilla tulee olla vähintään KAER (kanakoirien erikoiskoe) 3. palkinto ennen astutusta tai vastaava ulkomainen koetulos jalostusneuvojan lausunnon perusteella. Jalostussuosituksena on, että vähintään toinen vanhemmista täyttää Sakasanseisojakerhon (SSK) jalostusrekisteritavoitteet

Jalostuspohja	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet

Tavoite on laajentaa rodun geenipohjaa hyödyntämällä erisukuisia tuontikoiria ja kotimaisia jalostuskoiria, hyvät käyttöominaisuudet huomioon ottaen.

PEVISA ohjelmalla rajoitetaan koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä korkeintaan 21 pentuun. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Isomünsterinseisojan PEVISA-ohjelma 1.1.2027-31.12.2031:

- Astutushetkellä tulee koirista olla virallinen lonkkakuvaus- ja kyynärkuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvona lonkkaniveldysplasian aste B.
- Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.
- Pentujen vanhemmilla tulee olla vähintään KAER=kanakoirien erikoiskoe 3-tulos ennen astutusta tai **vastaava ulkomainen koetulos jalostusneuvojan lausunnon perusteella.**

Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: Ei vaadita kyynärkuvauslausunto (2 pentuetta)

Jalostuksen tavoiteohjelman suositukset jalostukseen käytettäville koirille:

- Lonkkanivelet normaalit tai lähes normaalit (A tai B). Suosituksena on, ettei kahta B-lonkkaista koiraa yhdistetä, vaan toisella vanhemmista on lonkkakuvaustulos A
- Kyynärnivelet tutkittu ja terveet (0).
- Hyvä yleinen terveydentila ja Saksanseisojakerhon terveysvakuutus annettu.
- Lisääntymiskäyttäytyminen normaalia.
- Käyttötarkoitukseen sopiva luonne.
- Näyttelytulos AVO EH tai KÄY EH tai 2xAVO H tai 2xKÄY H eri tuomareilta, kuitenkin niin, ettei H ole tullut huonon luonteen vuoksi.
- Toinen vanhemmista täyttää Sakasanseisojakerhon (SSK) jalostusrekisteritavoitteet

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Rodun historiallinen kehitys on saanut alkunsa keskiajan valkokirjavista lintu- ja haukkametsästyskoirista, joista kehittyneet ylös ajavat ja viiriäiskoirat ovat 1800-luvun seisojien esi-isiä. Pienimünsterinseisojan ja pitkäkarvaisen saksanseisojan tavoin isomünsterinseisojat kuuluvat pitkäkarvaisiin saksalaisiin seisojiin, joiden suunnitelmallinen jalostus aloitettiin 1800-luvun lopulla. Kun Saksa vuonna 1909 lopullisesti poisti mustan värin pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmästä, otti vuonna 1919 perustettu uusi seura hoitaakseen pitkäkarvaisten mustavalkoisten münsteriläisten koirien jalostuksen. Rodun kantakirjaan merkittiin ensin kaikki jäljellä olleet alkuperäisen kannan yksilöt, joita löytyi etenkin läntiseltä Münsterin alueelta ja Ala-Saksista. Näillä 83 koiralla aloitettiin isomünsterinseisojan suunnitelmallinen jalostus vuonna 1922. Kantakirjaan merkittyjen koirien välisistä astutuksista syntyneet pentueet rekisteröitiin isomünsterinseisojiksi. Rodun historiallisesta taustasta voi lukea lisää liitteestä (liite 1). Isomünsterinseisojan alkuperäinen käyttötarkoitus on olla monipuolinen ja -käyttöinen metsästyskoira, joka soveltuu kaikkiin metsästystilanteen tarpeisiin ja

pystyy työskentelemään niin pelto- ja metsämaastossa kuin myös vedessä, sekä ennen laukausta että sen jälkeen. Rodun historiikki on liitteessä 1.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Isomünsterinseisoja on hämmästyttävän samannäköinen kuin rotumääritelmän luomisen aikoihin. Ulkomuotoon ei olennaisia muutoksia ole tehty eikä syntynyt. Koirat, lähinnä nartut, ovat pienentyneet. Samalla rungon yleistä vahvuutta on pyritty lisäämään. Monet kasvattajat pyrkivät umpimustaan päähän, mihin rodun alkuperämaassa on puututtu, ettei jalostuspohja tarpeettomasti kapenisi läsipäiden syrjimisen vuoksi. Lähinnä isomünsterinseisojan geenipohjan laajentamiseksi on 1930- ja 1970-luvuilla tehty virallisia risteytyksiä pitkäkarvaisen saksanseisojan kanssa. Yhteisen alkuhistorian vuoksi tämä ei juurikaan ole vaikuttanut isomünsterinseisojan ulkomuodon tai käyttötarkoituksen kehittymiseen. Rotu on kaikkialla alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan metsästyskoirana. Näyttelykoiranakin rotu on saanut joissain maissa, erityisesti Britanniassa, suosiota. Isomünsterinseisoja on alusta lähtien tarkoitettu monipuoliseen metsästyskäyttöön ja siihen sitä on rodun kotimaassa myös jalostettu alusta lähtien. Toinen maailmansota karsi kasvattajakennelien määrää, mutta rodun vannoutuneimmat ystävät jatkoivat edelleen rodun jalostusta, tosin entistä harvemmillä yksilöillä, sillä sodan melskeissä arvokasta jalostusmateriaalia oli kadonnut. Saksassa koiria käytetään perinteisesti lähes kaiken riistan, jopa villisian metsästämiseen. Koirat saavat Saksassa erilaisista riistatilanteista suoritusmerkintöjä. Suoritusmerkintöjä kannattaa meillä täällä Suomessakin seurata, sillä ne kertovat saksalaisten jalostuskoirien taipumuksista ja niiden mahdollisesta sopivuudesta suomalaiseen käyttötarpeeseen. Suomessa ja Pohjoismaissa isomünsterinseisojan kanssa pyydetään pääasiassa kana- ja vesilintuja. Se on monipuoliseen metsästykseseen soveltuva seisova lintukoira, jonka tehtävä on etsiä ja paikallistaa riistaa, osoittaa se seisomalla, ajaa se käskystä liikkeelle ja noutaa ammuttu tai jäljittää haavoitettu riistaeläin. Viime aikoina on kiinnitetty huomiota rodun monipuolisuuteen ja monitoimikoiran kysyntä on jonkin verran lisääntynyt. Koiria on käytetty menestyksellä pienpetojen pyynnissä ja haavoittuneiden hirvieläinten jäljestyksessä. Riistan talteenotto taipumuksiltaan isomünsterinseisoja on erinomainen. Se noutaa halukkaasti ja varmasti sekä maalta että vedestä. Se on innokas ja vahva uimari ja sen kylmänsietokyky on hyvä. Sen karvapeite suojaa sitä erilaisissa sääolosuhteissa ja vaikeakulkuisissa tiheiköissä. Isomünsterinseisoja on omimmillaan metsästyskäytössä pienipiirteisessä, vesistöisessä, vaikeakulkuisessa maastossa, koska sen hakuvauhdin ja haun laajuuden ei edellytetä olevan samaa luokkaa nopeitten rotujen, esimerkiksi lyhytkarvaisen saksanseisojan kanssa

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Isomünsterinseisoja on itse asiassa pitkäkarvainen saksanseisoja mustavalkoisessa asussa. Kun vanhasta keskieurooppalaisesta pitkäkarvaisesta lintukoiratyyppistä alettiin 1870-luvun lopulla jalostaa pitkäkarvaista saksanseisojaa, rotumääritelmään ei alkuaikojen aprikoinnin jälkeen enää vuonna 1908 hyväksytty mustaa väriä. Osa kasvattajista halusi kuitenkin säilyttää vanhan, etenkin Luoteis-Saksassa Münsterin liepeillä kukoistaneen kannan, sillä mustavalkoiset olivat yhtä hyviä metsästyskoiria kuin ruskeankirjavat pentuesisarensakin. Sukulaisuussuhde pitkäkarvaisen saksanseisojan kanssa näkyy edelleenkin, sillä isomünsterinseisojien pentueisiin voi syntyä ruskeankirjavia pentuja. Ruskeankirjavat yksilöt eivät ole rotumääritelmän mukaisia ja nämä rekisteröidään Suomen Kennelliiton EJ-rekisteriin. Pitkäkarvaisista mannermaisista seisojaroduista myös ranskalainen sininenpicardienspanieli on saman kokoinen ja muistuttaa ulkonäöltään hyvin paljon isomünsterinseisojaa. Tämänkin rodun kehitys on saanut alkunsa eurooppalaisista pitkäkarvaisista lintukoirista.

Eri linjat

Isomünsterinseisoja on edelleen alkuperäisen käyttötarkoituksensa mukainen monipuolinen metsästyskoira. Rotu ei ole jakautunut eri linjoihin käyttötarkoituksen perusteella. Rodun harrastajien on varjeltava rodun alkuperäistä käyttötarkoitusta, sillä isomünsterinseisoja on ensisijaisesti metsästyskoirarotu ja sellaisena se pysyy vain, mikäli se säilyy metsästäjien käsissä. Isomünsterinseisojille on perustettu maailmanliitto Grosser Muensterlaender International e.V. (GMI)

vuonna 2018, joka vaalii rodun jalostusta metsästyskäyttöön ja ehkäisee rodun jakautumista käyttö- ja näyttelylinjaisiin koiriin.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Rotu saapui Pohjoismaihin 1970-1980-luvuilla mutta vielä 25 vuotta sitten isomünsterinseisoja oli Suomessa tuntematon, ja harvinainen se on vieläkin. Suomen ensimmäiset isomünsterinseisojat olivat lähtöisin saksalaisenglantilaisista yhdistelmistä ja saapuivat maahamme Norjasta ja Ruotsista. Ensimmäisenä Norjasta vuonna 1989 saapuneen uroksen, Munsdal's Casmirin, jälkeen maahamme tuotiin vuosina 1990-1996 kaikkiaan 11 koiraa Ruotsista Våråsen's-kennelistä ja ensimmäinen isomünsterinseisoja rekisteröitiin SKL:n koirarekisteriin vuonna 1990. Suomalainen kasvatustyö lähti käyntiin näillä ruotsalaista alkuperää olevilla koirilla ja ensimmäinen pentue maassamme syntyi vuonna 1996. Seuraavana vuonna rekisteröitiin maahamme uros Tanskasta. Vuonna 1997 rekisteröitiin Suomeen vihdoinkin ensimmäinen koira, uros Dixon Ciperro, rodun alkuperämaasta Saksasta. Vuosina 1997 ja 1998 tuotiin maahamme vielä kaksi koiraa ruotsalaisesta Våråsen's-kennelistä, joten kaikki Ruotsista maahamme 1990-luvulla tuodut 13 rodun edustajaa ovat lähtöisin samalta kasvattajalta. Sittemmin koiria on alettu tuoda pääasiassa Saksasta, ja vuonna 2006 Saksa ohitti Ruotsin Suomeen tuotujen ja tänne rekisteröityjen koirien määrässä. Vuoden 2014 loppuun mennessä tiedetään 17 koiran saapuneen maahamme Saksasta. 2000-luvulla yksittäisiä koiria on rekisteröity myös Britannian, Hollannin ja Tšekistä. Vuosina 2010-2014 on Suomeen rekisteröity kolme koiraa Saksasta ja pitkän tauon jälkeen jälleen yksi koira Ruotsista. Maahamme rekisteröidään vuosittain keskimäärin yhdestä kahteen tuontikoiraan. Virallisesti Suomeen rekisteröityjen tuontikoirien lisäksi maahamme on tuotu eri maista myös muutamia koiria, joita ei ole syystä tai toisesta virallisesti rekisteröity. Pienen kantamme (populaation) vuoksi kansainvälinen yhteistyö on välttämättömyys. Rodun kasvatusta Suomessa on toistaiseksi ollut vähäistä ja pentueita syntyy harvakseltaan, vaihtelevia määriä vuosittain. Ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1996 ja kaikkiaan vuoden 2019 loppuun mennessä maassamme on syntynyt 22 pentuetta. Vuonna 2009 ylitettiin sadan rekisteröidyn koiran kokonaismäärä ja vuoden 2019 lopussa Suomeen oli rekisteröity kaikkiaan 214 isomünsterinseisojaa.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Isomünsterinseisoja kuuluu mannermaisten seisotarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisotakerho ry:n alaisuuteen. Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisojia, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 28 erilaista mannermaista seisotarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 750 - 950 uutta pentua. Saksanseisotakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoira-harrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen. Saksanseisotakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Ulkomuototoimikunta vastaa mannermaisten kanakoirien ulkomuotoon liittyvistä ominaisuuksista ja tavoitteista. Toimikunta järjestää rotujemme kotimaisten ulkomuototuomareiden koulutuksen. Koetoimikunta on hallituksen nimeämä asiantuntijaelin KAER -koeasioissa. Toimikunta koostuu ylituomareista. Toimikunnan keskeisiä tehtäviä ovat mm. koesäännöt ja niiden kehittäminen, aspiranttien kouluttaminen sekä ylituomareiden jatkokoulutukset. Kerhon

toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsen sihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuuhenkilö.

Rotujärjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa. Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2600 jäsentä.

Suomen Münsterikerho

Suomen Münsterikerho ry perustettiin kesäkuussa 2003 ja vuoden 2019 lopussa kerhossa oli jäsenenä yli 400 iso- ja pienimünsterinseisojan omistajaa. Yhteistyössä rotujärjestön kanssa toimiva kerho on tarkoitettu iso- ja pienimünsterinseisojan omistajille sekä kaikille roduista kiinnostuneille. Kerhon päätapahtumat ovat kaksi kertaa vuodessa järjestettävät koulutuspäivät. Päivien aikana annetaan opastusta metsästyskoiran kouluttamisessa kohderyhmänä etenkin aloittelevat kanakoiran ohjaajat. Mukana on aina myös kokeneempia konkareita tarjoamassa vinkkejä ja näyttämässä mallia. Tapahtumien aikana saa kuvan siitä, mitä mannermaisten seisojien metsästyskokeessa ja vesityökokeessa koiralta vaaditaan, ja tarjolla on myös ”aitoja tilanteita” maastossa. Koulutuksen lisäksi on kysymys myös mukavasta yhdessäolosta yhteisen harrastuksen parissa ja tilaisuus tutustumiseen ja kokemusten vaihtoon toisten münsteriharrastajien kanssa. Tapahtumiin ovat tervetulleita myös münsterirotuihin tutustujat, jotka harkitsevat pennun hankintaa.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 10 jäsentä. Jalostusneuvot valitsevat Saksanseisojakerhon vuosikokous. Lyhytkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja karkeakarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 2 henkilöä, pieni- ja isomünsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Jalostusneuvot apuna työskentelee 8 rotuyhteyshenkilöä, jotka roturyhmäkokoukset valitsevat ja Saksanseisojakerhon vuosikokous hyväksyy. Isomünsterinseisojalla on oma rotuyhteyshenkilö, joka vastaa rodun tilastoinnista ja tietokantaan lisättävistä urostiedusteluista sekä pentueilmoituksista.

Jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälityksen. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa jalostuskatselmuksen järjestelyistä.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta.

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Mäki, K.)

Suomessa isomünsterinseisojan jalostuksessa pyritään turvaamaan kannan monimuotoisuus käyttämällä rodun suomalaisen kannan laajentamiseksi erisukuisia ulkomaisia jalostusuroksia suomalaisille nartuille sekä tuomalla uusia tuontipentuja Suomeen eri maista. Alkuvuosina rodun Ruotsista tuodut edustajat olivat lähisukua keskenään ja tämä rajoitti kasvatustyön aloittamista. Sittemmin maahan muualta tuodut koirat ovat lähes kaikki erisukuisia keskenään. Viime aikoina pentuja on tuotu pääasiassa Saksasta, sillä siellä on aina saatavissa pentuja metsästyskoepalkituista vanhemmista. Rodun kotimaista kantaa pyritään käyttämään monipuolisesti.

Isomünsterinseisojan suomalaisen kannan pienilukuisuus tekee mahdolliseksi noudattaa ihanteellista enintään 5 %:n jälkeläismäärää laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Suomessa on tuonnit mukaan lukien rekisteröity keskimäärin 53 isomünsterinseisojaa neljässä vuodessa. Viiden prosenttien osuus tästä olisi n. kaksi pentua. Pentueeseen syntyy keskimäärin 7-8 pentua, joten jo yksi pentue ylittää 5 %:n jälkeläismääräsuosituksen. Hyvän jälkeläisnäytön antaneen koiran on järkevää tuottaa toinenkin pentue. Vuodesta 2011 rodulla on ollut voimassa nk. matador- pykälä, joka rajaa koiran jälkeläisten määrän 21 pentuun. Käytännössä kuitenkin vain hyvin harva koira on saanut kahtakaan pentuetta.

Isomünsterinseisojan geneettinen perusta on Saksassa roturekisteriin vuonna 1922 hyväksytyjen 83 yksilön joukosta jalostukseen käytettyjen yksilöiden geeniperimässä. 1930-luvulla tehtiin Saksassa muutamia roturisteytyksiä pitkäkarvaisen saksanseisojan kanssa ja isomünsterinseisojan geenipohja sai näin kaipaamaansa laajennusta. Toinen maailmansota (1939-1945) koetteli rotukoiria ja menehtyneiden tai kadonneiden yksilöiden sekä kasvatustoiminnan lopettaneiden kenneleiden myötä isomünsterinseisojan geenimateriaalia hävisi sodan seurauksena. Sodan jälkeen rodun vannoutuneet saksalaiset ystävät jatkoivat isomünsterinseisojan jalostustyötä jäljellä olleilla koirilla. 1970-luvulla rotuun saatiin jälleen geenimateriaalia pitkäkarvaisesta saksanseisojasta Saksassa tehtyjen roturisteytysten myötä. Saksan isomünsterinseisojakannasta on otettu verinäytteitä ja tutkittu populaation sukulaisuusastetta sekä terveyttä. Verinäytteet osoittavat, että populaatio on tarpeeksi laaja, jotta rodulla on turvattu tulevaisuus (Verband Grosse Münsterländer e.V.).

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Taulukko 1. Vuosittelasto – rekisteröinnit

Isomünsterinseisojien vuosittelasto, rekisteröinnit Suomessa 2015-2024

Vuosilasto - rekisteröinnit

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Pennut (kotimaiset)		17	5	13		16	8	11	8	
Tuonnit	1					1	1	4	4	
Rekisteröinnit yht.	1	17	5	13		17	9	15	12	
Pentueet		2	1	2		2	1	1	1	
Pentuekoko		8,5	5,0	6,5		8,0	8,0	11,0	8,0	
Kasvattajat		2	1	2		2	1	1	1	
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki		2	1	2		2	1	1	1	
- kotimaiset			1						1	
- tuonnit				1		2				
- ulkomaiset		2	0	1		0	1	1	0	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä		6 v	2 v 4 kk	4 v 6 kk		13 v 11 kk	4 v 4 kk	4 v	6 v 3 kk	
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki		2	1	2		2	1	1	1	
- kotimaiset		2	1	1			1	1	1	
- tuonnit				1		2				
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä		4 v 9 kk	3 v 5 kk	4 v		1 v 11 kk	4 v 2 kk	7 v 3 kk	7 v 1 kk	
Isoisät		4	2	4		4	2	2	2	
Isoäidit		4	2	4		4	2	2	2	
Sukusiitosprosentti		0,00%	1,03%	1,53%		0,44%	0,63%	0,00%	0,39%	

Kennelliitto/KoiraNet/Jalostustietojärjestelmä 30.11.2025

Rekisteröintimäärät Suomessa

Kymmenen viime vuoden aikana Suomessa on kasvatettu 10 isomünsterinseisojapentuetta ja niissä yhteensä 78 pentua. Pentueista 5 on ulkomaisesta uroksesta, 3 tuontiuroksesta ja 2 kotimaisesta uroksesta. Kolmen pentueen emä on tuontikoira. Rekisteröintimäärät Suomessa ovat kasvaneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuoden 2004 loppuun mennessä Suomeen oli rekisteröity kaikkiaan 64 isomünsterinseisojaa ja vuosina 2005-2014 rekisteröitiin jo 97 koiraa. Sadan rekisteröidyn koiran kokonaismäärä ylitettiin vuonna 2009 ja vuoden 2019 lopussa Suomeen oli rekisteröity kaikkiaan 214 isomünsterinseisojaa. Vuoden 2024 loppuun mennessä Suomeen on rekisteröity 250 isomünsterinseisojaa. Nyt viimeisten viiden vuoden aikana kotimaisia rekisteröintejä on tullut vuosittain yhdestä kahteen pentuetta. Rodun halutaan säilyvän metsästystä harrastavien käsissä ja korkeintaan maltillisena pysyvä rekisteröintimäärien kasvu helpottaa metsästävän kodin löytämistä tälle harvinaisemmalle metsästyskoirarodulle.

Jakautuminen linjoihin

Rotu ei ole jakautunut linjoihin. Jakautumista käyttö- ja näyttökoiiriin vältetään sekä Suomessa, että rodun alkuperämaassa Saksassa. Isomünsterinseisojien maailmanliitto (GMI) on perustettu vaalimaan isomünsterinseisojaa käyttökoirarotuna. Suomi ja sen rotuyhdistys Saksanseisojakerho ry kuuluu maailmanliiton perustajamaihin. Perustajamaat ovat Saksa, Suomi, Hollanti, Itävalta, Tsekki, Belgia, Tanska, Iso-Britannia, Ranska ja Sveitsi. Lisäksi Pohjois-Amerikka on liittynyt jäsenmihin myöhemmin.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tarkastelujakson rekisteröintimäärästä 11 koiraa on tuonteja. Isomünsterinseisojia tuodaan Suomeen keskimäärin yksi koira vuosittain. Pentuja on tuotu viimeisen kymmenen vuoden aikana pääasiassa Saksasta. Yksi koira on Itävallasta ja yksi Hollannista. Myös suomalaisen kannan jalostuspuhjan monipuolisuuden vuoksi maahan pyritään tuomaan koiria mahdollista tulevaa jalostuskäyttöä varten. Tietoa tuontikoirista on kerätty liitteeseen (liite 2).

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Koska jalostukseen käytettäviltä isomünsterinseisojilta edellytetään metsästyskoetulosta, ei koiria ole käytetty jalostukseen kovin nuorena. Rotujärjestön jalostusrekisterivaatimuksissa edellytetään koirilta avoimen luokan tulosta (nartuilla AVO 2 ja uroksilla AVO 1). Moni kasvattaja on omassa kasvatustyössään pyrkinyt käyttämään jalostusrekisterivaatimukset täyttävää narttua. Uroksen osalta on monesti päädytty käyttämään ulkomaista urosta. Jalostuskoirien keskimääräinen ikä uroksilla on 5 v 1 kk ja nartuilla 4 v 1 kk. Suosituksena on, ettei koiraa käytetä jalostukseen toista kertaa ennen kuin sen ensimmäisestä pentueesta on virallista tietoa terveyden ja käyttöominaisuuksien osalta.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai läheisempien sukulaisien yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuotoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleelijohdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä, kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen

ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Mäki, K.)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Isomünsterinseisojapentueitten keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste on Kennelliiton jalostustietojärjestelmän mukaan vaihdellut viimeisten kymmenen vuoden aikana 0 – 2,1 %:n välillä. Jalostusneuvonnan kautta suunnitelluissa yhdistelmissä sukusiitosaste pyritään nykyään pitämään aina alle 3 % ja sukukatokerroin vähintään 0.90 % viiden polven mukaan laskettuna. Samaa urosta ei suositella käytettäväksi jalostukseen kahta kertaa enempää. Kennelliiton tietokanta vääristää sukusiitosasteita, koska tuontikoirien ja ulkomaisten urosten sukutauluja ei ole tallennettu täydellisesti. Pentueitten vuosittainen sukusiitosprosentti ei ole ongelma, mutta siihen on päästy panostamalla ulkomaisiin astutuksiin ja tuontikoirien käyttöön sekä käyttämällä kotimaista kantaa harkiten.

Sukukatokerroin

Sukukatokerroin (ancestor loss coefficient, ALC) on suhdeluku siitä, kuinka suuri osuus sukutaulun tiedossa olevista esivanhemmista on eri koiria. Se lasketaan todellisten ja mahdollisten esivanhempien suhteena halutulle sukupolvimäärälle ja se voi saada arvoja välillä 0–1. Esimerkiksi 5 polven sukutaulussa on maksimissaan 62 mahdollista esivanhempaa. Jos sukutaulusta kuitenkin löytyy vain 31 eri koiraa, tarkoittaa se sitä, että puolet perimästä on jo menetetty. Mitä pienempi sukukatokerroin on, sitä enemmän variaatiota on jo menetetty, siinäkin tapauksessa, että sukusiitosaste olisi 0. Isomünsterinseisojilla tavoitteena on, että yhdistelmän sukukatokerroin viiden sukupolven mukaan olisi vähintään 0.90, mikä tarkoittaa, että sukutaulussa on vähintään 55 eri koiraa 62:sta. Sukusiitosasteen ja sukukatokertoimen suhde ei ole lineaarinen. Käytännössä kuitenkin pätee, että mitä sukusiitetympi koira on, sitä alhaisempi on sen sukukatokerroin eli sen taustalta löytyy vähemmän eri koiria ja samalla vähemmän perinnöllistä vaihtelua. Vaikka koiran sukusiitosaste olisi nolla, sillä voi silti olla sukukatoa. Silloin sen vanhemmat eivät ole keskenään sukua, mutta jompikumpi tai kumpikin vanhemmista on sukusiitetty.

Sukukatokerroin ei kuvaa todennäköisyyttä samalta esivanhemmalta peräisin olevan alleelin esiintymiseen kaksinkertaisena, kuten sukusiitos, vaan se kuvaa koiran mahdollisuutta monipuoliseen alleelivalikoimaan. Toisaalta koira saa korkean sukukatokertoimen, vaikka sen sukutaulussa esiintyisi lähisukulaisia, kunhan siellä ei esiinny sama koira monta kertaa. Sukukatokerroin ei myöskään kerro mitään koiran geeniversioiden ainutlaatuisuudesta rodun populaatioon nähden, se kertoo vain koiran omasta sukutaulusta. Sukukatokerroinluku on käyttökelpoinen työkalu sukusiitosasteen seurannan rinnalle, jolla voidaan arvioida yksilön perimän vaihtelua.

4.1.2 Jalostuspohja

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi

*Kennelliitto/KoiraNet/Jalostustietojärjestelmä
Vuositilasto – jalostuspohja*

Vuositilasto - jalostuspohja

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Per vuosi										
- pentueet		2	1	2		2	1	1	1	
- jalostukseen käytetyt eri urokset		2	1	2		2	1	1	1	
- jalostukseen käytetyt eri nartut		2	1	2		2	1	1	1	
- isät/emät	-	1,00	1,00	1,00	-	1,00	1,00	1,00	1,00	-
- tehollinen populaatio	-	3 (75%)	1 (50%)	3 (75%)	-	3 (75%)	1 (50%)	1 (50%)	1 (50%)	-
- uroksista käytetty jalostukseen	-	0%	0%	0%	-	12%	0%	0%	100%	-
- nartuista käytetty jalostukseen	0%	0%	0%	0%	-	0%	38%	14%	33%	-
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	5	5	5	5	4	5	3	4	3	2
- jalostukseen käytetyt eri urokset	5	5	5	5	4	5	3	4	3	2
- jalostukseen käytetyt eri nartut	5	5	5	5	4	5	3	3	3	2
- isät/emät	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,33	1,00	1,00
- tehollinen populaatio	7 (70%)	7 (70%)	7 (70%)	7 (70%)	5 (62%)	7 (70%)	4 (67%)	4 (50%)	4 (67%)	3 (75%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0%	0%	5%	4%	5%	10%	8%	7%	10%	10%
- nartuista käytetty jalostukseen	0%	0%	0%	19%	21%	22%	30%	16%	15%	10%

30.11.2025

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Rodussa on käytetty paljon ulkomaisia uroksia, jolloin kotimaisten urosten käyttö on jäänyt vähäiseksi johtuen koepalkitseemattomista kotimaisista uroksista. Nartuista on käytetty 13 %, jota voitaneen pitää aivan kohtuullisena.

Isät/emät -luku

Isät/emät suhde on optimissa eli arvossa 1,00. Mitä lähempänä suhde on yhtä, sitä tasaisempaa on urosten jalostuskäyttö.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun [perinnöllisestä monimuotoisuudesta](#).

Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu. Jalostuskoirien tehollisen populaation arvioinnin kaavassa ei pystytä ottamaan huomioon jalostuskoirien keskinäisiä sukulaisuuksia, joten luku on yliarvio. Lisäksi rotumme Kennelliiton tietokantaan tallennetut sukutaulut ovat puutteellisia.

Rodun tehollinen populaatiokoko

Isomünsterinseisojalla rodun tehollinen populaatiokoko on iso ja suvullisesti koirat ovat hyvin erisukuisia.

Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15-20 urosta

Kennelliitto/KoiraNet/Jalostustietojärjestelmä

Jalostusurokset

#	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	CLIFF VOM JÄGERWEG	1	11	14,10%	14%	2	18	1	11
2	ABOR VON OVERNDORF	1	10	12,82%	27%	0	0	1	10
3	ARAMIS VOM PFAFFENBUCK	1	9	11,54%	38%	1	5	1	9
4	ZERRES VOM MARIENBRINK	1	9	11,54%	50%	0	0	1	9
5	FINN VON BATJERS-BRAAKE	1	8	10,26%	60%	0	0	1	8
6	KORPIAALLON SKELETOR	1	8	10,26%	71%	1	10	1	8
7	ARKO VOM HELLGRUND	1	8	10,26%	81%	2	13	1	8
8	DIXON CIPERRO	1	7	8,97%	90%	0	0	3	26
9	SIKTEN	1	5	6,41%	96%	0	0	1	5
10	DURON V. H. ZONNEBEEKBOS	1	3	3,85%	100%	0	0	1	3

Jalostusurokset

30.11.2025

Viittä urosta on käytetty tuottamaan n. 50 % ajanjakson pennuista mutta rekisteröintimäärät ovat erittäin pieniä ja yksikin pentue vaikuttaa rodun kantaan huomattavasti. Suosituksena on välttää saman koiran uudelleen käyttöä paitsi, jos jälkeläisnäyttö on erinomaista sekä terveyden, että käyttöominaisuuksien suhteen.

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15-20 narttua

Kennelliitto/KoiraNet/Jalostustietojärjestelmä

Jalostusnartut

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	KORPIAALLON SHINE	1	11	14,10%	3	26	2	20
2	TARMOKAS OONAMIINA	1	10	12,82%	0	0	1	10
3	KUURANKORVEN KIKKA	1	9	11,54%	0	0	2	18
4	SIENA VOM FLÖRBACH	1	9	11,54%	1	5	1	9
5	KORPIAALLON OONA	1	8	10,26%	0	0	1	8
6	TARMOKAS NELLINOORA	1	8	10,26%	1	10	1	8
7	KORPIAALLON PAMI	1	8	10,26%	2	13	1	8
8	AMY VOM SCHÖCKLLAND	1	7	8,97%	0	0	1	7
9	KORPIAALLON OLGA	1	5	6,41%	0	0	1	5
10	OTTI VON HAUS EMSING	1	3	3,85%	0	0	1	3

30.11.2025

Jalostuskoirien käyttömäärät

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2–3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 100 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin n. 5 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä, mikä tarkoittaa noin 10 jälkeläistä. (lähde: SKL, Mäki K.).

Isomünsterin osalta tämä tarkoittaa, että edeltävän neljän vuoden rekisteröintimäärien mukaan uroksella ja nartulla ei kannan monimuotoisuuden ylläpitämiseksi tulisi olla enempää, kuin yksi pentue. 10 vuoden aikana eniten käytetyllä uroksella (taulukko 3) ja nartulla (taulukko 4) on kummallakin 1 pentue

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Jalostusnartuista eniten käytetty narttu Korpiaallon Shine on kolmanneksi eniten käytetyn Kuurankorven Kikan ja seitsemänneksi eniten käytetyn Korpiaallon Pamin emä. Seitsemänneksi eniten

käytetty Korpiaallon Pami on viidenneksi eniten käytetyn Korpiaallon Oonan ja yhdeksänneksi käytetyimmän Korpiaallon Olgan emä.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun populaatio Saksassa

Saksassa rekisteröidään noin 350 isomünsterinseisooja vuosittain. Rodun pääkasvatusalue on edelleen sen perinteinen kotiseutu Westfalenin länsiosa lähellä Hollannin rajaa ja Niedersachsen (Alasaksi). Myös Baijerissa on tasaista kasvatusta. Isomünsterinseisooja on säilynyt metsästyskoirana Saksassa ja koiria viedään varsin hyvin jalostuskokeisiin. Kasvatus on innokasta, monesti samasta pentueesta tulee montakin koiraa jalostukseen.

Ulkomuotojalostuksessa perinnölliset viat rajoittuvat enimmäkseen hammaspuutoksiin tai kivesvikaan. Muutama tasapurentatapaus ilmenee silloin tällöin. Lonkkakuvattujen koirien määrä kokonaiskantaan suhteutettuna on nykyään lähes 30 % ja terveiden osuus kuvatuista on viimevuosina kasvanut. Saksan isomünsterinseisoojakannasta on otettu verinäytteitä ja tutkittu populaation sukulaisuusastetta ja terveyttä. Verinäytteet osoittavat, että populaatio on tarpeeksi laaja, jotta rodulla on tulevaisuus turvattu. (Lustig, E.; Verband Grosse Münsterländer e.V.)

Saksassa on viimeisen kymmenen vuoden aikana rekisteröity hieman yli 3500 yksilöä. Isomünsterinseisoojan jalostus on Saksassa vahvasti metsästäjien käsissä ja koirien taipumuksia mitataan kaikille seisoojille yhteisissä metsästyskokeissa. Saksan metsästyskokeista on tarkempaa tietoa liitteenä (liite 3).

Suomalaisten koirien jalostuspohjaan haetaan jatkuvasti uutta verta Saksasta ja yhteistyö on ollut tiivistä rodun harrastajien kesken.

Rodun populaatio Pohjoismaissa

Pohjoismaihin rotu saapui 1970-1980-luvuilla ja se on edelleen harvinainen kaikissa Pohjoismaissa eikä ole levinnyt Islantiin lainkaan. Rotu on Pohjoismaissa metsästyskäytössä, vaikka aluksi saikin näkyvyyttä lähinnä näyttelytuloksissa. Liitteenä on tietoa muiden Pohjoismaiden metsästyskokeista (liite 4). Tanskaan rekisteröitiin rodun ensimmäiset edustajat, uros ja narttu Saksasta, vuonna 1971 ja ensimmäinen tanskalainen pentue rekisteröitiin vuonna 1973. Kasvatustoiminta lähti maassa aluksi käyntiin näillä tuontikoirilla sekä niiden jälkeläisillä. 1980-luvulla saksalaiskoirien tuonti vilkastui huomattavasti ja vuoden 2009 loppuun mennessä maahan oli rekisteröity jo 43 tuontikoiraa pääasiassa Saksasta. Pari koiraa saapui maahan sekä Norjasta että Ruotsista ja yksittäiset koirat Itävallasta ja Hollannista. Vuoden 2009 loppuun mennessä Tanskassa oli rekisteröity kaikkiaan 87:stä pentueesta yhteensä 594 pentua, eli vuosittain keskimäärin 2-3 pentuetta. Viimeisten kymmenen vuoden aikana rodun aktiivisten kasvattajien määrä on supistunut eikä pentueita synny läheskään joka vuosi. Kokeissa ja näyttelyissä käy vuosittain vain muutama isomünsterinseisooja. Lonkkakuvausten tutkimusaktiivisuus on muita Pohjoismaita alhaisempi eikä kyynärkuvauksia juurikaan tehdä. Vähäisen kasvatus- ja harrastustoiminnan takia rodun jalostusneuvonta ei tällä hetkellä kerää tilastoja. (Dansk Kennel Klub, Hundeweb-tietokanta; Dansk Münsterländer Klub)

Ruotsiin ensimmäiset rodun edustajat saapuivat Saksasta jo 1970-luvun alussa, mutta vasta vuosina 1986 ja 1987 tuotiin maahan Saksasta ja Britanniaasta koiria, joilla rodun kasvatus voitiin aloittaa. Ensimmäinen pentue syntyi Ruotsissa vuonna 1987 saksantuontivanhemmista ja kasvatus lähti liikkeelle siellä, niin kuin Norjassakin, saksalaisenglantilaisista yhdistelmistä. Pentueita on syntynyt

Suomen tapaan harvakseltaan muutaman kasvattajan toimesta vuosittain. Ruotsiin on rekisteröity vuoden 2014 loppuun mennessä kaikkiaan 377 isomünsterinseisoojaa, joista 82 viimeisen kymmenen ja 36 viimeisen viiden vuoden aikana. Rekisteröintiluvuissa on mukana 40 tuontikoiraa, jotka on tuotu pääasiassa Norjasta ja Britanniaista. Saksasta ja Tanskasta on maahan saapunut muutamia koiria ja yksi koira on tuotu Australiasta. Suomesta on tuotu Ruotsiin yksi isomünsterinseisoojan pentu vuonna 2014 ja kolme pentua vuonna 2018 joita ei ole rekisteröity Ruotsin kennelliittoon.

Ruotsin jalostusneuvonnalta saatujen tietojen mukaan vuosina 2006-2013 rekisteröidyistä Ruotsissa syntyneistä 58 isomünsterinseisoojien pennuista on lonkkakuvattu 32, mikä on 55 % syntyneistä. Lonkkakuvatuista 81 % on ollut terveitä (A ja B) ja lopuilla 19 %:lla on ollut lonkkaniveldysplasian aste C. Kynnärkuvauksessa edellä mainituista pennuista on käynyt 30, mikä on 52 % syntyneistä. Kynnärkuvatuista 93 % on ollut terveitä (0) ja lopuilla 7 %:lla on ollut kynnärniveldysplasian aste 1. Vuosina 2006-2014 Ruotsiin on rekisteröity kaikkiaan 80 isomünsterinseisoojaa ja näistä 16 koira, eli 20 % rekisteröidyistä, on osallistunut metsästyskokeeseen. Koeosallistumisia on ollut kaikkiaan 119 ja näistä 40, eli 34 %, on johtanut palkintosijaan. Ensimmäisen palkinnon on saanut 3, toisen palkinnon 32 ja kolmannen palkinnon 5 isomünsterinseisoojaa. (Svenska Kennelklubben, Hunddata-tietokanta)

Rodun historia Norjassa alkaa vuodesta 1979, jolloin maahan saapui ensimmäinen narttu Britanniaista. Seuraavina vuosina maahan tuotiin lisää brittikoiria ja ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1985. Vuoden 2013 loppuun mennessä Norjassa on syntynyt kaikkiaan 253 isomünsterinseisoojan pentua. Koiria on tuotu nelisenkymmentä, pääasiassa Britanniaista ja Ruotsista, muutamia myös Tanskasta, Hollannista, Ranskasta, Saksasta ja Suomesta. Suomesta on tuotu Norjaan kaikkiaan kolme isomünsterinseisoojan pentua, kaksi vuonna 2010 ja yksi vuonna 2014 mutta vain yksi näistä on rekisteröity Norjaan. Kaikkiaan Norjassa on rekisteröity kolmisen sataa isomünsterinseisoojaa ja viimeisten viiden vuoden aikana vuosittain keskimäärin viidestä kuuteen pentua.

Norjalaisista isomünsterinseisoojista on lonkkakuvattu noin 65 % ja 81 % näistä on ollut terveitä (A ja B). HD-asteita C-E vastaavia tuloksia on ollut 19 % kuvatuista. Kynnärkuvauksessa on käynyt noin 47 % norjalaisista isomünsterinseisoojista ja 95 % näistä on ollut terveitä (0). Lopuilla 5 %:lla on ollut kynnärniveldysplasian aste 1. Vuoden 2014 puoliväliin mennessä Norjassa on kaikkiaan 25 isomünsterinseisoojaa osallistunut metsästyskokeisiin ja koeosallistumisia niillä on ollut kaikkiaan 362. Nykyään kokeisiin osallistuu viitisen koira vuosittain ja koekäyntejä vuodessa on kaikkiaan keskimäärin 20. Palkitsemisprosentti on viimeisten parin vuoden aikana kohonnut lähelle 30 %. Norjan jalostustoimikunnan harrastajille vuonna 2005 tekemän kyselyn vastausten perusteella 93 % norjalaisista isomünsterinseisoojista on metsästyskäytössä vaikka eivät kokeissa kävisikään. (Norsk Münsterländer Klubb)

Rodun populaatio muissa maissa

Isomünsterinseisooja on suhteellisen harvinainen rotu kaikkialla muualla paitsi alkuperämaassaan Saksassa sekä Britanniaissa, jossa vuosittain rekisteröidään keskimäärin 120 pentua. Viimeisten kymmenen vuoden aikana vuosittaiset rekisteröintimäärät ovat vaihdelleet 86:n ja 154:n yksilön välillä ja arviolta Britanniaissa on kaikkiaan rekisteröity kolmisen tuhatta isomünsterinseisoojaa (The Kennel Club). Britanniaan rodun ensimmäinen edustaja saapui Saksasta vuonna 1971 ja vuoden 1972 aikana maahan tuotiin vielä uros sekä puolenkymmentä kantavaa narttua Saksasta. Isomünsterinseisoojan kasvatustyö lähti maassa käyntiin näillä koirilla ja näyttelykoirana rotu on myöhemmin levinnyt Britanniaista ensin Uuteen-Seelantiin vuonna 1982 ja sieltä Australiaan jo seuraavana vuonna. Onpa

Brittiläinen isomünsterinseisoja viety Afrikkaan, metsästyskäyttöön Namibiaan. Britanniassa on käytetty jalostuksessa suomalaisen uroksen, Dixon Ciperron, spermaa. Vuosina 2006 ja 2007 syntyi kahdelle nartulle yhteensä 13 pentua ja näistä osaa on käytetty edelleen jalostukseen Britanniassa. Yksi narttupentu on viety Australiaan.

Rodun yksilöt ovat Britanniassa edelleen lähinnä näyttely- ja seurakoiria, vaikka osa harrastajista onkin herännyt vaalimaan rodun metsästyskäyttöominaisuuksia. Vuosittain noin kymmenkunta isomünsterinseisojaa osallistuu taipumuskokeen tapaiseen Natural Aptitude –testiin ja muutama metsästyskokeen omaiseen Field Trial -kokeeseen. Jalostukseen suositellaan käytettäväksi vain silmätutkittuja ja lonkiltaan terveeksi luokiteltavia koiria. Britannian isomünsterinseisojakannasta on lonkkakuvattu noin 22 % ja keskimäärin kuvatut koirat ovat lonkiltaan terveitä, mutta myös vaikeimpia lonkkavian tapauksia esiintyy (British Veterinary Association).

Australiaan rotu saapui 1983 ja vuosina 1986-2013 maahan on rekisteröity kaikkiaan 577 isomünsterinseisojaa. Vuosittaiset rekisteröintimäärät vaihtelevat voimakkaasti ja edellisten kymmenen vuoden aikana on rekisteröity kaikkiaan 118 pentua. Keskimäärin pentuja rekisteröidään nykyään hieman toistakymmentä vuosittain. Yksilöt ovat lähinnä näyttely- ja seurakoiria, eikä rodun metsästyskäyttöominaisuuksia erityisesti vaalita. (The Australian National Kennel Council Limited). Australian edustaja oli kesällä tutustumassa isomünsterinseisojien historiaan Saksan isomünsteriliiton (VGM) järjestämässä liiton 100-vuotisjuhlassa Haltern am Seessä Saksassa.

Itävallassa on varsin vakaa kanta ja siellä rekisteröidään vuosittain 40-60 isomünsterinseisojan pentua. Viimeisten viiden vuoden aikana maassa on rekisteröity kaikkiaan 260 yksilöä. Näistä 29 on ollut tuontikoiria, 27 Saksasta, yksi Hollannista ja yksi Tsekistä. Itävallan jalostussääntö on hyvin tiukka. Jalostuskoiran pitää olla vähintään 18 kk vanha, sillä pitää olla suoritettuna ensiksikin Anlageprüfung, joka pitää suorittaa viimeistään 24-kuisena. Siihen kuuluvat pelto- ja jäniksenjälkiosuus. Lisäksi tulee olla suoritettuna yhdistetty pelto- ja vesikoe (Feld- und Wasserprüfung) ja siitä saatuna tietyt minimiominaisuuspisteet. Ulkomuoto pitää olla arvosteltu vähintään erittäin hyväksi sekä rotujärjestön jalostuskatselmuksessa että kansainvälisessä koiranäyttelyssä. Jalostukseen hyväksytään vain A-lonkkaiset koirat. Isomünsterinseisoja lonkkakuvataan vuosittain melko vähän, lähinnä vain jalostukseen käytettävät koirat tutkitaan. (Lustig, E.; Der Österreichische Verein für Große und Kleine Münsterländer)

Hollannissa on rekisteröity vuoden 2014 loppuun mennessä yli tuhat isomünsterinseisojaa. Viimeisten kymmenen vuoden aikana rekisteröintejä on ollut 665 ja vuosittain rekisteröidään 50-90 pentua. Tuontikoiria maahan rekisteröidään vuosittain keskimäärin viisi, pääasiassa Saksasta (Raad van Beheer). Vaikka Hollannissa on suhteellisen rajoitetut metsästysmahdollisuudet, ovat rodun harrastajat painottaneet jalostuksessa rodun metsästyskäyttötarkoitusta. Hollantilaisia koiria käy metsästyskokeissa Saksassa ja yhteistyötä tehdään myös belgialaisten rodun harrastajien kanssa. Jalostukseen käytettävien koirien lonkkien ja silmien on oltava terveet. Rotu on hiljalleen levittäytynyt muihin Euroopan maihin kuten Belgiaan ja Ranskaan. Myös Tsekissä on varsin vakaa kanta.

Pohjois-Amerikan mantereelle isomünsterinseisoja rantautui vuonna 1966 ja rotu on siellä metsästyskäytössä. Ensimmäinen pentue syntyi Yhdysvalloissa 1970 ja Kanadaan ensimmäiset rodun edustajat saapuivat 1973. Tähän mennessä Pohjois-Amerikassa on syntynyt yli 2000 isomünsterinseisojan pentua ja tuontikoiria Euroopasta, pääasiassa Saksasta, on yli 80. Suomesta on tuotu yksi pentu Yhdysvaltoihin vuonna 2011. Jalostukseen käytetään lonkiltaan terveitä koiria ja rotu

pyritään säilyttämään metsästyskäytössä. (The Large Munsterlander Club of North America; The Large Munsterlander Association of America; The Large Munsterlander Association of Canada)

4.1.4 Yhteenvedo populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Rotu on edelleen harvinainen kaikkialla maailmassa ja sen jalostuspohja on melko suppea. Jalostuskriteerit vaihtelevat maittain eikä jalostuskäyttö eri maiden välillä aina onnistu tai se voi vaatia ylimääräistä panostamista esimerkiksi terveystutkimuksiin, jotka omassa maassa eivät ole tarpeen. Esimerkiksi Hollannin ja Britannian jalostuskoirilta vaaditaan silmätutkimus. Rodun kotimaassa Saksassa kanta on vakaa mutta sielläkin sukutauluissa on paljon yhtenevyyksiä. Saksassa tehtyjen verinäytetutkimusten perusteella kanta on kuitenkin elinvoimainen. Saksassa koirilta vaaditaan samat terveystutkimukset, kuin meillä Suomessa eli lonkkakuvaustulos raja-arvona B sekä kyynärkuvauslausunto. Isomünsterinseisojia lonkkia kuvataan Saksassa rekisteröintimääriin suhteutettuna huomattavasti vähemmän kuin meillä Suomessa, vain alle 30 % rekisteröidyistä koirista on lonkkakuvattu. Saksassa on tullut ilmi myös vaikean (E) dysplasian tapauksia.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Rodun suomalainen kanta on niin pieni, että yksittäisen jalostuskoiran vaikutus nousee helposti suureksi. Toisaalta tilanne myös muuttuu nopeasti yksittäisten astutusten myötä. Rodun kotimaista kantaa pitää käyttää harkiten ja tarkoin huomioiden hyvän jalostuskoiran ominaisuudet, sillä sisarussarjasta ei jalostuspohjan kärsimättä voi käyttää jalostukseen useita yksilöitä. Jatkuva ulkomaisten jalostusurosten hyödyntäminen ja pentujen tuonti on välttämätöntä jatkossakin, samoin kotimaisen kannan mahdollisimman monipuolinen käyttö.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Isomünsterinseisojan rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Isomünsterinseisoja kuuluu FCI:n luokituksen mukaan ryhmään 7, kanakoirat ja sen alaryhmään 1.2, mannermaiset spanielityypiset kanakoirat. Rotumääritelmä mielletään usein ainoastaan koiran ulkomuodon ja rakenteen kuvaukseksi. Isomünsterinseisojan rotumääritelmästä ilmenee kuitenkin rodun olevan metsästyskoira ja se kuvaa myös rodulta vaadittavia luonne- ja metsästysominaisuuksia.

Rotumääritelmän mukainen käyttötarkoitus on monipuolinen ja -käyttöinen metsästyskoira, joka soveltuu kaikkiin metsästystilanteen tarpeisiin ja pystyy työskentelemään niin pelto- ja metsämaastossa kuin myös vedessä, sekä ennen laukausta että sen jälkeen. Rotumääritelmän mukaan tärkeimmät luonteenominaisuudet ovat ohjattavuus, hyvä koulutettavuus ja luotettava metsästystyöskentely laukauksen jälkeen. Luonne on eloisa olematta hermostunut. Hylkäävinä virheinä luonteen ja käyttäytymisen osalta rotumääritelmässä mainitaan vihaisuus tai liiallinen arkuus, vähäininkin paukkuarkuus, arkuus elävää riistaa kohtaan, pelkopureminen ja arkuus vieraita ihmisiä kohtaan.

Rodun kotimaassa keskustelua on herättänyt viime aikoina pienriistakannan väheneminen, mikä asettaa uusia vaatimuksia seisovan lintukoiran käytölle. Enimmäkseen pellolla käytettyä koiraa käytetään yhä enemmän metsässä ja ennen kaikkea verijäljellä. Isomünsterinseisojajärjestössä on herätetty keskustelua siitä, että rodun painopistettä on ehkä syytä pitkällä aikavälillä vähän muuttaa,

ehkä jopa jalostusohjetta on rukattava. Jalostusohje vaatii jo nyt erittäin hyvää jäniksen jäljen ja vesityössä sorsan seuraamisesta saatua arvosanaa, ja tämä vaatimus pitäisi saada säilymään. Se kertoo nimittäin keskittymiskyvystä ja sitkeydestä, jota tarvitaan riistan talteenotossa. Yli 70 % isomünsterleistä saa jo nyt jalostuskokeissa jäniksen hajujäljellä arvosanan erittäin hyvä ja vesityössä yli 80 %. On esitetty mielipiteitä, että yläpäisesti ja lennokkaasti hakevat koirat saavat liian hyviä pisteitä jalostuskokeissa. On myös ehdotettu, että sorsan ajo kaislikossa korvattaisiin valtakunnallisessa jalostuskokeessa verijälkisuudella tulevaisuuden koiratarvetta silmällä pitäen. Lisäksi pohditaan, miten äänen anto taattaisiin. Vain noin 16 % isomünsterinseisojista antaa ääntä jo jäljellä. Myös lisääntynyt villisikakanta asettaa paineita metsästyskoirille. Isomünsterinseisojan katsotaan soveltuvan myös villisikajhtiin, mutta karvapeite pitää saada siihen työhön suojaavammaksi.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Isomünsterinseisoja ei ole jakautunut eri linjoihin. Rodun käyttöominaisuuksia vaalitaan ja rodun halutaan pysyvän metsästäjien käsissä.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty käyttöominaisuuksien testaus

PEVISA ohjelmaan on ehdotettu ja hyväksytty lisättäväksi kaudelle 1.1.2027-31.12.2032 seuraava ehto: Pentujen vanhemmilla tulee olla vähintään KAER=kanakoirien erikoiskoe 3-tulos ennen astutusta tai vastaava ulkomainen koetulos jalostusneuvojan lausunnon perusteella.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Seisojan luonneominaisuuksien ensimmäinen ja tärkein lähtökohta on, ettei ole hyvää metsästyskoiraa ilman hyvää luonnetta. Seisojan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen, yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen. Kaikkia näistä poikkeavia ominaisuuksia on pidettävä virheinä ja rodun luonnetta onkin arvioitava metsästyksellisistä lähtökohdista. Koiran tulee olla yhteistyökykyinen, avoin, energinen ja toimintakykyinen. Koiran työskentelystä tulee kuvastua intohimo. Koiran luonteessa pitää olla oikeanlaista vahvuutta, joka tulee esiin niin metsästystilanteissa, kuin ohjaajan vaatimusten alaisena ja kotiloissakin. Arkuus, aggressiivisuus ja puutteellinen toimintakyky ovat metsästyskoiralle erittäin vakavia virheitä.

Isomünsterinseisojien luonteiden ja päivittäistilanteissa käyttäytymisen arviointiin tarjoavat kirjattua tietoa lähinnä näyttelyarvostelut ja ulkomuotokatselmusten luonnemerkinnät. Tietoa löytyy myös KAER-kokeiden koearvosteluista, sillä nykyään tuomareiden tulee merkitä koearvosteluun, mikäli koiran luonteessa on huomautettavaa. Jalostuksen vastuuhenkilöt seuraavat kokeissa, testeissä ja näyttelyissä rodun esille tulleita ominaisuuksia ja käyttäytymistä.

Koirien omistajat ja kasvattajat ovat ilmoittaneet jonkin verran luonne- ja käyttäytymistietoja Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnalle.

Luonnekysely

Luonnekysely toteutettiin edellisen Jalostuksen tavoiteohjelman laadinnan alla. Vastaus saatiin 13 koirasta, mikä on 5,2 % Suomessa rekisteröidystä koirakannasta. Koirat olivat pääasiassa käyttötarkoituksensa mukaisesti käyttäytyviä. Isomünsterinseisoja on usein omistajaansa erittäin kiintynyt ja yksinolon hallinta voi vaatia omistajalta erityistä paneutumista koiran kasvuaikana. Eniten ilmeni yksinoloon liittyviä ongelmia. Myös yleistä luonteen levottomuutta sekä rauhoittumisen vaikeutta muun muassa kiihdyttävissä tilanteissa. Koirat saattoivat reagoida herkästi esimerkiksi yllättävään tapahtumaan tai ääneen. Yleensä laukausvarma. Stressaantuminen, vilkkaus, reaktiivisuus, liika leikkisyys näkyvät ongelmina arjessa. Toisaalta koirien tärkeimmistä luonteenpiirteistä mainittiin mm. sosiaalisuus, sinnikkyys, älykkyys, rauhallisuus, uskollisuus.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Luonnetestissä tarkastellaan koiran käyttäytymistä ennalta määritellyissä tilanteissa, joissa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Tarkoituksena on etsiä kaikissa suorituksissa koiran yksilöllisiä reaktioita aiheutettuihin ärsykkeisiin. Koiralle aiheutettujen ärsykkeiden määrää säännöstellään yksilökohtaisesti, sillä toisilla koirilla reaktiot saadaan näkyviin huomattavasti pienemmillä ärsykkeillä kuin toisilla. Testattavan koiran tulee olla 2-6-vuotias. Luonnetestin lopputulos on pisteytetty. Lähellä maksimipistemäärää olevat tulokset eivät välttämättä ole ihanteellisia monillakaan roduilla. Tärkeämpää on katsoa eri osa-alueiden arvosanoja ja tulkita niitä koiran käyttötarkoituksen mukaan. Luonnetestin (LTE) on suorittanut viimeisen kymmenen vuoden aikana kuusi isomünsterinseisoojaa ja pistemäärät vaihtelevat välillä 110 - 205 pistettä.

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
LTE			1 tulos		2 tulosta					2 tulosta
LTEO										
LTE-										
Yhteensä	0 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	2 tulosta

Luonnetestissä testataan yhdeksän osa-alueetta. Toimintakyky kuvaa koiran rohkeutta ja kykyä tehdä ratkaisuja uusissa ja pelottavissa tilanteissa. Terävyys kuvaa, miten herkästi koira reagoi aggressiivisesti sen tuntiessa itsensä uhatuksi. Puolustushalu kuvaa koiran synnynnäistä halua puolustaa laumaansa (ohjaajaansa) tai reviiriään. Taisteluhalu kuvaa koiran halua leikkimieliseen kamppailuun. Fyysisesti väsyessään koira jatkaa toimintaa taisteluhalunsa avulla. Hermorakenne kuvaa koiran hermojen kestävyyttä sen joutuessa voimakkaisiin ja vaihteleviin sisäisiin jännitystiloihin. Koiran hermojen vahvuus on tärkeimpiä jokapäiväiseen elämään vaikuttavia tekijöitä. Temperamentti kuvaa koiran kykyä ja nopeutta havainnoida ympäristöään ja reagoida sen mukaisesti. Temperamentin ollessa liian korkealla häiritsevät ympäristön tapahtumat koiran keskittymistä. Kovuus kuvaa koiran taipumusta muistaa tai olla muistamatta epämiellyttäviä tapahtumia. Pehmeä koira ei kerran pelästyttyään halua palata samaan tilanteeseen. Luokse päästävyys kuvaa koiran suhtautumista vieraaseen ystävälliseen henkilöön. Viimeisenä testataan suhtautuminen ampumiseen.

Vaikka tuloksia on vähän, on koirien laukauksensietokyky hyvä. Viisi testatuista on hyväntahtoisia, luokse päästäviä ja avoimia, yksi aavistuksen pidätyväinen. Yhtä lukuun ottamatta testatut ovat toimintakyvyltään plussalla ja kaikilla on hermorakenne sekä luokse päästävyys plussalla.

MH-luonnekuvauksen tarkoituksena on kerätä tietoa koiran käyttäytymisestä ja ominaisuuksista yksilönä sääntöjen määrittelemissä tilanteissa ja verrata niitä rodun ihanneluonnekuvaan. Osallistuvan koiran tulee olla vähintään 18 kuukauden ikäinen. Testissä tarkastellaan koiran reagointia ja toimintatapoja, kuten kontaktia, leikkisyyttä, äänialttiutta, reagointia yllättävään uhkaan, saalisviettiä ja kykyä rauhoittua. Jokaisesta osa-alueesta koira saa pisteitä, jotka kuvaavat sen reaktion voimakkuutta. MH-luonnekuvauksessa kaikki tilanteet ärsyккеineen ovat aina samanlaisia joka koiralle, kun taas luonnetestin eri osioissa ärsyккеiden voimakkuutta muokataan koiran reaktioiden mukaan. Lisäksi MH-luonnekuvauksessa koiran ohjaaja on suurimman osan ajasta passiivinen, eikä koiraan kohdisteta suoraa uhkaa ihmisten puolelta kuten luonnetestissä. MH-luonnekuvaus ja luonnetesti täydentävät toisiaan. MH-luonnekuvauksessa on käynyt yksi koira vuonna 2021.

Näyttelyt

Näyttelyissä luonteista ja käyttäytymisestä on isomünsterinseisoojilla joitakin merkintöjä. Vuosina 2019–2024 ajanjaksolla oli 127 näyttelykäyntiä.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Eri maiden populaatioiden välillä ei ole osoitettavissa tutkimustietoon perustuvia eroja yksilöiden luonteissa ja käyttäytymisessä. Havaittavissa on kuitenkin ollut, että brittiläisruotsalaista perimää omaavat koirat ovat olleet usein pehmeämpiä kuin puhtaasti saksalaista perimää omaavat koirat. Rodun kotimaassa ja muualla Keski-Euroopassa koiria käytetään myös karskimman riistan, mm. villisikojen, metsästykseen ja se asettaa koirien luonteille hieman erilaisia vaatimuksia kuin Britanniassa tai Pohjoismaissa, joissa metsästyskäyttö painottuu pienriistaan ja siinäkin lähinnä linnustukseen.

Sukupuolten väliset erot

Mitään erityistä mainittavaa eroa sukupuolten välillä ei ole.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Rotumääritelmän mukainen isomünsterinseisojan alkuperäinen käyttötarkoitus on monipuolinen ja -käyttöinen metsästyskoira, joka soveltuu kaikkiin metsästystilanteen tarpeisiin ja pystyy työskentelemään niin pelto- ja metsämaastossa kuin myös vedessä, sekä ennen laukausta että sen jälkeen.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Isomünsterinseisoja on metsästyskoira, jolla on metsästyskäyttämisen toteuttamisen tarve. Koiralta vaaditaan sekä itsenäistä riistavietin, että ihmisen ohjaamaa toimintaa metsästystilanteissa. Koirat työskentelevät ihmisen läheisyydessä n. 50-500 m päässä ohjaajasta. Koirien tulee olla ohjattavissa. Vaativissa, peitteisissä olosuhteissa koirilta on hyvä vaatia tiedottamisominaisuus, jossa koira tulee selvästi ilmentäen kertomaan ihmiselle riistan sijainnin ja koira vie ihmisen riistalle, seisoo sen ja ihminen pääsee rauhassa keskittymään saaliin talteenottoon.

Suomalainen KAER-koejärjestelmä testaa koiria haussa, riistatyössä etenemisineen ja pysähtymisineen sekä noutoa maalla ja vedessä. Tämä koemuoto on sopiva testi rodunomaiselle metsästyskäytölle Suomessa, jossa metsästysalueet ovat laajat ja riistakanta harvalukuinen. Suomalainen KAER-koe eroaa saksalaisesta siten, että suomalainen KAER-koe tehdään elävällä, villillä riistalla, jolloin riskejä epäonnistumisiin on huomattavasti enemmän, kuin saksalaisella enemmän koiran ominaisuuksia testaavalla koejärjestelmällä.

Ohessa KAER-kokeessa palkittujen isomünsterinseisojien ominaisuuspisteitten keskiarvot 28.2.2020

vauhti 3,4/ hakutekniikka 3,1 vainuamistapa 3,4 seisontaherkkyys 2,9 eteneminen 3,6 käyttäytyminen riistan karkoittuessa 2,6 noutohalukkuus 3,6 yhteistyö 3,2 metsästysvalu 4

Keskiarvoiltaan ominaisuuspisteisiin on tullut huomattavasti lisää vauhtia ja metsästysvalu. Kun taas eteneminen ja käyttäytyminen riistan karkoittuessa on hieman huonontunut parin vuoden tarkastelujaksolla.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Taulukko 5

Vertailu Suomen ja Saksan rekisteröidyistä koirista kymmeneltä vuodelta ja niiden koekäyntiaktiivisuudesta:

	Saksa	Suomi

Rekisteröinnit keskiarvo 10 vuodelta/vuosi	353	10
Kokeeseen osallistuneet koirat 10 vuodelta/vuosi	207	9,7
% rekisteröidyistä koirista osallistuu kokeisiin	58,6	90

Ohessa vertailu 10 vuoden jaksolla tarkasteltuna rodun saksalaisten ja suomalaisten koirien kokeisiin osallistuminen. Saksan koejärjestelmä ei ole suoraan verrannollinen suomalaiseen järjestelmään. Saksassa koirat voivat käydä vain kolmessa kokeessa elämänsä aikana, kun Suomessa koirat voivat käydä kokeessa niin usein, kun haluaa.

Kokeet

Taulukko 6

KAER-kokeet Tulostilasto 2015-2024
Kennelliitto/Jalostustietojärjestelmä

VOI

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
VOI1		2 tulosta			2 tulosta					
VOI2				1 tulosta	3 tulosta		1 tulosta			
VOI3		3 tulosta	1 tulosta	3 tulosta	6 tulosta		2 tulosta			
VOI0	2 tulosta	2 tulosta	1 tulosta	4 tulosta	5 tulosta		4 tulosta			
VOI-		4 tulosta			2 tulosta	1 tulosta				
Yhteensä	2 tulosta	11 tulosta	2 tulosta	8 tulosta	18 tulosta	1 tulosta	7 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta

AVO

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
AVO1					1 tulosta	2 tulosta			2 tulosta	
AVO2		1 tulosta	5 tulosta	2 tulosta	4 tulosta	3 tulosta		1 tulosta	4 tulosta	2 tulosta
AVO3				1 tulosta	4 tulosta		1 tulosta	1 tulosta	2 tulosta	4 tulosta
AVO0		4 tulosta	6 tulosta	7 tulosta	7 tulosta	13 tulosta	4 tulosta	8 tulosta	5 tulosta	11 tulosta
AVO-						1 tulosta				2 tulosta
Yhteensä	0 tulosta	5 tulosta	11 tulosta	10 tulosta	16 tulosta	19 tulosta	5 tulosta	10 tulosta	13 tulosta	19 tulosta

NUO

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
NUO1						1 tulosta	1 tulosta			
NUO2	4 tulosta			1 tulosta	1 tulosta	6 tulosta	1 tulosta			1 tulosta
NUO3	1 tulosta					3 tulosta	1 tulosta			
NUO0	16 tulosta	4 tulosta	8 tulosta		4 tulosta	17 tulosta	8 tulosta	2 tulosta		6 tulosta
NUO-										
Yhteensä	21 tulosta	4 tulosta	8 tulosta	1 tulosta	5 tulosta	27 tulosta	11 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	7 tulosta
Yhteensä	23 tulosta	20 tulosta	21 tulosta	19 tulosta	39 tulosta	47 tulosta	23 tulosta	12 tulosta	13 tulosta	26 tulosta

30.11.2025

KAER-kokeeseen on osallistunut 167 koiraa tarkastelujakson aikana. Viime vuosina haun vauhti ja laajuus sekä metsästyshalu on parantunut. Tämä on näkynyt koirien tason nousussa ja rotuun saatiin ensimmäinen KAER KVA vuonna 2023.

Taulukko 7

KAER-koekäynnit 2020-2024, Kennelliitto/KoiraNet/Jalostustietokanta

Koekäynnit	2024	2023	2022	2021	2020
NUO	21	4	8	1	5
AVO	0	5	11	10	16
VOI	2	11	2	8	18
Startit yhteensä	23	20	21	19	39
Palkitsemis %	21,7	30,0	28,6	42,1	51,3
Osallistuneita koiria	12	11	16	14	25
Palkittuja koiria	2	3	3	6	14
Palkitsemis %	16,7	27,2	18,8	42,9	56,0

30.11.2025

Viimeisten viiden vuoden aikana koiria on käynyt kokeessa yhteensä 78 koiraa, joista nuorten luokassa on palkittu 4 koiraa, avoimessa luokassa 7 koiraa ja voittajaluokassa 2 koira.

Hyvin usein isomünsterinseisoja valikoituu aloittelevan metsästysharrastajan koiraksi, jolloin kokemusta seisojan kouluttamisesta ei ole. Isomünsterinseisojan eloisuus, kaunis ulkomuoto ja soveltuvuus perhekoiraksi viehättävät monia. Joskus sen oletetaan olevan jotenkin helpompi kouluttaa kuin enemmän vain metsästyskoiraksi mielletyt saksanseisojat. Tämä harhaluulo on onneksi, johtuen kasvattajien aktiivisuudesta, jäänyt taakse. Luonteeltaan hyvin energinen, riistaviettiäinen ja omiin ihmisiinsä syvästi kiintyvä koira ei kuitenkaan ole mikään helppo koulutettava aloittelijalle. Vaikka pennut myydään ensisijaisesti harrastuskäyttöön metsästystä harrastaville, myös käyttökokeisiin osallistumiseen on kannustettava ja aloittelevaa kanakoiraharrastajaa tuettava myös koiran kouluttamisessa. Ja onneksi rodun kasvattajat ovat erittäin aktiivisia ja halukkaita auttamaan kasvattiansa omistajia koulutuksen pulmissa.

Taulukko 8

Oheisessa taulukossa tarkastellaan 5 vuoden jaksoissa KAER-koekäyntejä sekä palkitsemisprosentteja Kennelliitto/Jalostustietojärjestelmä

Vuodet	KAER-käynnit kpl/v	Palkitsemis %
1995-1999	7,7	8,3
2000-2004	12,6	33,6
2005-2009	16,6	41,7
2010-2014	17,7	22,5
2015-2019	24	31,7
2020-2024	24,4	24,5

Edellä olevasta (taulukosta 8) voidaan havaita, että isomünsterinseisojien koekäyntimäärät ja kokeeseen osallistuneiden koirien määrät ovat pysyneet samana viisivuotisjaksoilla tarkasteltuna. Palkitsemisprosentti vaihtelee koemenestyksen vaihdellussa viisivuotisjaksoilla. Kokeeseen osallistumiskynnys on laskenut kasvattajien kannustaessa kasvattejaan kokeeseen.

Kanakoerien erikoiskoe (KAER)

Suomessa metsästyskäytössä olevia isomünsterinseisojia käytetään pääasiassa metsä- ja peltokanalintujen sekä vesilintujen metsästyksessä, jolloin kanakoerien erikoiskoe (KAER) on niille sopivin metsästyskoirien käyttökokeista. Ensimmäinen isomünsterinseisoja on osallistunut KAER-kokeeseen vuonna 1995. KAER-kokeet ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista kanakoerien jalostusta varten ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa arvioidaan koirien kykyä löytää ja käsitellä riistaa luonnon olosuhteissa. Kokeita järjestetään pelto-, metsä- ja tunturimaastoissa. Vesi- ja jälkikokeet järjestetään yleensä erillisenä kokeena, joissa arvioidaan koiran kykyä vesinoutoon ja laahausjäljen suorittamiseen. Lisäksi huomiota kiinnitetään koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

KAER-kokeessa koeluokkia on kolme. Nuorten luokkaan (NUO) saa osallistua koira, joka on täyttänyt 9 kk ja on enintään 24 kk. Avoimeen luokkaan (AVO) saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan. Voittajaluokkaan (VOI) osallistuu koira, joka on palkittu avoimessa luokassa ensimmäisellä palkinnolla (AVO 1). Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta ensimmäistä, toista ja kolmatta palkintoa (esim. AVO 2) kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa (NUO) ja avoimessa luokassa (AVO) koiran on saatava hyväksytty arvosana hausta ja riistatyöstä. Nuorten luokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskyykyyn. Tullakseen palkituksi avoimen luokan ensimmäisellä palkinnolla (AVO 1) koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta ja sillä on oltava vähintään kaksi hyväksyttyä riistatyötä. Tullakseen palkituksi voittajaluokassa (VOI)

koiran on saatava hyväksytyt arvosana jokaisesta osasuorituksesta. Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet, esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla.

Maasto-osuudessa ylituomari arvioi koiran haun tuloksellisuutta sekä mm. juoksuvauhtia, tuulenkäyttöä, maastonpeittävyttä, laajuutta, yhteistyötä ja metsästysalua. Riistatyötaapahtumasta arvioidaan mm. seisontherkkyys, seisonnan kiinteys, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkottuessa. Noutosuorituksessa arvioidaan noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus ja käyttäytyminen riistan pudotessa. Kokeeseen kuuluu tuomarin tekemä koirien luokse päästävyden toteaminen. Lisäksi kirjataan, jos koiran luonteessa on huomauttamista, esim. jos se on vihainen muille koirille tai ihmisille, on paukuurka tai ääntelee häiritsevästi kokeen aikana. Koira ei kokeen aikana myöskään saa hätyyttää kotieläimiä tai poroja. Kanakoirien erikoiskokeiden (KAER) säännöt ovat kokonaisuudessaan kennelliitto.fi/koiraharrastukset/kokeet-ja-kilpailut/kanakoirakokeet.

Koirien koetulokset ja koekertomukset tallennetaan Saksanseisojakerhon tietokantaan, josta jalostusneuvojat, kasvattajat ja muut jalostusasioista kiinnostuneet saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista jalostusta varten (Saksanseisojakerho ry. Tietokanta).

Vaikka enemmistö rodun edustajista onkin rodunomaisessa harrastuskäytössä, KAER-kokeisiin isomünsterinseisoja osallistuu edelleen liian vähän. Erityisesti kaikki jalostukseen aiotut koirat tulee testata käyttökokeessa, jotta niiden käyttöominaisuuksista olisi jalostuspäätöksiä tehtäessä ja sopivia yhdistelmiä suunniteltaessa luotettavaa tietoa. Yhdistelmistä syntyneiden jälkeläisten laadun arviointi on vähintään yhtä tärkeää, koska monet koiran metsästyskäyttöön vaikuttavista ominaisuuksista ovat perinnöllisiä. Rodun metsästysominaisuuksien tason säilyttämiseksi ja edelleen kehittämiseksi tarvitaan vielä nykyistä enemmän vertailukelpoista tietoa.

Muut kokeet

Metsästysjälkikokeet (MEJÄ) ja Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeet (VAHI) ovat isomünsterinseisojalle taipumusten puolesta soveltuvia koemuotoja, mikäli rotua halutaan kokeilla Suomessakin monipuolisesti. Metsästyskoirien jäljestämiskokeen tarkoituksena on selvittää koiran kyky seurata haavoittuneen riistaeläimen verijälkeä kahdessa eri koeluokassa. Koe alkaa laukausensietotestillä ja sen läpäissyt koira pääsee jälkiosuudelle. Koira jäljestää kytkettynä jälkinarussa ja koiran poistuessa jäljeltä, ohjaajan on annettava koiran vapaasti työskennellä jäljen uudelleen löytämiseksi. Jäljestämisaika on enintään 45 minuuttia ja koiran tulee omatoimisesti osoittaa kaato. MEJÄ- ja VAHI-kokeet ovat luonnollinen lisä isomünsterinseisojan koevalikoimaan, kunhan KAER-kokeissa vaadittavat asiat on ensin harjoiteltu ja koiralla on käytännössä metsästetty kanalintuja. Toistaiseksi yksi isomünsterinseisoja on osallistunut MEJÄ-kokeeseen ja yksi VAHI-kokeeseen.

Myös tottelevaisuuskokeet (TOKO) ovat sopiva lisä koevalikoimaan rodun taipumuksien puolesta, sillä isomünsterinseisoja on varsin oppivainen ja yhteistyökykyinen. TOKO-koulutuksen tarkoituksena on opettaa koiralle hallittua käyttäytymistä ja koiran ohjaajalle asiallista koiran käsittelytaitoa. Kokeissa testataan koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä sekä koiran koulutuksen tasoa neljässä eri koeluokassa. TOKO-kokeet antavat koiralle ja ohjaajalle sopivia virikkeitä varsinkin KAER-koekauden ulkopuolella ja tottelevaisuuskoulutustahan jokainen koira tarvitsee. TOKO-koulutus on hyödyksi myös metsällä, vaikka riistatilanteessa koiran saama koulutus saattaakin jäädä riistavietin varjoon. Tähän mennessä kolme isomünsterinseisojaa on tullut palkituksi TOKO-kokeessa. Kaksi on saanut voittajaluokan ensimmäisen palkinnon ja toinen on palkittu myös erikoisvoittajaluokassa ja on Suomen tottelevaisuusvalio (FI TVA). Kolmas koira on saanut avoimen luokan ensimmäisen palkinnon.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Yhden isomünsterinseisojan tiedetään olleen HYPO-koirakoulutettavana. Koira on oppinut ilmaisemaan

alhaiset sokeritasot. Muita koiria ei tiedettävästi ole hyötykoira-, virka- tai muussa työkäytössä.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Nuorten koirien kokeita ovat kevättaipumuskoe Verbandsjugendprüfung (VJP) ja syysjalostuskoe Herbstzuchtprüfung (HZP). VJP kokeessa testataan nuorten koirien luontaiset käyttötaijumukset ja HZP koe on jo vähän vaativampi ja se jaetaan taipumus- ja koulutusosioihin. Verbandsgebrauchsprüfung (VGP) on Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe ja siihen voi osallistua HZP-kokeen suorittanut koira. VGP koe muodostuu osasuorituksista, jotka ovat metsätyö, vesityö, peltotyö ja tottelevaisuus.

Rotu on alkuperäisesti metsästyskoira ja sellaisena se halutaan pitää. Tarjoamalla riittävästi virikkeitä ja nenän kanssa toimimista sekä yhteistyötä ihmisen kanssa, saadaan isomünsterinseisojan rodunomaiset tarpeet tyydytettyä.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Isomünsterinseisoja on usein omistajansa erittäin kiintynyt ja yksinoloon totuttaminen tulee aloittaa heti pennun kotiuduttua pienin askelin tekemättä siitä suurta numeroa. Valtaosa koirista sopeutuukin yksinoloon ilman erityisiä ongelmia. Esille on kuitenkin viime aikoina noussut eroahdistus tai sellaiseksi tulkittu käytös, joka eri asteisena on aiheuttanut ongelmia useammalle koiralle. Suurella osalla oireilevista koirista oireet ovat iän myötä loppuneet tai ainakin helpottuneet, mutta osalla yksinolon vaikeus ja tavaroiden kanniskelu tai tuhoaminen jatkuu vielä aikuisenakin.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Isomünsterinseisojan lisääntymiskäyttäytymisessä ei tämänhetkisten tietojen perusteella ole mitään erityisempiä ongelmia. Valtaosalle nartuista juoksu tulee pari kertaa vuodessa n. 6-8 kuukauden välein. Nartun juoksun alku saattaa siirtyä metsästyskaudelle sattuessaan kauden jälkeiseen aikaan. Astutukset sujuvat pääsääntöisesti luonnollisesti. Keinosiemennyksiä on tehty kahdelle suomalaiselle koiralle. Yksi koira jäi tyhjäksi ja toinen tiinehtyi ja teki normaalin pentueen, jota hoiti itsenäisesti. Ulkomaisia jalostusuroksia käytettäessä yleensä kasvattajat matkustavat narttujensa kanssa uroksen luo. Tiineydet ja synnytykset sujuvat pääsääntöisesti hyvin ja vain poikkeustapauksissa on turvauduttu keisarileikkauksiin tai nartun tiineys on päätynyt ennenaikaisesti. Nartuilla on yleensä hyvin vahva hoivavietti pentujaan kohtaan eikä imettämisesäkään ole ollut mainittavia ongelmia.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Metsästyskoirana isomünsterinseisojan on oltava sosiaalinen. Pääosin rodun yksilöiden sosiaalinen käyttäytyminen vastaa rodun käyttötarkoitusta. Varautunut käytös vieraita ihmisiä kohtaan on noussut esiin jossain määrin. Tutustuttuaan nämäkin koirat kuitenkin pääsääntöisesti suhtautuvat vieraisiin avoimesti tai välinpitämättömästi, kuten valtaosa rodun yksilöistä. Yleensä rodun yksilöt suhtautuvat toisiin koiriin kiinnostuen. Kymmenisen vuotta sitten muutaman koiran eutanasian syyksi ilmoitettiin aggressiivisuus. Vuonna 2019 yksi koira lopetettiin ihmiseen kohdistuvan aggressiivisuuden vuoksi. Sosiaalisen käyttäytymisen ongelmana voitaneen pitää myös jonkin verran ilmennyt rauhattomuutta tai levottomuutta, joka voi johtua koiran hermorakenteesta. Rauhattomuus ilmenee mm. levottomuutena kiihdyttävissä tilanteissa. Koiran käyttäytymistä tässä tilanteessa on mahdollista muokata suuntaan tai toiseen ja parasta siihen olisi puuttua rauhoittavalla tavalla jo pentuna. Valitettavan usein ongelma säilyy ja voi paheta iän myötä.

Pelot ja ääniherkkyys

Isomünsterinseisoja on metsästyskoira, joten pelot ja ääniherkkyys haittaavat voimakkaasti sen suoriutumista käyttötarkoituksensa mukaisesta tehtävästä. Rodulla ei ole juurikaan ilmennyt haitallisia pelkoja tai ääniherkkyttä. Isomünsterinseisoja saattaa toisinaan reagoida herkästi esim. yllättävään tapahtumaan tai ääneen, mutta pääsääntöisesti ne toipuvat siitä nopeasti ja sen jälkeen reagoivat

tapahuneesta riipuen yleensä välinpitämättömästi tai kiinnostusta osoittaen.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Murrosikäinen isomünsterinseisoja, varsinkin uros, saattaa toisinaan uhota lähinnä kytkettynä samaa sukupuolta oleville koirille. Yleensä tämä menee ohi koiran varttuessa, varsinkin jos omistajan ja koiran yhteistyö on kunnossa. Yleensä isomünsterinseisojan ikääntyminen ei yksinään aiheuta käytöshäiriötä mutta muutamilla on esiintynyt vanhuudenhöperyyttä. Mikäli koiran terveydessä on ollut muita ongelmia, voi ikääntymisen myötä ilmetä käytöksen muuttumista, koirasta voi esimerkiksi kipujen johdosta tulla kärttyisempi.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Rotumääritelmän mukaisessa yksilössä ei ole sellaisia rakenteellisia tai terveydellisiä seikkoja, jotka vaikuttaisivat koiran käyttäytymiseen negatiivisesti. Metsästyskaudella pitää koiralle antaa riittävä lepo, jotta sillä on mahdollisuus toipua rankan työpäivän rasituksista ja säilyä terveenä ja hyväntuulisena metsästyskumppanina mahdollisimman pitkään. Metsästyskoira on altis tapaturmille ja ne voivat parannuttuaankin jättää jälkeensä esim. kiputiloja tai liikerajoitteita, jotka saavat koiran käyttäytymään epätoivotulla tavalla. Rakenteen virheet ja sairaudet voivat tapaturmien tavoin vaikuttaa jo nuoren koiran käyttäytymiseen. Koiran kipua ei ole aina helppo huomata, vaan ongelmat näkyvät esim. koiran hermostuneisuutena, flegmaattisuutena tai suoranaishana aggressiivisuutena. Ikääntyminen ja metsästyskäyttö asettavat koiran elimistölle vielä omat haasteensa. Usein riistavietti on niin vahva, että koira ei vaivoistaan metsästyspäivän aikana välitä, vaan ongelmat tulevat esiin vasta kotioiloissa metsästysinnon laannuttua. Terverakenteinen, sopivasti ravittu isomünsterinseisoja, jonka liikunnasta ja mielenvireydestä pidetään huolta, on parhaimmillaan pitkäikäinen ja kestävä metsästyskumppani ja oivallinen kotikoira.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Isomünsterinseisoja on metsästyskoira ja sen luonteen ja ominaisuuksien ongelmia tulee arvioida metsästyksellisistä lähtökohdista. Isomünsterinseisojan tulee olla tasapainoinen, koulutuskelppoinen ja sosiaalinen niin kotioiloissa kuin työskennellessään. Se on rotumääritelmän mukaan eloisa, mutta sillä on oltava kyky rauhoittua tarvittaessa niin tutussa kuin vieraassa ympäristössä. Pääosin isomünsterinseisojat ovat käyttäytymiseltään ja luonteeltaan käyttötarkoituksensa mukaisia.

Yksinolon vaikeudet ovat yksi keskeisimmistä isomünsterinseisojan käyttäytymisen ja luonteen ongelmista. Luonteen levottomuus ja rauhoittumisen vaikeus sekä varautuneisuus vieraita ihmisiä kohtaan ovat myös ongelmia, joihin jalostuksessa on kiinnitettävä huomiota. Metsästyskäytössä ja koetoiminnassa päällimmäinen ongelma on tottelemattomuus riistatilanteissa ja valikoimalla helposti koulutettavia yksilöitä jalostukseen päästään tästä tilanteesta eteenpäin. Jalostusvalinnoista kannattaa puhua rodun harrastajien kesken ja käyttää jalostusneuvojan yhteistyökumppani rotuyhteyshenkilöä apuna.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Koiran luonne on voimakkaasti periytyvä ominaisuus ja ongelmien ehkäisemiseksi jalosuskoirien luonteiden tulisi olla testattu kokeissa tai näyttelyissä.

Eroahdistuksen ehkäisemiseksi jalostukseen tulee käyttää vain sellaisia narttuja, joilla on normaali hoivavietti pentujaan kohtaan, eikä pentuja pidä erottaa emostaan liian aikaisin. Uudessa kodissaan pentua ei saa jättää yksin, ennen kuin se on kotiutunut ja tuntee olonsa turvalliseksi. Pentu pitää myös totuttaa yksinoloon vähitellen. Olosuhteet tulee järjestää mahdollisimman turvalliseksi ja tarvittaessa on huolehdittava sallituista virikkeistä myös aikuisen koiran jäädessä yksin.

Isomünsterinseisoja on riistaviettiäinen ja aktiivinen metsästyskäyttökoira, joka joutuu voimakkaisiin ja vaihteleviin sisäisiin jännitystiloihin varsinkin työskennellessään. Huono hermorakenne aiheuttaa koirassa levottomuutta ja rauhoittumisen vaikeutta etenkin kiihdyttävissä tilanteissa. Jalostukseen tuleekin käyttää vain moitteettoman hermorakenteen omaavia koiria, jotta ongelma ei pääse laajenemaan. Kyse ei välttämättä aina ole pelkästään hermorakenteen heikkoudesta, vaan levottomuus voi olla seurausta koulutusvirheistä. Johdonmukainen, määrätietoinen ja rauhallinen koulutustapa sekä palkkion oikea-aikaisuus vähentää ja saattaa jopa ehkäistä ongelmia.

Varautunut koira suhtautuu vieraisiin ihmisiin pidättyväisesti, se ei ehkä luota täysin heidän tarkoitukseensa. Pidättyväisyys ei sinällään ole kielteinen luonteenpiirre. Sopivalla tavalla varautunut koira on omanarvontuntoinen perheensä koira, joka hyväksyy tutut ja tuntemattomat, mutta ei liehakoi tai mielistele ketään. Jos pidättyvyyteen liittyy arkuutta, terävyyttä tai huono hermorakenne, korostaa varautuneisuus näitä kielteisiä luonteenpiirteitä ja voi silloin muodostua ongelmaksi. Ongelmien ehkäisemiseksi jalostukseen tulee käyttää vain moitteettoman hermorakenteen ja toimintakyvyn omaavia koiria, joissa ei ole minkäänlaisia aggressiivisen käyttäytymisen merkkejä.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelman voimaantulo vuosi sekä ohjelman muutokset

Isomünsterinseisojan PEVISA-ohjelma astui voimaan 1.1.1996 ja on ollut voimassa siitä lähtien.

1.1.1996-31.12.2003 alkuperäinen PEVISA-ohjelma voimassa:

- Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Vähimmäisikä kuvaushetkellä on 12 kuukautta.

1.1.2004-31.12.2010 lisättiin lonkkakuvauslausunnon raja-arvo C:

- Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C. Vähimmäisikä kuvaushetkellä on 12 kuukautta.

1.1.2011-31.12.2015 lisättiin ohjelmaan kyynärkuvaus ja jälkeläismäärän rajoitus:

- Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C. Vähimmäisikä kuvaushetkellä on 12 kuukautta.
- Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla kyynärkuvauslausunto. Vähimmäisikä kuvaushetkellä on 12 kuukautta. Pysyvä poikkeuslupa koskien ulkomailla tapahtuvaa astutusta ja ulkomaisen sperman käyttöä, jolloin kyynärkuvauslausuntoa ei vaadita. Poikkeuslupa koskee ulkomailla tapahtuvaa astutusta sekä ulkomaisen sperman käyttöä.
- Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

1.1.2016-31.12.2020 haettiin muutettavaksi lonkkakuvauslausunnon raja-arvoksi B:

- Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste B. Vähimmäisikä kuvaushetkellä on 12 kuukautta.
- Pentujen vanhemmista tulee ennen astutusta olla kyynärkuvauslausunto. Vähimmäisikä kuvaushetkellä on 12 kuukautta. Pysyvä poikkeuslupa koskien ulkomailla tapahtuvaa astutusta ja ulkomaisen sperman käyttöä, jolloin kyynärkuvauslausuntoa ei vaadita. Poikkeuslupa koskee ulkomailla tapahtuvaa astutusta sekä ulkomaisen sperman käyttöä.
- Koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

1.1.2022-31.12.2026 haettiin muutettavaksi KAER- tai muu vastaava tulosvaatimus pentujen vanhemmille:

- pentujen vanhemmilla tulee olla vähintään KAER =kanakoirien erikoiskoe 3-tulos ennen astutusta tai

vastaava ulkomainen koetulos rotujärjestön lausunnon perusteella.

1.1.2027-31.12.2031 haetaan muutettavaksi KAER- tai muu vastaava tulosvaatimus pentujen vanhemmille:

- pentujen vanhemmilla tulee olla vähintään KAER=kanakoirien erikoiskoe 3-tulos ennen astutusta tai vastaava ulkomainen koetulos jalostusneuvojan lausunnon perusteella.

Taulukko 9

Viimeisten kymmenen vuoden aikana rekisteröidyt pentueet

Kennelliitto/Jalostustietojärjestelmä

Kotimaiset rekisteröinnit	Pentueet yhteensä kpl	Molemmat vanhemmat koepalkittu kpl	Toinen vanhempi koepalkittu	Ei kumpaakaan vanhempaa koepalkittu	Pennut yhteensä kpl
2015-2024	10	7	2	1	78 koiraa
Prosenttia rekisteröidyistä pentueista		66,7	21,8	11,5	

(Taulukosta 9) näemme, että viimeisen kymmenen vuoden aikana on syntynyt 10 kotimaista pentuetta joista 66,7 % on joko KAER-kokeessa tai saksalaisessa jalostuskokeessa palkituista vanhemmista. Suomalaiset kasvattajat ovat erittäin vaativia ulkomaisten urosten suhteen ja kaikki saksalaiset astutukset ovat Jalostusurorekisterissä olevia uroksia.

Tarkasteltaessa pentueita, joista kumpaakaan ei ole koepalkittu (Taulukko 10) huomataan, että myös jälkeläisten kokeissa käynti on jäänyt eikä terveystutkimuksia ole tehty sopivassa tutkimusiässä olevista pennuista. Tarkastelujaksona on käytetty vuosia 2015-2024.

Taulukko 10

Kennelliitto/Jalostustietojärjestelmä sekä SSK tietokanta

	Syntyneet pennut	KAER-koekäynnit	Terveystutkitut
Ei kumpaakaan vanhempaa koepalkittu	9	1	1
Toinen vanhempi koepalkittu	17	6	10

Taulukko 11

Taulukossa viimeisten kymmenen vuoden (2015-2024) aikana Suomessa syntyneet pentueet.

Kennelliitto/Jalostustietojärjestelmä

Isä	Emä	Pentueita	Pentuja	Lonkka-kuvattuja	Näyttelyssä esitettyjä	KAER-kokeessa käytettyjä
Korpiaallon Skeletor FI49226/10	FI52734/09 TARMOKAS NELLINOORA	1	8	5	4	7

VDH/GM71/14 ARKO VOM HELLGRUND	FI30322/14 FI MVA KORPIAALLON PAMI	1	8	7	6	7
VDH231/13 CLIFF VOM JÄGERWEG	FI49221/10 FI MVA KORPIAALLON SHINE	1	11	7	4	4
FIN15029/97 C.I.B. MV-98 V-98 BDSG-98 DIXON CIPERRO	FI27654/16 AMY VOM SCHÖCKLLAND	1	7	5	4	0
FI40587/12 ARAMIS VOM PFAFFENBUCK	FI51427/18 SIENA VOM FLÖRBACH	1	9	1	1	1
NHSB3067382 DURON V. H. ZONNEBEEKBOS	FI15058/18 C.I.B. FI MVA EE MVA EE JMVA HeJW-18 BALTJV-18 TLNW-20 PMV-22 V-22 OTTI VON HAUS EMSING	1	3	1	1	1
FI48720/16 ABOR VON OVERNDORF	FI13327/17 TARMOKAS OONAMIINA	1	10	9	3	5
FI49803/19 SIKTEN	FI45710/18 FI MVA KORPIAALLON OLGA	1	5	1	4	3
VDH/GM24/17 FINN VON BATJERS- BRAAKE	FI45711/18 FI MVA KORPIAALLON OONA	1	8	4	6	4
VDH241/16 ZERRES VOM MARIENBRINK	FI25955/18 FI MVA FI KVA- KAER KUURANKORVEN KIKKA	1	9	8	5	5

4.3.2 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Lonkanivelen kasvuhäiriö

Lonkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määrittellä perinnölliseksi lonkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten

elinviikkojen aikana

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppelely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympäristö muodostuu sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelneste- ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen, A.)

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa, jota noudatetaan koiran kuuden vuoden ikään saakka (Taulukko 12). Tämän jälkeen arvostelussa otetaan huomioon koiran ikä ja erityisesti sekundäärinivelrikko. Tässä arvioinnissa aste A on täysin terve ja aste B tarkoittaa lievää löysyyttä mutta on vielä terveeksi luokiteltavissa. Asteessa C on lieviä muutoksia lonkkanivelissä ja asteissa D ja E kohtalaisia ja vaikeita muutoksia. Saksanseisojakerho suosittelee ainoastaan lonkistaan terveiden (A ja B) koirien käyttöä jalostukseen, niin että kahta B-lonkkaistakaan ei yhdistettäisi. Myös rodun kotimaan Saksan kansainvälinen jalostusohjelma vastaa Saksanseisojakerhon suositusta. Isomünsterinseisojan PEVISA-ohjelmaan haetaan Saksanseisojakerhon suosituksen ja rodun kotimaan kansainvälisen jalostusohjelman mukaisesti uudeksi lonkkaniveldysplasian raja-arvoksi B. Rodun jalostuksen tavoiteohjelmassa on suositus, ettei kahta B-lonkkaista yhdistettäisi. Lisäksi sellaisen radiologisesti tervelonkkaisen yksilön käyttämistä ei suositella, jonka sisaruksista useammalla kuin yhdellä on lonkkaniveldysplasian aste C tai huonompi tai jonka

jälkeläisissä todetaan lonkkavikaa.

Jalostukseen käytettävien koti- ja ulkomaisten koirien valinnassa tulee koiran oman lonkkakuvaustuloksen lisäksi ottaa huomioon myös sen suvun mahdollisesti aiheuttama riski lonkkaniveldysplasian esiintymiseen jälkeläisillä. Tiukentamalla jalostusyksilöiden vaatimuksia on lonkkaniveldysplasiaa sairastavien koirien määrä pienentynyt. Lonkkanivelen kasvuhäiriö haittaa koiran jokapäiväistä elämää aiheuttaessaan kipuja ja ontumista. Metsästyskäyttöä asteen C lonkkanivelen kasvuhäiriö ei yleensä rajoita, ellei se aiheuta nivelrikkoa. Asteen D ja E kasvuhäiriöissä nivelrikkomuutoksia nähdään jo röntgenkuvassa ja ne vähintäänkin rajoittavat elleivät kokonaan estä koiran metsästyskäyttöä.

Tulevaisuuden haasteita selvittämään rotujärjestö on perustanut jalostustoimihenkilöistä koostuvan toimikunnan. Tällaiset painotukset ovat myös aiheuttaneet vastustusta. Perinteiset pienriistametsästäjät uskovat isomünsterinseisojan pärjäävän villisikajahdissakin nykyisillä ominaisuuksillaan, eikä siitä kannata heidän mielestään yrittää tehdä ajavaa koiraa.

Taulukko 12. Lonkkakuvaustutkimustulosten tilastoinnissa käytetyt asteikot Suomessa, Saksassa, Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa.

Suomi		Saksa	Norja	Ruotsi	Tanska
A	ei muutoksia	A	fri	HD grad A	fri
B	lähes normaali /rajatapaus	B		HD grad B	
C	lievä	C	svag	HD grad C	let
D	kohtalainen (keskivaikea)	D	middels	HD grad D	middel
E	vaikea	E	sterk	HD grad E	svær

Isomünsterinseisojien lonkkakuvaustutkimustulokset Suomessa on koottu taulukoksi syntymävuoden mukaan (taulukko 13). Taulukkoon on otettu mukaan kymmenvuotiskaudella 2008-2017 syntyneet koirat. Ylemmässä taulukossa on koirat syntymävuoden mukaan ja lonkkalausuntojen tulokset numeroina ja alemmassa taulukossa on koirat syntymävuoden mukaan ja lonkkalausuntojen tulokset prosentteina.

Taulukko 13. Isomünsterinseisojien lonkkakuvaustutkimustulokset Suomessa syntymävuoden mukaan 2008-2024

Kennelliitto/Jalostustietojärjestelmä

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2008	7	5	2	0	0	0	7
2009	6	3	1	2	0	0	6
2010	26	7	6	4	1	0	18
2011	8	1	3	0	0	0	4
2012	1	1	0	0	0	0	1
2013	2	2	0	0	0	0	2
2014	17	4	2	0	0	0	6
2015	0	0	0	0	0	0	0

2016	12	1	5	2	0	0	8
2017	15	5	2	1	1	0	9
Yhteensä	94	29	21	9	2	0	61

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2008	100%	71%	29%	0%	0%	0%
2009	100%	50%	17%	33%	0%	0%
2010	69%	39%	33%	22%	6%	0%
2011	50%	25%	75%	0%	0%	0%
2012	100%	100%	0%	0%	0%	0%
2013	100%	100%	0%	0%	0%	0%
2014	35%	67%	33%	0%	0%	0%
2015	0%					
2016	67%	12%	62%	25%	0%	0%
2017	60%	56%	22%	11%	11%	0%
Yhteensä	65%	48%	34%	15%	3%	0%

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2018	9	3	2	2	1	0	8
2019	17	1	4	2	0	0	7
2020	0	0	0	0	0	0	0
2021	13	3	3	3	0	1	10
2022	5	1	0	0	0	0	1
2023	17	10	2	0	0	0	12
2024	1	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	62	18	11	7	1	1	38

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2018	89%	38%	25%	25%	12%	0%
2019	41%	14%	57%	29%	0%	0%

2020	0%					
2021	77%	30%	30%	30%	0%	10%
2022	20%	100%	0%	0%	0%	0%
2023	71%	83%	17%	0%	0%	0%
2024	0%					
Yhteensä	61%	47%	29%	18%	3%	3%

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koira yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Suomessa kyynärnivelen kuvien arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta.

Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lappalainen, A.)

Suomessa arvostelussa käytetään IEWG:n esittämää kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluasteikkoa (taulukko 14). Tässä arvioinnissa aste 0 on täysin terve ja asteissa 1, 2 ja 3 on lieviä, kohtalaisia tai voimakkaita muutoksia. On huomattava, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. Isomünsterinseisojan PEVISA-ohjelmassa on vaatimus kyynärkuvaustuloksesta siten, että ulkomaisilta jalostuskoirilta sitä ei vaadita. Rodun jalostuksen tavoiteohjelman suositus on, että jalostukseen käytetään vain kyynäriltään terveitä (0) yksilöitä. Jalostukseen käytettävien koti- ja ulkomaisten koirien valinnassa tulee koiran oman kyynärkuvaustuloksen lisäksi ottaa huomioon myös sen suvun mahdollisesti aiheuttama riski kyynärniveldysplasian esiintymiseen jälkeläisillä. Kyynärnivelen kasvuhäiriö haittaa koiran jokapäiväistä elämää aiheuttaessaan kipuja ja ontumista sekä rajoittaa koiran metsästyskäyttöä ja pahimmillaan estää metsästyskäytön kokonaan.

Taulukko 14. Kyynärkuvaustutkimustulosten tilastoinnissa käytetyt asteikot Suomessa, Saksassa,

Suomi		Saksa	Norja	Ruotsi	Tanska
0	ei muutoksia	A	fri	ED ua (0)	fri
1	lievät muutokset	B	svag	ED grad 1	let
2	kohtalaiset muutokset	C	middels	ED grad 2	middel
3	voimakkaat muutokset	D	sterk	ED grad 3	svær

Norjassa, Tanskassa ja Ruotsissa

Isomünsterinseisojien kyynärkuvaustutkimustulokset Suomessa on koottu taulukoksi syntymävuoden mukaan (taulukko 15). Taulukkoon on otettu mukaan kymmenvuotiskaudella 2008-2017 syntyneet koirat. Ylemmässä taulukossa on koirat syntymävuoden mukaan ja lonkkalausuntojen tulokset numeroina ja alemmassa taulukossa on koirat syntymävuoden mukaan ja lonkkalausuntojen tulokset prosentteina.

Taulukko 15. Isomünsterinseisojien kyynärkuvaustutkimustulokset Suomessa syntymävuoden mukaan 2008-2024. *Kennelliitto/KoiraNet/Jalostustietojärjestelmä*

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2008	7	6	0	1	0	7
2009	6	4	0	0	0	4
2010	26	12	4	1	0	17
2011	8	1	0	3	0	4
2012	1	1	0	0	0	1
2013	2	2	0	0	0	2
2014	17	5	0	0	0	5
2015	0	0	0	0	0	0
2016	12	7	1	0	0	8

2017	15	8	1	0	0	9
Yhteensä	94	46	6	5	0	57

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2008	100%	86%	0%	14%	0%
2009	67%	100%	0%	0%	0%
2010	65%	71%	24%	6%	0%
2011	50%	25%	0%	75%	0%
2012	100%	100%	0%	0%	0%
2013	100%	100%	0%	0%	0%
2014	29%	100%	0%	0%	0%
2015					
2016	67%	88%	12%	0%	0%
2017	60%	89%	11%	0%	0%
Yhteensä	61%	81%	11%	9%	0%

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2018	9	8	0	0	0	8
2019	17	7	0	0	0	7
2020	0	0	0	0	0	0
2021	13	7	1	1	1	10
2022	5	1	0	0	0	1
2023	17	9	2	0	0	11
2024	1	0	0	0	0	0
Yhteensä	62	32	3	1	1	37

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2018	89%	100%	0%	0%	0%
2019	41%	100%	0%	0%	0%
2020					
2021	77%	70%	10%	10%	10%

2022	20%	100%	0%	0%	0%
2023	65%	82%	18%	0%	0%
2024	0%				
Yhteensä	60%	86%	8%	3%	3%

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Jalostustoimikunta tallentaa omistajien ja kasvattajien ilmoitukset luonteesta ja terveydestä omaan tietokantaansa ja se toimii lähteenä jalostuksen tavoiteohjelmia laadittaessa. Toimikunta pyrkii seuraamaan muidenkin kuin perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyy niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Mikäli todetaan, että jokin yksilö on aikaisemmissa jälkeläisissään kahden tai useamman eri partnerin kanssa periyttänyt poikkeuksellisen runsaasti jotain sairautta tai vikaa, tulee tällainen koira viipymättä poistaa jalostuskäytöstä. Myös koirien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, jotta koirien terveystilanne säilyy hyvänä.

Perinnölliset silmäsairaudet

Isomünsterinseisojilla esiintyy ulkomailla perinnöllisiä silmäsairauksia ja esimerkiksi Britanniassa silmätutkimuksia tehdään järjestelmällisesti. Hollannissa jalostukseen hyväksytään vain tutkitusti terveisilmäiset isomünsterinseisojat, kun taas rodun kotimaassa Saksassa silmiä ei juurikaan tutkita. Suomessa isomünsterinseisojille tehdyissä silmätutkimuksissa ei ole todettu yhtään entropion- tai ektropiontapausta mutta rodun kannassa Keski-Euroopassa esiintyy jonkin verran ektropionia.

Silmäsairaudet voivat vakavuudestaan riippuen estää koiran metsästyskäytön ja huonontaa sen elämänlaatua merkittävästi. Toisaalta koira voi sokeanakin muiden aistiensa avulla hyvinkin selvittää tutussa ympäristössä elämänlaadun siitä kärsimättä. Ektropionissa, silmäluomen ulospäinkiertymässä, luomi avautuu liikaa ja kerää roskaa. Niin ektropionissa kuin entropionissa, silmäluomen sisäänpäinkiertymässä, silmän sidekalvo tulehtuu helposti. Entropion on lievemmissä tapauksissa usein vaikeasti havaittavissa (Peltonen, M. 2005)

Suomessa 32 isomünsterinseisojaa on käynyt virallisessa silmätarkastuksessa ja yhdellä on todettu distichiasis ja yhdellä PPM (persistent pupillary membranes) (Suomen Kennelliitto ry. KoiraNet Jalostustietojärjestelmä). Lisäksi tehdyissä silmätutkimuksissa on tullut esiin yksi PHTVL/PHPV-epäily (persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis/persistent hyperplastic primary vitreous), mutta yhtään tapausta ei ole todettu (Saksanseisojakerho ry. Tietokanta). Silmätutkimuksia on tehty viimeisten kymmenen vuoden aikana omistajien omasta aktiivisuudesta. Silmäsairauksien ehkäisyn tarpeesta on keskusteltu rodun harrastajien kesken mutta toistaiseksi ei ole katsottu tarpeelliseksi velvoittaa jalostuskoirien omistajia säännölliseen silmätarkistukseen.

Virallisessa silmätarkastuksessa koiran silmät tutkitaan silmänpohjan, lasiaisen, linssin, etukammion, värikalvon, sarveiskalvon, sidekalvon ja luomen rakenteiden poikkeavuuksien löytämiseksi. On hyvin tavallista, että tutkimuksessa silmistä voi löytyä myös poikkeavuuksia, joita ei pidetä merkittävänä tai joiden merkitystä ei tunneta ja nämä kirjataan sivulöydöksinä seurantaa varten.

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma

PRA tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien

aiheuttamia. PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA on löydetty yli 100 rodulla ja näistä ainakin 22:lla mutaatio on voitu paikallistaa. Se voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen. Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy vääränlaiseen näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua. Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujen surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen mustuaiseen.

PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokeakin koira voi pärjätä erittäin hyvin. Kokeellisesti koirille on käytetty geeniterapiaa näköhermosolujen perinnöllisessä sairaudessa, jossa periyttävä geeni on tunnettu. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia. (Vanhapelto, P.; Lappalainen, A.)

Perinnöllinen harmaakaihi eli hereditaarinen katarakta

Perinnöllinen harmaakaihi samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta voidaan mainita sokeritautiin liittyvä, hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä katarakta.

Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi eli linssin kovettuminen vanhalla koiralla ei ole varsinainen kaihimuutos, vaan normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin muuttuu 'opaalinharmaaksi'.

Näkökykyyn se ei vaikuta. Perinnöllinen kaihi voidaan todeta perinnöllisten silmänsairauksien varalta tehtävässä silmätutkimuksessa. Erityisen tärkeää kaihin toteamisessa on viralliseen silmätutkimukseen kuuluva biomikroskooppitutkimus. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomentelmällä. Paras leikkaustulos saadaan, kun leikkaus tehdään ennen kuin kaihimuutos on täydellinen. Hoidon edellytyksenä on se, että silmänpohja on terve. Perinnöllinen katarakta voi esiintyä yhdessä PRA:n kanssa, yleensä PRA:han liittyy kuitenkin ns. toissijainen kaihi. (Vanhapelto, P.; Lappalainen, A.)

RD eli retinan dysplasia / verkkokalvon synnynnäinen kehityshäiriö

RD jaetaan kolmeen muotoon, multifokaaliin (MRD), geografiseen (GRD) ja totaaliseen (TRD). MRD:ssa verkkokalvolla näkyy yksittäisiä poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. Poimujen määrä voi vaihdella. MRD ei vaikuta näkökykyyn. GRD:ssa verkkokalvo on väärin kehittynyt laajemmalla alueella, mikä voi vaikuttaa koiran näkökykyyn ja TRD:ssa verkkokalvo on kokonaan irtautunut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeuden. MRD-muutokset eivät pahene iän myötä, vaan saattavat pikemminkin osittain hävitä näkyvistä vanhemmiten. GRD:aan saattaa iän myötä liittyä paikallista verkkokalvon rappeumaa muutoksen alueella. Useilla roduilla RD:n on todettu periytyvän väistävasti. Eri RD-muotojen välistä geneettistä yhteyttä ei tunneta. (Vanhapelto, P.; Lappalainen, A.)

PPM

PPM (persistent pupillary membranes) ovat synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Vakavimmat asteet, joissa jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle

ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, voivat vaikuttaa näkökykyyn. Epäillään perinnölliseksi, synnynnäiseksi muutokseksi joillakin roduilla. (Vanhapelto, P.; Lappalainen, A.)

PHTVL/PHPV (persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis/persistent hyperplastic primary vitreous)

PHTVL/PHPV on kirjainlyhenne sairauksista, joissa linssin ja silmänpohjan välinen sikiöaikainen verisuoniverkosto ei surkastu normaalisti syntymän jälkeen. Löydös jaetaan vakavuudeltaan kuuteen asteeseen, joista aste 6 tarkoittaa sitä, että silmä on sokea. Lievimässä asteessa (1) näkyy linssin takapinnalla ainoastaan pieniä pigmenttipisteitä, jotka eivät vaikuta näkökykyyn eivätkä muutokset pahene iän myötä. Vakavammissa asteissa muutokset voivat aiheuttaa linssin lisääntyvää samentumista. Dobermannilla autosomaali dominantti periytyvyys, jossa epätäydellinen penetraatio. (Vanhapelto, P.; Lappalainen, A.)

Distichiasis / ektooppinen cilia

Kennelliitto tallensi sairauden aiemmin yhteisellä nimikkeellä cilia aberranta. Sairaus tarkoittaa ylimääräisiä ripsiä, jotka tulevat ulos joko normaalin ripsirivin sisäpuolelta luomen reunasta (distichiasis) tai luomen sisäpinnalta (ektooppinen cilia). Caruncular trichiasis tarkoittaa silmän sisänurkan ihon karvoja, jotka kääntyvät sarveiskalvon sisänurkan päälle ärsyttäen silmää. Luomen reunasta kasvavat ripset voivat kaartua ulospäin normaalien ripsien tavoin tai ne kääntyvät sisäänpäin kohti sarveiskalvoa. Ripset voivat olla pehmeitä tai kovia. Etenkin luomen sisäpinnan läpi suoraan sarveiskalvoa vasten kasvava ripsi voi aiheuttaa sarveiskalvon vaurioitumisen. Tämä ilmenee silmän siristelynä ja ylimääräisenä kyynelvuotona. Silmän sarveiskalvon pinnalla 'uivat', pehmeät distichiasis-ripset eivät yleensä aiheuta oireita. Oireilevilta koirilta ripsiä voidaan poistaa nyppimällä, jolloin ne kasvavat uudestaan tai poistaa ne pysyvästi polttamalla tai leikkauksella. Vaiva on selvästi periytyvä, mutta periytymismekanismi ei ole tiedossa. Luokitellaan nykyään silmätarkastuksissa lieviin, kohtalaisiin ja vakaviin muotoihin. (Vanhapelto, P.; Lappalainen, A.)

Entropion ja ektropion

Entropionin eli silmäluomen perinnöllisen sisäänpäinkiertymän ja ektropionin eli silmäluomen perinnöllisen ulospäinkiertymän hoitona on leikkaushoito. Kummankaan periytymismekanismia ei tunneta. (Vanhapelto, P.; Lappalainen, A.)

Hammaspuutokset ja purentaviat

Isomünsterinseisojan normaali purenta on rotumääritelmän mukaan leikkaava, eli alaleuan etuhampaiden etureuna koskettaa kevyesti yläleuan etuhampaiden kärjen sisäpintaa. Yhden välihampaan (P1) puutos tai esiintyminen kaksinkertaisena on tavallisin hammasvirhe, eikä se vaikuta koiran arvosteluun näyttelyssä. Niitä esiintyy useilla koirilla. Etuhammaspuutoksia on ilmoitettu kahdelle koiralle ja yläpurenta kahdelle koiralle. Yläpurenta ja etuhammaspuutokset ovat jalostuksesta pois sulkevia virheitä. Rodulla tavatut hammaspuutokset ja purentaviat ovat niin vähäisiä, etteivät ne vaikuta koiran käyttötarkoitukseen tai huononna koiran elämänlaatua.

Polvinivelen ristisidevamma

Polvinivelen ristisidevammasta ei juurikaan ole saatavissa tietoa rodun kotimaasta Saksasta. Kuitenkin Suomessa on omistajan ilmoituksen mukaan todettu neljällä isomünsterinseisojalla ristisidevamma, joista kaksi on hoidettu leikkaamalla. Hoitamaton ristisidevamma estää koiran metsästyskäytön, huonontaa oleellisesti sen elämänlaatua ja lyhentää elinikää. Koska ristisidevamma voi olla seuraus koiran puutteellisista polvikulmauksista, on jalostuksessa kiinnitettävä huomiota terveisiin polvikulmauksiin.

Polvinivelen keskellä sijaitsevat ristisiteet estävät sääriluun liikkumista eteen-taakse –suunnassa suhteessa reisiluuhun. Ristisiteitä on kaksi, etummainen ja takimmainen. Ristisidevammasta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä etummaisen ristisiteen vauriota. Takimmaisen ristisiteen

katkeaminen on hyvin harvinaista ja se tapahtuu voimakkaan ulkoisen voiman (trauma) seurauksena. Samalla polvesta yleensä rikkoutuu muitakin rakenteita. Polven etummaisesta ristisiteen repeämä on tavallisin koiran tuki- ja liikuntaelimestön sairaus. Koiralla eturistisiteen repeämä voi olla trauman aiheuttama äkillinen tila. Tavallisimmin koiralla polven ristiside peittää osittain ja vähitellen viikkojen - kuukausien aikana ja lopulta katkeaa aivan normaalin liikunnan seurauksena. Koiralla, jolla toisen polven ristiside on peittänyt on melko suuri todennäköisyys (n. 30%) saada sama vaiva toiseenkin polveen. Joidenkin tutkimusten mukaan tämä riski on tietyillä roduilla jopa 70%.

Ristisiteen peittämisen eräs syy on nykykäsityksen mukaan ”huonot takaraajan kulmaukset” eli reisiluun ja sääriluun välinen kulma lähestyy oikokulmaa, 180 astetta. Tällöin sääriluun yläpään nivelpinta ei enää ole vaakatasossa vaan taaksepäin vinossa. Tämän seurauksena aiheutuu sääriluuta eteenpäin työntävä voima joka kerta kun reisiluun nivelpinta tukeutuu sääriluun yläpään nivelpintaan. Tämä toistuva voima lopulta katkaisee etummaisesta ristisiteen. Kulmauksiltaan ”normaalilla koiralla” tällaista voimaa ei juuri synny. Myös koiran ylipaino ja reiden huono lihastasapaino altistaa ristisiteen repeämälle.

Ristisiteen peittämisen oire on ontuma. Kun ristiside on osittain poikki, ontuma on vaihtelevaa ja se voi tilapäisesti loppua kun raajaa rasitetaan vähemmän. Kun ristiside on kokonaan poikki, ontuma on yleensä jatkuvaa. Ristisidevamma aiheuttaa myös kipua ja nivelrikkomuutosten kehittymistä sekä usein myös vaurioittaa sisemmän nivelkierukan takahaaraa. Suurikokoisilla koirilla polveen kohdistuvat voimat ovat niin suuria, että leikkaushoito on suositeltava. Viime aikoina leikkaushoidot ovat kehittyneet niin, että hyviäkin tuloksia kohtuullisen lyhyellä toipumisajalla on mahdollista saada. Hoito on kuitenkin kallista. (Eskelinen, E.; Animagi 2013)

Napatyrä

Napatyrä on Suomessa omistajan tai kasvattajan ilmoituksen mukaan todettu kuudella isomünsterinseisojalla. Napatyrät ovat olleet niin lieviä, että leikkaushoitoa ei ole tarvittu. Hoitamaton napatyrä voi repeytyä metsästyskäytössä, parantunut napatyrä sen sijaan ei vaikuta koiran metsästyskäyttöön tai huononna sen elämänlaatua. Napatyrä voi umpeutua itsestään eikä silloin vaadi leikkaushoitoa. Leikkaus on pienehkö operaatio, josta koirat yleensä toipuvat hyvin. Napatyrää pidetään synnynnäisenä perinnöllisenä vikana. (Wikström, B.; Öberg, J. 2007)

Kivesvika

Kivesvian esiintyvyydestä ei juurikaan ole saatavissa tietoa rodun kotimaasta Saksasta. Norjasta saatujen tietojen mukaan on siellä tullut esiin pari tapausta. Piilokives on Suomessa omistajan tai kasvattajan ilmoituksen mukaan todettu viidellä isomünsterinseisojalla. Piilokives ei vaikuta koiran metsästyskäyttöön tai huononna sen elämänlaatua.

Koirilla kivekset laskeutuvat niiden vatsaontelon takaseinämän vierestä nivuskanavan kautta kivespusseihin syntymän jälkeen. Normaalisti kivesten tulisi olla kivespusseissaan ennen pennun luovutusikää. Koirilla kivesviasta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä piilokiveksisyyttä, jolloin toinen tai molemmat kivekset ovat jääneet laskeutumatta kivespusseihin. Jonkinasteisena häiriönä kivesten laskeutumisessa voidaan pitää myös myöhään laskeutunutta kivistä tai kivistä, joka liikkuu nivuskanavan ja kivespussin välillä edestakaisin ja asettuu paikoilleen vasta huomattavan myöhäisessä vaiheessa (hissikives). Mikäli kivekset puuttuvat kokonaan, on kyseessä sikiöaikainen häiriö. Kivesvian periytymisen mekanismit ovat epäselvät. (Koirien geenitutkimus)

Häntämutka eli hännän nikamavika

Häntämutka on omistajan tai kasvattajan ilmoituksen mukaan todettu kolmella isomünsterinseisojalla. Häntämutka ei yleensä vaikuta koiran metsästyskäyttöön tai huononna sen elämänlaatua. Häntämutkaista koiraa ei tule käyttää jalostukseen, sillä se voi periyttää jälkeläisilleen muitakin

selkärangan kehityshäiriöitä. Häntänikamiin voi kehittyä muutoksia, jotka tuntuvat mutkina nikamaväleissä. Häntämutki on polygeenisesti (monigeenisesti) ja resessiivisesti (peittyvästi) periytyvä. Häntämutki on yleensä todettavissa jo pikkupennulla luovutusiässä. Hännän kehityshäiriöt voidaan selvittää röntgentutkimuksella.

Epilepsia

Epilepsian esiintyvyydestä ei juurikaan ole saatavissa tietoa rodun kotimaasta, vaikka se on koirien yleisin neurologinen sairaus. Omistajien ilmoituksen mukaan Suomessa on vuonna 2012 tullut tietoon ensimmäiset kaksi epilepsiaepäilyä. Epilepsian vaikutus koiran käyttötarkoitukseen ja sen elämänlaatuun vaihtelee oireiden vakavuuden mukaan. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen ja on myös vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Niin kauan, kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta, on myös vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsidiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koiran katsotaan sairastavan epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä oireiden vakavuudesta riippuen koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä pyritään harventamaan, kohtauksia lieventämään ja niiden kestoa lyhentämään. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan. (Mahlanen, N.)

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyytilaston (taulukko 16) perustiedot on poimittu Kennelliiton Jalostustietojärjestelmästä

Taulukko 16. Isomünsterinseisojien kuolinsyytilasto 30.11.2025.

Kennelliitto/KoiraNet/Jalostustietojärjestelmä

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Immunologinen sairaus	3 vuotta 10 kuukautta	1
Immuunihemolyttinen anemia, IMHA, AIHA	3 vuotta 10 kuukautta	1
Kadonnut	8 vuotta 5 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 7 kuukautta	9

Kasvainsairaudet, syöpä	7 vuotta 7 kuukautta	4
Lymfoma, imusolmuke-syöpä	11 vuotta 4 kuukautta	2
Muu kasvainsairaus	13 vuotta 5 kuukautta	1
Pernan, sydämen tai verisuonijärjestelmän kasvain	8 vuotta 8 kuukautta	1
Virtsarakon kasvain	11 vuotta 4 kuukautta	1
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 3 kuukautta	3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 7 kuukautta	7
Luusto- ja nivelsairaus	9 vuotta 8 kuukautta	6
Lonkkaniveldysplasia ja sen seurauksena kehittynyt nivelrikko	11 vuotta 1 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	13 vuotta 2 kuukautta	1
Muu luuston tai nivelten sairaus	9 vuotta 9 kuukautta	2
Nivelrikko, artroosi, muualla kuin lonkissa tai kyynärnivelissä	10 vuotta 9 kuukautta	1
Polven ristisidevaurio	3 vuotta 5 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 0 kuukautta	4
Mahalaukun kiertyminen	11 vuotta 2 kuukautta	2
Muu maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus	6 vuotta 10 kuukautta	2
Muu sairaus, jota ei ole listalla	11 vuotta 0 kuukautta	5
Selkäsairaus	6 vuotta 0 kuukautta	4
Muu selkäsairaus	8 vuotta 8 kuukautta	1
Spondyloosi, nikamien luusilloittuma, nikamien yhteenluutuminen	5 vuotta 1 kuukautta	3
Sydänsairaus	12 vuotta 5 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	7 vuotta 3 kuukautta	6
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 3 kuukautta	12
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 2 kuukautta	16

Tilasto ei ole kattava, sillä tietoja isomünsterinseisojien kuolinsyistä on ilmoitettu melko vähän. Johtopäätösten tekeminen suppean aineiston perusteella kuolinsyistä tai eliniästä ei välttämättä vastaa todellisuutta; vanhuusikä kuolinsyynä, 9v 7kk, antaa enemmän kuvaa rodun elinkyvystä. Näin pienessä tilastoaineistossa yksikin nuorena kuollut tai lopetettu koira laskee keskimääräistä elinikää voimakkaasti. Jalostustietojärjestelmän ja omistajien jalostustoimikunnalle antamien tietojen perusteella isomünsterinseisoja voi hyvinkin elää 15-vuotiaaksi ja hyvin moni elää reilusti yli kymmenvuotiaaksi. Metsästyskoirarotuna isomünsterinseisoja on tapaturma-altis, mikä laskee rodun keskimääräistä elinikää. Omistajat ovat ilmoittaneet jonkin verran rotujärjestön jalostustoimikunnalle koiriensa kuolinsyitä ja muutaman koiran kohdalla rotujärjestölle on ilmoitettu tarkempi kuolinsy kuin tilastoon ilmoitettu. Kuolinsyinä on mainittu mm. eroahdistus, eosinofiilinen myosiitti, addisonin tauti ja munuaisten vajaatoiminta. Tapaturmat ja kasvainsairaudet nousevat ilmoitetuista syistä tässä otoksessa suurimmiksi yksittäisiksi kuolinsyiksi.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Keskimääräinen pentuekoko Isomünsterinseisojan pentuja ei synny läheskään joka vuosi. Alla olevassa taulukossa on esitetty viimeisten 10 vuoden aikana syntyneiden pentueiden koko (taulukko 17).

Taulukko 17. Isomünsterinseisojien keskimääräinen pentuekoko vuosina 2015-2024 *Kennelliitto/ KoiraNet /Jalostustietojärjestelmä*)

Syntymävuosi	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Pennut (kotimaiset)	0	17	5	13	0	16	19	8	0	0
Pentueet	0	2	1	2	0	2	2	1	0	0
Keskimääräinen pentuekoko	0	8,5	5	6,5	0	8	9,5	8	0	0

Isomünsterinseisojan pentuja syntyy niin vähän, että keskimääräinen pentuekoko vaihtelee suuresti vuosittain riippuen yksittäisten pentueiden koosta.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Isomünsterinseisoja on lisääntymiskäyttäytymiseltään varsin terve rotu. Juoksuajat tulevat nartuilla yleensä säännöllisesti ja urokset ovat enimmäkseen normaalisti kiinnostuneita nartuista ja kykeneviä astumaan. Yhdellä nartulla on ollut tulehduksen aiheuttama keskenmeno, mutta se on tiinehtynyt ja synnyttänyt sen jälkeen normaalisti.

Astumisvaikeudet

Astumisvaikeuksia ei ole yleensä ollut.

Tiinehtymisvaikeudet

Tiinehtymisvaikeuksia on ollut yhdellä nartulla, joka ei otollisesta ajankohdasta huolimatta antanut astua eikä keinohedelmöitys onnistunut.

Synnytysongelmat

Yleensä synnytykset sujuvat ongelmitta, eikä narttuja ole juurikaan tarvinnut auttaa. Keisarileikkauksia on tehty mm. ison pennun juututtua synnytykskanavaan ja suuren pentueen synnytyksen loppuvaiheessa.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Nartut ovat huolehtineet pennuistaan itsenäisesti

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuus ei normaalisynnytyksessä ole mainittavaa.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat ovat melko harvinaisia. Esiin on tullut muutama häntämutka ja lievä napatyrä sekä kivesten laskeutumattomuus.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Rotumääritelmän mukaisilla yksilöillä ei ole sellaisia ulkomuotoon liittyviä anatomisia piirteitä, jotka altistaisivat ne sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille. Ulkomuodon tyypillisin ongelma on puutteelliset polvikulmaukset, joka altistaa yksilön ristsidevauriolle.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Isomünsterinseisoja on metsästyskoira ja sen terveyden ja lisääntymisen ongelmia tulee arvioida metsästyksellisistä lähtökohdista. Hyvä terveys mahdollistaa koiran täysipainoisen työskentelyn käyttötarkoituksensa mukaisissa tehtävissä. Rodulla esiintyy muillakin roduilla ilmeneviä sairauksia, mutta tutkimustietoa löytyy lähinnä lonkka- ja kyynärnivelen kasvuhäiriön osalta. Lonkka- ja kyynärnivelen kasvuhäiriöt ovat keskeisimmät ongelmat rodun terveydessä.

Ongelmien mahdollisia syitä

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristö- ja mahdollisesti myös hormonaalisilla tekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisin suurikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriö on yleisintä suurikokoisilla koirilla.

PEVISA-ohjelmalla pyritään lisäämään terveiden koirien käyttämistä jalostukseen ja pitämään rotu alkuperäisen käyttötarkoituksensa mukaisena metsästyskoirana.

Saksalaisten koirien vähäinen lonkka- ja kyynärkuvausmäärä ei anna oikeaa kuvaa rodun lonkka- ja kyynärnivelten kasvuhäiriön osalta.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Isomünsterinseisoja on isokokoinen, pitkäkarvainen ja eloisa metsästyskoirarotu. Yleisvaikutelmaltaan

isomünsterinseisoja on voimakas ja lihaksikas, kokonaisuutena kuitenkin kuivan jäntevä ja mittasuhteiltaan neliömäinen. Ulkonäölle tyypillistä ovat pitkähapsuinen viirihäntä sekä hapsut korvissa, raajoissa ja mahan alla. Pää on jalo ja pitkänomainen, ilmeeltään älykäs. Korvat ovat melko korkealle kiinnittyneet, pyöreäkärkiset ja tiiviisti pään myötäisesti riippuvat. Silmät ovat tiivisluomiset ja mahdollisimman tummat. Leuat ovat voimakkaat, purenta täysihampainen ja moitteeton eivätkä huulet saa riippua. Raajat ovat vahvat, lihaksikkaat ja kohtuullisesti kulmautuneet. Häntä jatkaa sivusta katsottuna sulavasti kehon ylälinjaa. Kämpälät ovat kohtuullisen pitkät ja pyöreät, tiiviit. Karvan tulisi olla pitkää ja tiheää mutta sileää. Rungon ääriviivat eivät saa peittyä liian pitkän karvan alle. Liike on käynnissä ja ravissa joustavaa, maatavoittavaa ja pitkäaskelista. Laukka on sopivan tehokasta ja loikat pitkiä. Värimuunnoksia on kolme, valkoinen mustin läiskin ja pilkuin, mustapäistärikkö tai kokomusta. Pää on aina musta, jossa mahdollisesti valkoinen viiru tai piirto. Uroksen säkäkorkeus on 60-65 cm ja nartun 58-63 cm. Kahden sentin ylitys sallitaan. Rungon pituuden tulee olla mahdollisimman tarkoin sama kuin säkäkorkeus. Rungon pituus voi ylittää säkäkorkeuden kahdella sentillä. Isomünsterinseisojan rotumääritelmä on liitteenä (liite 8).

Isomünsterinseisoja on nykyään hämmästyttävän samannäköinen kuin rotumääritelmän luomisen aikoihin ja rotumääritelmän mukainen rakenne on käyttötarkoitukseensa sopiva. Rotumääritelmässä ei ole sellaisia vaatimuksia, jotka altistaisivat koirat hyvinvointiongelmille.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Vuosittain käy näyttelyissä 10-20 isomünsterinseisojaa ja näyttelykäyntejä on keskimäärin 23 vuodessa. Rotu on melko harvinainen näyttelykehissä ja monillakaan tuomareilla ei ole erityisen paljon kokemusta isomünsterinseisojista. Suomen muotovalioita on kahdeksan ja yksi kansainvälinen muotovalio. Valioitumiseen vaaditaan sertifikaattien lisäksi käyttökoetulos. Näyttelyssä hylätyn arvostelun on saanut kuusi koiraa, syinä epänormaali takaliikkeet, epänormaali häntä, purentavika, hyökkäävä käytös ja kahdella koiralla liian suuri koko (Saksanseisojakerho ry, tietokanta).

Rodun koirien jalostustarkastukset

Junkkari on rotujärjestön, Saksanseisojakerho ry:n nuorten koirien jalostuskatselmus, joka järjestetään vuosittain syyskuussa. Siihen ovat oikeutettuja osallistumaan mannermaiset kanakoirat, jotka ovat iältään 9 – 24 kk. Katselmus on kaksipäiväinen. Toisena päivänä koirien rakenne arvostellaan ulkomuotokatselmuksessa ja toisena arvioidaan niiden käyttöominaisuuksia peltoriistalla suoritettavassa nuorten luokan KAER-kokeessa. KAER-kokeessa on tavoitteena saada selville koiriemme luontaisia ja perittyjä käyttöominaisuuksia ennen kuin niihin on koulutuksella kovin paljoa vaikutettu. Katselmuksen tarkoituksena on koota tietoa koiristamme ikäluokittain jalostuksen avuksi ja tulevien seisojanomistajien hyödyksi. Toivomuksena on, että koiria tuotaisiin katselmukseen pentueittain. Edelleen isomünsterinseisojia esitetään Junkkarissa melko vähän ja määrä on pitkälti riippuvainen kasvattajien aktiivisuudesta.

Jalostuskatselmuksessa koirat tarkastetaan perusteellisemmin kuin näyttelyissä ja lisäksi kerätään tietoa mahdollisista rakenteen virheistä, hammaspuutoksista, purentavioista, ylä- tai alamittaisuudesta, karvapeitteen puutteista jne. Myös koirien luonnetta ja käytöstä tarkkaillaan ja arvioidaan. Koirat ovat Junkkarin aikaan vielä keskenkasvuisia, sillä mannermainen seisoja on täysikasvuinen vasta 2-3 vuotiaana ja isomünsterinseisoja saattaa kypsyä vielä myöhemminkin. Nykyisin on yleistynyt kasvattajien tapa ilmoittaa itse pentueensa Junkkariin ja kertoa osallistumisveloitteesta jo pentua myydessään.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Metsästyskäyttöön soveltuva rakenne edellyttää, että koira on luustoltaan riittävän vankkarakenteinen ja lihaksikas, mutta ei karkeatekoinen tai kömpelö. Maastossa nopeus ja haun joutisuus edellyttävät hyvin kulmautunutta takaosaa ja riittävää takapotkua. Etu- ja takakulmauksien tulee olla tasapainossa,

jotta koira olisi ketterä ja niin kääntyvä, että se pystyy pysähtymään täydestä laukasta. Kestävät kypälät ovat pyöreät ja kaarevat, varpaat ovat tiiviisti yhdessä ja päkiät tarpeeksi paksut. Noutotehtävät edellyttävät tarkoituksenmukaista kuonoa, lihaksikasta kaulaa ja sellaista runkoa, joka tukee pään ja kaulan vipuvaikutusta.

Metsästyskäyttöön soveltuvan karvapeitteen tulisi olla sopivan pitkää, tiheää, sileää ja vettä hylkivää, jotta se antaisi mahdollisimman hyvän suojan sää- ja maasto-olosuhteita sekä loukkaantumisia vastaan. Liian pitkä, kihara tai pörröinen karva haittaa metsästystyöskentelyä.

Suomen Münsterikerho ry järjesti epävirallisen näyttelyn kerhon viisitoistavuotisjuhluvuonna 2018. Näyttelyn tuomari oli Saksan isomünsterinseisojaliiton Schleswig-Holstein alueen jalostusneuvoja Jens Krohn. Hänen mielestään rodun ulkomuoto on Suomessa vähintään yhtä hyvä kuin Saksassa. Isomünsterinseisojien tyyppi arvioidaan Saksassa kolmeen vahvuustasoon: kevyt, keskivahva ja vahva.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Ulkomuodon tyypillisin ja terveyden kannalta merkittävin ongelma Suomessa puutteellinen etupään kulmautuminen ja luisu lantio sekä liian niukat polvikulmaukset. Mittasuhteissa on edelleen jonkin verran toivomisen varaa. Liian pitkiä runkoja ja lanneosia esiintyy edelleen. Nartut ovat nykyisin valtaosaltaan sopivan kokoisia ja sijoittuvat hyvin rotumääritelmässä mainittuihin mittoihin, mutta urokset ovat olleet koon ylärajoilla, joskus ylikin. Viimeisten kahden vuoden aikana urosten koko on meillä pienentynyt.

Luustoltaan koirat ovat tavallisesti sopivan vankkoja ja myös raajaluuston vahvuus on koiran kokoon sopiva. Koirillamme on useimmiten rodunomainen, mittasuhteiltaan ja linjoiltaan oikea pää ja tyypillinen ilme. Karvapeitteessä on nykyisin enää harvoin toivomisen varaa.

Ongelmien mahdollisia syitä

Käyttämämme jalostusmateriaali on täysin ulkomailta tuotua eikä käytännössä yksittäisellä kasvattajalla ole paljon tehtävissä varsinkin, kun katsoo Keski-Euroopan jalostusuroksia ja niiden rakennetta. Etupäähän ja lantioon voi jalostusvalinnoilla vaikuttaa mutta, kun käytämme ulkomaisia uroksia niin se ei ole ainoa partnerin valintaan vaikuttava asia.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Isomünsterinseisojan edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa 1.1.2016-31.12.2020. Nyt päivitettävä jalostuksen tavoiteohjelma astuu voimaan 1.1.2022 ja se on voimassa 31.12.2026 asti.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Isomünsterinseisojan jalostuksen tavoiteohjelma on kirjattu ensimmäisen kerran 25.1.1995 ja se astui voimaan 1.1.1996. Ohjelma on sen jälkeen päivitetty katkeamatta ja se on ollut voimassa kaudet 1.1.1996-31.12.2000, 1.1.2001-31.12.2005, 1.1.2006-31.12.2010, 1.1.2011-31.12.2015 ja 1.1.2016-31.12.2020, 1.1.2022-31.12.2026

Nyt uuteen PEVISA-ohjelmaan esitetään kaudelle 1.1.2027-31.12.2031

PEVISA-ohjelmaan lisätään: Pentujen vanhemmilla tulee olla vähintään KAER= kanakoirien erikoiskoe 3-tulos ennen astutusta tai vastaava ulkomainen koetulos jalostusneuvojan lausunnon perusteella.		Tuloksena odotetaan rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen eli metsästyksen pysyvän isomünsterinseisojan hankintaperusteena.
---	--	---

Isomünsterinseisojan rekisteröinti- ja terveystutkimus- sekä näyttely- ja koekäyntimäärät ovat vuosittain vähäisiä ja suuresti vaihtelevia. Terveys- ja luonnetietoja ilmoitetaan myös melko vähän. Tilastoaineistoa on kaiken kaikkiaan niin vähän, että luotettavien vertailujen tekeminen on haastavaa eikä pitkälle meneviä johtopäätöksiä oikein voi tehdä. Tavoitteet näyttävät kuitenkin pääosin olleen oikean suuntaisia. Terveys-, luonne- ja käyttäytymistietojen keruuta täytyisi tehostaa seuranta-aineiston saamiseksi.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Urosten jälkeläistilasto 2015–2024 syntymävuoden mukaan (lähde jtj 30.11.2025)

# Uros	Synt. vuosi	Pennut		Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Lonkat		Tutkittu Sairas		Kyynärnivelet		Tutkittu Sairas	
		Pentueet	Yhteensä			Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1 ABOR VON OVERNDORF	2016	1	10	0	0	9	3	90%	33%	9	3	90%	33%
2 ZERRES VOM MARIENBRINK ZEUS	2016	2	10	0	0	9	1	90%	11%	9	2	90%	22%
3 SVATOBORSKY REVIR	2020	1	9	9	0	0	0	0	*	0	0	0	*
4 FINN VON BATJERS-BRAAKE	2017	1	8	0	0	4	0	50%	0%	4	1	50%	25%
5 SIKTEN	2019	1	5	0	0	1	0	20%	0%	1	0	20%	0%
6 DURON V.H. ZONNEBEEKBOS	2016	1	3	0	0	1	1	33%	100%	1	0	33%	0%

Narttujen jälkeläistilasto 2015–2024 syntymävuoden mukaan (lähde: jtj 30.11.2025)

# Narttu	Synt. vuosi	Pennut		Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Lonkat		Tutkittu Sairas		Kyynärnivelet		Tutkittu Sairas	
		Pentueet	Yhteensä			Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1 FI MVA FI KVA-KAER KUURANKORVEN KIKKA	2017	2	18	9	0	8	0	44%	0%	8	2	44%	25%
2 TARMOKAS OONAMIINA	2016	1	10	0	0	9	3	90%	33%	9	3	90%	33%
3 SIENA VOM FLÖRBACH	2018	1	9	0	5	1	0	11%	0%	1	0	11%	0%
4 FI MVA KORPIAALLON OONA	2018	1	8	0	0	4	0	50%	0%	4	1	50%	25%
5 AMY VOM SCHÖCKLLAND	2016	1	7	0	0	5	1	71%	20%	5	0	71%	0%

6	FI MVA KORPIAALLON OLGA	2018	1	5	0	0	1	0	20%	0%	1	0	20%	0%
	C.I.B. FI MVA EE MVA EE JMVA HeJW-18													
7	BALTJV-18 TLNW-20 PMV-22 V22 OTTI VON HAUS EMSING	2017	1	3	0	0	1	1	33%	100%	1	0	33%	0%

Käytetyimpien jalostuskoirien tason on ollut pääosin korkea tarkastelujakson aikana. Käytetyimmistä uroksista kaikki ovat arvioitu joko kotimaisessa koiranäyttelyssä tai ulkomaisessa jalostuskatselmuksessa. Käyttökokeessa (joko kotimaisessa tai vastaavassa ulkomaisessa) palkittuja uroksia on kaikki kuusi.

Käytetyimmistä nartuista kaikki on arvioitu kotimaisessa koiranäyttelyssä. Kotimaisessa käyttökokeessa palkittuja narttuja on neljä narttua seitsemästä.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Rotujärjestön ja Münsterikerhon avulla lisätään harrastajien tietämystä rodusta ja kanakoiraharrastuksesta	Jaettu rotujärjestön ja Münsterikerhon kautta tietoa rodusta ja kanakoiraharrastuksesta.	Artikkelit rotujärjestön ja Münsterikerhon lehdissä sekä toiminta Münsterikerhon tapahtumissa.
Vastuullisten metsästyskoirakasvattajien määrä lisääntyy	Tiedotettu harrastajia vastuullisesta metsästyskoiran kasvattamisesta.	Viisi kuudesta syntyneestä pentueesta täyttää JTO:n KAER-koesuosituksen.
KAER-kokeisiin ja näyttelyihin osallistuvien koirien määrä lisääntyy	Kannustettu omistajia osallistumaan näyttelyihin ja kokeisiin.	Koekäyntimäärät lisääntyneet. Näyttelykäyntimäärät laskeneet, herää kysymys, ovatko rodun yksilöt nykyään enemmän metsästyskoirana ja haetaan vain JTO:n vaatimat näyttelytulokset?
KAER-kokeiden tulostaso paranee	Kannustettu omistajia osallistumaan kokeisiin ja kouluttamaan koiriaan.	Palkitsemisprosentti laskenut, sillä kokeisiin osallistuneet koirat eivät ole vielä ylittäneet luokkansa vaatimuksiin. AVO2-palkittuja koiria kuitenkin yhtä monta kuin edellisellä tarkastelujaksolla.
Panostetaan edelleen uuden geenimateriaalin käyttöön lisäämiseen	Jalostusneuvoja ja kasvattajat selvittäneet erilaisia jalostusmahdollisuuksia.	Kasvattajat tehneet ulkomaisia astutusmatkoja, jalostusyhdistelmiä ei ole uusittu.
Valitaan tuontikoirat ja ulkomaiset jalostuspartnerit niiden tarjoaman geneettisen monimuotoisuuden perusteella tinkimättä muista jalostusvaatimuksista	Jalostusneuvoja ja kasvattajat selvittäneet erilaisia jalostusmahdollisuuksia.	Sukusiitoprosentti 0 kolmessa kuudesta syntyneestä pentueesta, muissa 1.56%, 3.13% ja 4.69%. 2 nartuista saksantuonteja, 1 tsekin tuonti, 3 suomalaista, 3 urosta saksalaisia, 1 norjalainen, 2 suomalaista.
Käytetään kotimaisia koiria jalostukseen harkiten ja tasaisesti eri sukulinjoista	Kahta pentuetta lukuun ottamatta käytetty apuna jalostusneuvontaa.	Nartut eivät ole kahta lukuun ottamatta (äiti ja tytär) lähisukua toisilleen. Ilman jalostusneuvontaa syntyneessä pentueessa käytetty toista pentuesisarta.
Käytetään kaikissa syntyvissä pentueissa yhdistelmiä, joissa molemmat vanhemmat on palkittu KAER-kokeessa (tai vastaavassa ulkomaisessa rodunomaisessa käyttökokeessa) ja täyttävät muut jalostuskoirille asetetut perusvaatimukset	Jalostusneuvonta ja kasvattajat yhtä lukuun ottamatta etsineet ja valinneet vaatimukset täyttäviä jalostuskoiria.	Kuudesta syntyneestä pentueesta viisi täyttää koepalkintovaatimukset.
Kasvatetaan terveitä, monipuoliseen metsästykseen sopivia koiria, joilla on hyvät käyttöominaisuudet	Valittu terveystutkittuja ja koepalkittuja vanhempia yhtä astutusta lukuun ottamatta.	Kaksi pentuetta on niin nuoria, ettei niistä vielä voi tehdä johtopäätöksiä. Muista neljästä pentueesta on 20 pentua 34:stä (59 %) terveystutkittu ja niistä lonkkavikaisia on 6 (30 %) ja kyynärvikaisia 8 (40 %). 12 pentua 34:stä (35 %) on käynyt kokeessa ja niistä palkittuja on 5 (41 %).
Lonkkakuvattujen koirien määrä ikäluokastaan kasvaa	Kannustettu lonkkakuvauksiin. Kuulunut PEVISA:an jo pitkään.	Epätasaisten rekisteröintimäärien vuoksi tavoitteen toteutumisen tulkinta on hankalaa.
Kyynärkuvattujen koirien määrä ikäluokastaan kasvaa	Kannustettu kyynärkuvauksiin. Lisättiin tähän PEVISA:an.	Epätasaisten rekisteröintimäärien vuoksi tavoitteen toteutumisen tulkinta hankalaa.

Saksanseisojakerhon terveystarkastukseen vastataan ahkerammin	Kannustettu vastaamaan terveystarkastukseen.	Terveystarkastusvastauksia tulee vieläkin liian vähän.
PEVISA-ohjelmaa jatketaan: lonkkakuvaustulos raja-arvolla C	Hyväksyttiin ohjelman jatkaminen.	Jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan lonkkakuvaustulos raja-arvolla C.
PEVISA-ohjelmaan lisätään: vaaditaan kyynärkuvauslausunto ilman raja-arvoa ja koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua	Hyväksyttiin lisäys ohjelmaan.	Jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan kyynärkuvaustulos ilman raja-arvoa. Koiralle rekisteröidään korkeintaan 21 pentua, viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.
Ensisijaisesti tyypiltään oikeat, rakenteeltaan rodun käyttötarkoitukseen soveltuvat, keskiraskaat, kestävät koirat	Jalostuksessa mietitty yhdistelmien ominaisuuksia.	Näyttelyarvostelujen perusteella ei ole erityisen paljon huomautuksia. Osa koirista rakenteeltaan kevyitä.
Lyhyemmät rungot ja terve etu- ja takaosa	Jalostuksessa mietitty yhdistelmien ominaisuuksia.	Säkäkorkeuden ja rungon pituuden suhteessa sekä etu- ja takaosissa edelleen puutteita.
Oikeanlainen käyttökoiran karvapeite	Jalostuksessa mietitty yhdistelmien ominaisuuksia.	Näyttelyarvostelujen perusteella ei ole erityisen paljon huomautuksia. Joitain huomautuksia niukasta karvasta, lähinnä nartuilla.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Isomünsterinseisojan voimassa olevaan PEVISA-ohjelmaan sisältyy lonkkakuvaustulosvaatimus raja-arvolla B ja kyynärkuvaustulosvaatimus ilman raja-arvoa. Koiran rekisteröity jälkeläismäärä saa olla korkeintaan 21. Tarkastelujaksolla on PEVISA:ssa tai tavoiteohjelmassa olevien suositusten vuoksi jäänyt neljä koiraa jalostuksen ulkopuolelle lonkkaniveldysplasia-asteiden C ja D vuoksi.

Isomünsterinseisojia syntyy niin vähän, että valitettavasti valtaosa koirista jää jalostuksen ulkopuolelle muista syistä kuin PEVISA:n tai tavoiteohjelman suositusten vuoksi. Suurin osa isomünsterinseisojan omistajista ei ole edes harkinnut koiransa jalostuskäyttöä, vaikka koirat jalostusvaatimukset täyttäisivätkin. Kasvattajiaakin on vähän ja he teettävät pentueita harvakseltaan, maassamme harvinaisen metsästyskoirarodun pennuille, kun on vaikea löytää riittävästi metsästäviä koteja.

Jalostussuositusten ja PEVISA:n ajantasaisuuden arviointi

Isomünsterinseisojan voimassa olevaan PEVISA-ohjelmaan sisältyy lonkkakuvaustulosvaatimus raja-arvolla B ja kyynärkuvaustulosvaatimus ilman raja-arvoa. Koiran rekisteröity jälkeläismäärä saa olla korkeintaan 21. Jälkeläismäärän rajoitus on sopiva. Yksittäisiä koiria käytetään jalostukseen niin vähän, ettei jalostuskäyttö ole tästä syystä estynyt. Tarkastelujaksolla on syntynyt viisi pentuetta, joissa kaikissa on eri vanhemmat. Tulevaisuuteen kannattaa kuitenkin varautua siten, että jälkeläismäärärajoitus säilytetään haettavana olevassa uudessa PEVISA:ssa.

Jalostukseen on käytetty tähän mennessä vain A tai B lonkkaisia. B lonkkaisten yhdistämisestä voisi sen sijaan jatkaa rodun parissa keskustelua. Rodussamme on yksi B/B yhdistelmä jossa 3 pentua viidestä (60 %) oli terveitä ja 2 pentua viidestä (40 %) oli sairaita lonkkaniveldysplasian asteikolla C. Yhden pentueen verrannolla ei voi kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä vaan tilannetta seurataan ja tarkastellaan myös ulkomaisten koirien terveyden kehittymisellä.

Isomünsterinseisojia on kyynärkuvattu melko hyvin jo ennen liittämistä voimassa olevaan PEVISA:an. Kyynärkuvaustulosten perusteella kyynärkuvausvaatimus on syytä säilyttää PEVISA:ssa ilman raja-arvoa. Kasvattajat ovat hyvin tietoisia kuinka tärkeä terve koira on metsästäjälle, ettei raja-arvoa tällä kasvattajamäärällä tarvita, vaan terve maalaisjärki riittää. Tilannetta täytyy seurata ja mahdollisesti tulevaisuudessa asettaa raja-arvo myös kyynärkuvaustulokselle.

Isomünsterinseisojan jalostuksen tavoiteohjelmassa on suosituksena, että molemmat vanhemmat olisivat koepalkittuja ja saaneet näyttelystä tuloksen. Tarkastelujaksolla syntyneistä kuudesta pentueesta viisi täytti nämä kummatkin vaatimukset.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Koska rodun kanta Suomessa on vielä hyvin pieni, on yksittäisen isomünsterinseisojan käytöllä jalostukseen voimakas vaikutus ja tämä johtaa helposti tilanteeseen, jossa suuri osa lisääntymisikäisistä koirista on toisilleen läheistä sukua. Edelleenkin rodun kannassa on liian paljon toisilleen lähisukuisia koiria. Rodun kannan laajentuessa Suomessa on erityistä huomiota kiinnitettävä jalostuskelpoisten koirien tasaiseen ja monipuoliseen käyttöön. Sukusiitosasteen nouseminen populaatiotasolla vähentää perinnöllistä muuntelua ja haitallisesti vaikuttavat resessiiviset (peittyvät) geenin kopiot yleistyvät kannassa, jolloin niiden vaikutukset pääsevät esille. Ainoa tapa edetä kotimaisessa isomünsterinseisojien kasvatuksessa onkin käyttää jalostukseen nykyisen kantamme pentuesisaruksia vain valikoidusti ja aina ulkomaisen, vierassukuisen partnerin kanssa. Jatkossa on edelleen panostettava uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen tuontikoirien ja ulkomaisten astutusten avulla.

Tavoitteet:

- Käytetään kotimaisia koiria jalostukseen harkiten ja tasaisesti eri sukulinjoista.
- Panostetaan edelleen uuden geenimateriaalin käytön lisäämiseen.

Käyttäytyminen ja luonne

Jalostukseen käytetään vain luonteeltaan käyttötarkoitukseensa sopivia isomünsterinseisojia, jotka ovat tasapainoisia ja koulutuskelpoisia. Mikäli koiran luonteessa tai toimintakyvyssä on puutteita, sitä ei tule käyttää jalostukseen. Hermostuneet, aggressiiviset tai arat ja liian pehmeät koirat on karsittava pois jalostuskäytöstä. Tavoitteena on säilyttää rodunomainen eloisuus, mutta koirien koulutettavuuteen ja keskittymiskykyyn on kiinnitettävä enemmän huomiota. KAER-kokeisiin osallistuvasta koirasta saadaan tietoa monipuolisesti. Kokeissa palkitulla koiralla on käyttöominaisuuksiensa lisäksi näyttöä myös koulutuskelpoisesta ja yhteistyöhaluisesta luonteesta. Myös koiranäyttelyistä saa tietoa osallistuvan koiran suhtautumisesta vieraisiin koiriin ja ihmisiin.

Tavoitteena:

- Lisätä avoimen luonteen omaavia koiria jalostuksessa käyttöominaisuuksista tinkimättä

Käyttöominaisuudet

Isomünsterinseisoja on metsästyskoirarotu, joka on osoittanut monipuoliset taipumuksensa ja soveltuvuutensa suomalaiseen metsästykseseen sekä käytännön metsästyksessä että KAER-kokeissa. Käyttöominaisuuksien vaaliminen nousee luonteen ja terveyden ohella tärkeimmäksi rodun jalostuksen tavoitteeksi tulevaisuudessa.

Tavoitteena:

- Jalostukseen käytettävistä koirista toinen täyttää Saksanseisojakerhon (SSK) jalostusrekisterivaatimukset

Saksanseisojakerho ry:n pohjoismaiset jalostusrekisterivaatimukset siitosyksilöille

Narttu:

- Metsästyskoetulos AVO 2
- Näyttelytulos AVO EH tai KÄY EH tai 2xAVO H tai KÄY H eri tuomareilta, kuitenkin niin, ettei H ole tullut huonon luonteen vuoksi

- Lonkkanivelet normaalit tai lähes normaalit

Uros:

- Metsästyskoetus AVO 1
- Muut vaatimukset samat kuin nartuilla

Jalostusyksilöiden valinta

Jalostukseen käytetään vain tervelonkkaisia (A tai B) isomünsterinseisojia. Suositus on, että kahden B-lonkkaisen yhdistämistä tulee välttää. Jalostukseen tulee käyttää vain kyynärkuvattuja yksilöitä. Ulkomaisilta jalostusuroksilta kyynärkuvausta ei kuitenkaan vaadita, sillä ulkomaisten koirien kyynäriä kuvataan melko vähän, joten jalostuspohja kapenisi liikaa. Suositus on, että jalostukseen käytettävät koirien kyynärit ovat terveet (0).

Jo ilmenneitten sairauksien lisäksi myös isomünsterinseisojien yleiseen terveyteen ja vastustuskykyyn tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien valinnassa, jotta rodun terveystilanne säilyy hyvänä. Jalostukseen tulee käyttää vain hyvän yleisen terveydentilan omaavia koiria. Saksanseisojakerhon jalostusrekisteriin nousevien koirien omistajien on allekirjoitettava terveystakuutus (liite 9), jossa omistaja vakuuttaa, ettei koirassa ole havaittu leikkausta vaativia olka- tai kyynärnivelen OCD-oireita, ektropiumia tai entropiumia eikä epilepsian tyyppisiä oireita. Terveystakuutus on vapaaehtoinen muilta jalostukseen käytettävien koirien omistajilta. Suositus on, että kaikista suomalaisista jalostukseen käytettävistä isomünsterinseisojista annetaan terveystakuutus ennen astutusta. Terveystakuutuksen olemassaolosta mainitaan Saksanseisojakerhon pentuvälityksessä. Saksanseisojakerhon internetsivuilla on myös terveystarkastus, johon harrastajia kannustetaan vastaamaan.

Jalostukseen tulee käyttää vain yksilöitä, joiden lisääntymiskäyttäytyminen on normaalia. Pyritään siihen, että käytetään jalostukseen sellaisia yksilöitä, jotka astuvat, tiinehtyvät, synnyttävät ja hoitavat pentunsa ongelmitta ilman kohtuutonta kuolleiden, viallisten tai epämuodostuneiden pentujen määrää.

Tavoitteet:

- Isomünsterinseisojan PEVISA-ohjelmaa jatketaan lonkkanivelten terveyden osalta siten, että pentujen vanhemmista vaaditaan lonkkakuvauslausunto ja rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian arvo B.
- Isomünsterinseisojan PEVISA-ohjelmaa jatketaan kyynärnivelen terveyden osalta siten, että pentujen vanhemmista vaaditaan kyynärkuvauslausunto. Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: Ei vaadita kyynärkuvauslausuntoa (2 pentuetta).
- Isomünsterinseisojan PEVISA-ohjelmaa jatketaan siten, että koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.
- Isomünsterinseisojan PEVISA-ohjelmaan on esitetty ja hyväksytty lisättäväksi: Pentujen vanhemmilla tulee olla vähintään KAER=kanakoirien erikoiskoe 3-tulos ennen astutusta tai [vastaava ulkomainen koetus jalostusneuvojan lausunnon perusteella](#).
- Käytetään jalostukseen vain hyvän yleisen terveydentilan omaavia koiria ja kaikista suomalaisista jalostukseen käytettävistä koirista annetaan terveystakuutus ennen astutusta.

Jalostuspohja	
Tavoite:	Keino:

Huolehtia, ettei rodun kanta supistu	Kannustetaan vierassukuisten koirien tuontiin
	Kotimaisen kannan monipuolisempi käyttö
	Vältetään pentuesisarusten jalostuskäyttöä
Käyttäytyminen ja luonne	
Tavoite:	Keino:
Jalostukseen käytetään vain luonteeltaan käyttötarkoitukseensa sopivia isomünsterinseisoja, jotka ovat tasapainoisia ja koulutuskelpoisia	Hyödynnetään koe- ja näyttelutuloksia jalostuskoirien valinnassa.
Säilytetään rodunomainen eloisuus	Hyödynnetään luonnetestejä ja tutustutaan koirien luonteisiin ennen jalostuspäätösten tekemistä
	Kannustetaan KAER-kokeisiin ja muihin kokeisiin tai näyttelyihin, joista analysoidaan käyttäytymisdataa jalostuksen tueksi
	Valitaan helposti koulutettavia koiria jalostukseen
	Jalostusneuvonnan käyttö
Käyttöominaisuudet	
Tavoite:	Keino:
Käyttöominaisuuksien vaaliminen	Jalostukseen käytettävistä koirista ainakin toinen täyttää SSK:n jalostusrekisterivaatimukset
	Junkkariin osallistumiseen kannustaminen
Terveys	
Tavoite:	Keino:
Jalostukseen käytetään vain terveitä koiria	PEVISA-ohjelma ja jalostussuositukset
Lisääntyminen	
Tavoite:	Keino:
Nartut antavat astua ja urokset astuvat normaalisti	Keinosiemennyksiä ei käytetä haluttomuuden sijasta
Ulkomuoto	
Tavoite:	Keino:
Rakenneominaisuuksissa etu- ja takakulmaukset paranevat	Jalostusominaisuuksien huomiointi koiranäyttelytuloksissa: Ei yhdistetä samoja virheitä omaavia
	Jalostukseen pyritään käyttämään isomünsterinseisoja, jotka ovat tyypiltään oikeita, rotumääritelmän mukaisia ja tervrakenteisia. Yhdistelmät pyritään valitsemaan niin, että jälkeläiset olisivat ulkomuodoltaan ja kooltaan mahdollisimman tasaisia
Luisujen lantioiden määrä vähenee	Jalostusominaisuuksien huomiointi koiranäyttelytuloksissa: Ei yhdistetä samoja virheitä omaavia

Rotumääritelmän mukainen karvapeite, joka ei ole liian niukka	Seurataan näyttelytuloksia ja huomioidaan karvapeite jalostuskatselmuksissa; jalostusneuvonta
---	---

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suosituksien jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

- Jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan PEVISA-ohjelman mukaisesti lonkkakuvauslausunto ja pentujen rekisteröinnin raja-arvona on lonkkaniveldysplasian aste B. Suosituksena on, ettei kahta B-lonkkaista koira yhdistetä, vaan toisella vanhemmista on lonkkakuvaustulos A.
- Jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan PEVISA-ohjelman mukaisesti kyynärkuvauslausunto. Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: Ei vaadita kyynärkuvauslausuntoa (2 pentuetta). Suosituksena on, että kyynärnivelet on tutkittu terveiksi (0).
- Jalostukseen käytettävien koirien vanhemmilta vaaditaan PEVISA-ohjelman ehdotuksen mukaisesti vähintään KAER =kanakoirien erikoiskoe 3-tulos ennen astutusta tai vastaava ulkomainen koetulos jalostusneuvojan lausunnon perusteella.
- Jalostuskoirilta edellytetään hyvää yleistä terveydentilaa ja terveydestä on annettava Saksanseisojakerhon terveysvakuutus.
- Jalostuskoirien lisääntymiskäyttäytymisen on oltava normaalia.
- Jalostuskoirilta edellytetään käyttötarkoitukseen sopivaa luonnetta.
- Näyttelytulos AVO EH tai KÄY EH tai 2xAVO H tai KÄY H eri tuomareilta, kuitenkin niin, ettei H ole tullut huonon luonteen vuoksi. [Ulkomaisilla jalostuskoirilla hyväksytään jalostuskatselmuksen tulos.](#)
- Jalostukseen käytettävä koira on palkittu KAER-kokeessa tai sitä vastaavassa ulkomaisessa kokeessa.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Rodulla on voimassa oleva PEVISA-ohjelma, jonka mukaisesti koiran rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 21 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Saksanseisojakerho ry:n alaiset rodut toimivat valtaosaltaan edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, poikkeuksena muutama Suomessa nuori rotu. Rotujärjestön tavoitteena on säilyttää rodut metsästyskäyttökoirina. Rotujärjestö huolehtii jalostusneuvonnasta ja PEVISA-ohjelman jatkuvuudesta, järjestää jalostuskatselmuksia, kouluttaa koe- ja ulkomuototuomareita, ylläpitää avointa tietokantaa ja terveystarkastusta, seuraa ja edistää käyttökoetoimintaa sekä jakaa tietoa koirien ominaisuuksista, rodun tilasta, jalostustavoitteista ja –suosituksista.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rotujärjestöllä toimiva organisaatio (koetoiminta, näyttelyt, koulutus, jalostusneuvonta) ▪ aktiivinen, rotujärjestön kanssa yhteistyössä toimiva rotua harrastava kerho ▪ avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta ▪ rotu on alkuperämaassaan metsästyskäytössä ▪ hyvät kontaktit ulkomaille ▪ metsästyskoirakasvatukseen sitoutuneet kasvattajat 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kaikki rodun harrastajat eivät ole rotujärjestön jäseniä, eivätkä mukana aktiivisessa harrastustoiminnassa ▪ KAER- kokeissa testattujen koirien pieni määrä ▪ lonkka- ja kyynärkuvattujen koirien pieni määrä ▪ rodun kapea geneettinen pohja Suomessa ja kaikkialla maailmassa ▪ metsästyskoirakasvatukseen sitoutumattomat kasvattajat
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ avoin informaation jakaminen, kaikille avoin tietokanta ▪ kasvava kiinnostus rotua kohtaan käyttökoirana toimivien metsästyskoirien myötä ▪ harkitusti tehtyjen tuontien ja ulkomaisten astutusten myötä laajeneva rodun geenipohja Suomessa ▪ rotujärjestön ja Münsterikerhon toiminnan kautta lisääntyvä aktiivinen rotua harrastavien joukko 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rodun kanta on pieni kaikissa maissa, joissa rotua harrastetaan ▪ rodun geneettinen pohja kapenee entisestään, sukusiitosaste kasvaa, tulee esille uusia terveysongelmia ▪ pentujen kysynnän kasvaessa niitä teetetään piittaamatta koiran soveltuvuudesta jalostukseen ▪ kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa, pentuja syntyy epätasaisesti, ei pystytä tarjoamaan pentuja käyttövanhemmista

Varautuminen ongelmiin

Vaikka kasvattajat olisivat kuinka vastuullisia, voi jalostuskoirien ja jalostusyhdistelmien huolellisesta valinnasta huolimatta ilmaantua yllättäviä uusia ongelmia esim. terveyspuolella. On sanottu, että kaikissa roduissa voi ilmetä laaja kirjo erilaisia terveysongelmia, jos kannan sukusiitosaste lisääntyy ja resessiiviset (peittyvät) haitalliset geenialleelit (geenin vaihtoehdot) pääsevät homotsygoitumaan (vastingeenit ovat samanlaiset). Kannan sukusiitaisuuden lisääntymisen välttämiseksi tulisi jalostusyhdistelmät valita siten, että kannan geenimateriaalia tulee hyödynnettyä mahdollisimman monipuolisesti, kuitenkin jalostuskoirille asetetuista perusvaatimuksista tinkimättä. Jotta tämä olisi mahdollista, on edelleen kannustettava koirien omistajia viemään koiriaan eteenpäin vaadittavien näyttöjen saamiseksi ja rohkaistava narttujen omistajia käyttämään edelleen myös ulkomaisia jalostuskriteerit täyttäviä, Suomeen uutta geenimateriaalia tuovia uroksia nartuilleen. Myös pentujen tuontia on syytä edelleen kannustaa ja mahdollisuuksien mukaan avustaa. PEVISA-ohjelman matador- pykälä auttaa osaltaan ehkäisemään yksittäisten jalostuskoirien liiallista käyttöä, ja siten kannan geenipohjan kapenemista. Terveysongelmien kertymisen ehkäisemiseksi olisi myös sukusiitosaste jalostusyhdistelmissä pyrittävä pitämään mahdollisimman alhaisena, kuten tähänkin asti, vähintäänkin niin, ettei serkusparituksia vastaava sukusiitosaste 6,25% ylittyisi vähintään 5 sukupolven mukaan laskettuna. Yllättävien uusien terveysongelmien äkkinäisen runsastumisen estämiseksi jalostusuroksia ei tulisi käyttää jalostukseen näin pienessä kannassa kuin kerran vuodessa, eikä narttuja tulisi pennuttaa peräkkäisinä vuosina. Näin mahdollisesti ilmeneviin terveydellisiin tai muihin ongelmiin ehditään reagoida ennen kuin ongelma laajenee.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
-------	----------------------

2022	Etsitään uusia koti- ja ulkomaisia jalostuskoiria geenipohjan laajentamiseksi. Tiedotetaan koirien ominaisuuksista, rodun tilasta, jalostustavoitteista ja –suosituksista.
2023	Järjestetään jalostuskatselmuksia sekä koe- ja ulkomuototuomarikoulutusta.
2024	Terveys- ja lisääntymiskäyttäytymiskysely kasvattajille. Kannustetaan koiranomistajia ja –kasvattajia vastaamaan SSK:n terveystietokyselyyn internetissä, ilmoittamaan luonne- ja käytöstietoja SSK:lle ja osallistumaan kokeisiin.
2025	Terveys- ja lisääntymiskäyttäytymiskyselyn analysointi
2026	Päivitetty JTO ennakkotarkastukseen 1/2026
2026	Päivitetty valmis JTO toimitetaan 30.11.2026 mennessä SKL:oon hyväksyttäväksi
2027–2031	Seuraavan JTO:n ja PEVISA:n laatiminen

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisen seurannasta vastaa Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta. Tavoiteohjelman toteutumista seurataan vuosittain Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä pidettävässä roturyhmäkokouksessa. Tilaisuuden runkona toimii isomünsterinseisojien jalostusneuvojan laatima vuosikertomus. Jalostustoimikunta seuraa terveystilannetta, koe- ja näyttelytuloksia sekä muuta rodun kannan kehittymistä ja tiedottaa tarvittaessa kerhon tietokannan, jäsenlehden ja vuosikirjan välityksellä sekä rotutapaamisissa. Myös Münsteri -lehdessä voidaan tarvittaessa tiedottaa rodun harrastajia koskevista asioista. Jalostusneuvonnan avulla pyritään ohjaamaan astutussuunnitelmia.

7. LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Dansk Münsterländer Klub. 2015. Isomünsterinseisojien tilastoja Tanskassa. Kirjallinen tiedonanto.

Hochfeld, Gisela, 2015. Isomünsterinseisojien jalostustilanne Saksassa. Kirjallinen tiedonanto.

Hölzel, Manfred. 1986. Die deutsche Vorstehhunde. Herkunft, Rassen, Zucht und Jagdgebrauch. Kynos Verlag 1986.

Lustig, Elina. 2005. Isomünsterinseisojien historia. Kirjallinen tiedonanto.

Lustig, Elina. 2015. Isomünsterinseisojien tilastot Saksassa. Kirjallinen tiedonanto.

Lustig, Elina. 2015. Isomünsterinseisojien tilastot Itävallassa. Kirjallinen tiedonanto.

Norsk Münsterländer Klubb. 2010. Isomünsterinseisojien tilastoja Norjassa. Kirjallinen tiedonanto.

Nummi, Erja. 2015. Isomünsterinseisojien terveys-, luonne- ja ulkomuototietoja. Kirjallinen tiedonanto.

Peltonen, Martti. 2005. Seisojien yleisimmistä sairauksista. Kirjallinen tiedonanto.

Saksanseisojakerho ry. Jäsenlehdet ja vuosikirjat 1980-2015.

Saksanseisojakerho ry. 2010. Terveystietokyselyn vastaukset.

Saksanseisojakerho ry. 2015. Terveystietokyselyn vastaukset.

Saksanseisojakerho ry. 2015. Käyttäytyminen päivittäistilanteissa -kyselyn vastaukset.

Suomaa, Saija. 2015. Pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostuksen tavoiteohjelma.

Svenska Vorstehklubben. 2015. Isomünsterinseisojien tilastoja Ruotsissa. Kirjallinen tiedonanto.

Verband Grosse Münsterländer e.V. Julkaisuja ja kirjallisia tiedonantoja 1990-2015.

Verband Grosse Münsterländer e.V. 1994. Sonderausgabe zum 75. Vereinsjubiläum.

Vornholt, Egon. 1994. 60 Jahre Grosse Münsterländer. Mitteilungsblatt 64a Oktober 1994.

Vornholt, Egon. 2004. Der Grosse Münsterländer. Neumann-Neudamm.

Wikström, Birgitta; Öberg, Josefine. 2007. Koiran sairaudet. Tammi.

Österreichischer Verein für Grosse und Kleine Münsterländer. 2015. Isomünsterinseisojien tilastoja Itävallassa. Kirjallinen tiedonanto.

Sähköiset lähteet

The Australian National Kennel Council Limited. Internetsivut. <http://ankc.org.au/>.

The Australian National Kennel Council Limited. Isomünsterinseisojan rekisteröintimäärät Australiassa. http://ankc.org.au/media/1040/291552rego_stats_list_to_13.pdf. Luettu 14.3.2015.

British Veterinary Association. Isomünsterinseisojan lonkkakuvaustulokset Britanniassa 1.11.2011 asti. http://www.bva.co.uk/uploadedFiles/Content/Canine_Health_Schemes/Breed_Specific_Statistics_2012.pdf. Luettu 14.3.2015.

Dansk Kennel Klub. Hundeweb-tietokanta. <http://www.hundeweb.dk/dkk/>.

Dansk Münsterländer Klub. <http://www.dmk-online.dk/klubben/>.

Eskelinen, Esa. Koiran polven ristisiteen repeämä. Artikkelit Animagi Oy 2013. Animagi Oy:n internetsivut <http://www.animagi.fi/koiran-polven-ristisiteen-repeama>. Luettu 6.3.2015.

The Kennel Club, UK. Dog Health Test Search -tietokanta. <http://www.the-kennelclub.org.uk/services/public/health/search/Default.aspx> .

Koirien geenitutkimus. Kivesvika eli piilokiveksisyys. Artikkelit. Koirien geenitutkimuksen internetsivut. <http://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/lisaantymiselinten-sairaudet/kivesvika-elipiilokiveksisyys/>. Luettu 6.3.2015.

The Large Munsterlander Association of America. Internetsivut. <http://www.largemunsterlander.org/>

The Large Munsterlander Association of Canada. Internetsivut. <http://www.lmcanada.net/>

The Large Munsterlander Club of North America. Internetsivut. <http://www.lmcna.org/>

Lappalainen, Anu. Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö. Artikkelit. Suomen Kennelliitto ry:n internetsivut. <http://www.kennelliitto.fi/lonkkanivelen-kasvuhairio>.

Lappalainen, Anu. Kynnärnivelen kasvuhäiriöt. Artikkelit. Suomen Kennelliitto ry:n internetsivut. <http://www.kennelliitto.fi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>.

Menna, Nina. Koiran epilepsia. Artikkelit. Suomen Kennelliitto ry:n internetsivut. <http://www.kennelliitto.fi/koiran-epilepsia>.

Mäki, Katariina. Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja 5.8.2013. Artikkelit. Suomen Kennelliitto ry:n internetsivut. <http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-jajalostuspohja>.

Mäki, Katariina. Sukusiitos 5.8.2013. Artikkelit. Suomen Kennelliitto ry:n internetsivut. <http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos>.

Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland. Isomünsterinseisojien rekisteröinnit Hollannissa. <http://www.raadvanbeheer.nl/en/purebred-dogs/entries-dutch-pedigree-book-nhsb/>

Saksanseisojakerho ry. Internetsivut. http://www.saksanseisojakerho.fi/html/saksanseisojakerho_ry_.htm.

Saksanseisojakerho ry. Tietokanta. <http://www.saksanseisojakerho.fi/html/tietokannat.htm>.

Suomen Kennelliitto ry. Internetsivut. <http://www.kennelliitto.fi/FI/etusivu.htm>.

Suomen Kennelliitto ry. KoiraNet Jalostustietojärjestelmä. <http://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx>.

Svenska Kennelklubben. Hunddata-tietokanta. <http://kennet.skk.se/hunddata/>.

Vanhapelto, Päivi; Lappalainen, Anu. Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet. Artikkelit. Suomen Kennelliitto ry:n internet-sivut. <http://www.kennelliitto.fi/yleisimmat-perinnolliset-silmasairaudet>.

Österreichische Verein für Große und Kleine Münsterländer. Internetsivut. <http://www.muensterlaender.info/>.

RODUN TAUSTA

(Lustig, E. 2005)

Liite 1

Kynologi Friedrich Jungklaus sijoitti pitkäkarvaisen seisojan rotujaossa kanakoiriin (Hühnerhund). Pitkäkarvainen seisoja polveutuu toisen tutkijan, tohtori Fitzingerin, mukaan suuresta silkkikoirasta (Grosser Seidenhund, Canis extrarios major).

Kun suuren kansainvaelluksen jälkeen heimot alkoivat asettua aloilleen ja peltoja alettiin viljellä ja metsät hakattiin, metsästys muuttui. Villisika- ja karhujahti muuttui haukkametsästykseksi, ajometsästykseksi ja

järjestetyiksi jahdeiksi (900-1400-luvuilla). Ajometsästyksen tarvittiin jälkeä seuraavia, nopeita, ääntä antavia koiria (ajokoiria eli brackeja). Haukkametsästyksen taas tarvittiin "lintukoira" (Vogelhund), jota kutsuttiin myös haukkakoiraksi (Habichtshund). Nämä olivat enimmäkseen pitkäkarvaisia, yleensä valkokirjavia koiria, joista nykyiset pitkäkarvaiset seisojat polveutuvat. Niiden koko ja väri vaihtelivat. Myöhemmin niitä kutsuttiin nimillä "Hühnerhund" tai "Wasserhund". 1600-luvulta lähtien ne tunnettiin nimellä "Wasser- oder Fasanenhund", vesi- tai fasaanikoira. Ajokoiran ja seisijan välimuotoja alkoi tutkijoiden mukaan esiintyä noin 1300-luvulta lähtien.

Kun maanviljely yleistyi edelleen, metsästys alkoi siirtyä pelloille. Alettiin metsästä peltolintuja. Kun ampumaseeet sittemmin kehittyivät, muuttui metsästys jälleen. Monipuolisesti käytettävä seisoja alkoi olla yhä useammin metsästyksen oikeutettujen "korkea-arvoisten herrojen" metsästystoveri. He pitivät ja kasvattivat nykyisten seisojiemme esi-isiä kartanoidensa metsästysmajoilla 1800-luvun puoliväliin asti.

Vuonna 1848 Saksaan tuli yleinen metsästysoikeus ja ruhtinain yksinoikeudet metsästyksessä poistettiin. Niinpä metsästyksessä meni rajusti taaksepäin. Vasta vuoden 1870 paikkeilla metsästyksessä alettiin organisoida ja perustaa myös metsästykskoirajärjestöjä. Vuosien 1848 ja 1870 välillä kasvatettiin melko villisti ja risteytettiin koiria innokkaasti puolin ja toisin. Vanhaan kantaan risteytettiin etenkin englanninsettereitä ja pointtereitä, jotta saataisiin aikaan monipuolinen metsästykskoira. Tavoite ei kuitenkaan täytynyt. Niinpä 1870-luvulta lähtien alettiin perustaa yksittäisten saksalaisten metsästykskoirakantojen kasvattamiseen pyrkiviä rotujärjestöjä.

Vuonna 1878 pidettiin Frankfurtissa ensimmäinen päämäärätietoinen koiranäyttely. Siellä tehtyjen päätösten perusteella vuotta myöhemmin Hannoverin näyttelyssä esitettiin rotuina pitkäkarvainen saksanseisoja (Deutsch-Langhaar) ja lyhytkarvainen saksanseisoja (Deutsch-Kurzhaar). Esillä olivat rotujen parhaat yksilöt sekä kummankin rotumääritelmä. Valitettavasti pitkäkarvaisen saksanseisijan rotumääritelmää laadittaessa kiellettiin musta väri (toisin sanoen yksivärisen musta tai mustavalkoinen), koska näiden väritysten oletettiin viittaavan newfoundlandinkoiran, irlanninsetterin tai gordoninsetterin kanssa tehtyihin risteytyksiin.

Pitkäkarvaiselle saksanseisijalle perustettiin kaksi järjestöä, Verein Deutsch-Langhaar ja Club Langhaar. Ensin mainitun rotukirjaan hyväksyttiin aluksi musta väri, joskin vain muutama musta tai musta-valkoinen koira rekisteröitiin. Mikään niistä ei ilmeisesti jatkanut sukua, ainakaan virallisesti. 6.2.1908 Verein DL sulki taas mustan värin jalostuksesta. 1920-luvun ja 1930-luvun taitteessa yritettiin turhaan saada "vanha saksalainen musta väri" taas luvalliseksi myös pitkäkarvaiselle, niin kuin se sittemmin sallittiin lyhytkarvaiselle saksanseisijalle ja myöhemmin myös karkeakarvaiselle saksanseisijalle.

Mustan värin sulkeminen lienee Hegewaldin ja Oberländerin aikaansaannosta, he kun levittivät käsitystä valkoisenkirjavista ja yksivärisen mustista koirista "lyhtyinä". Metsästykskoiran pitäisi olla huomaamaton, tumma väriltään, jotta "valppaan riistan ja vielä valppaamman salametsästäjän terävä katse eivät sitä tavoittaisi". Oberländerin mukaan pentueiden "lyhtyjä" ei pitäisi jättää kasvamaan. Siitä seurasi, että kaikki vaaleat ja mustat koirat etenkin saksanseisijien pentueissa tapettiin. Se ei ollut monen asiantuntijan mielestä käyttökoirakasvatuksessa mielekästä, koska sillä tavalla menetettiin hyvää jalostuspohjaa. Valkoisen ja mustan värin hävittämisen myötä myös muun kannan pigmentti heikkeni ja niillä alkoi olla vaaleampia silmiä.

A.E. Westmark todisti Hinkelin pitkäkarvaista saksanseisijaa käsittelevässä kirjassa, että musta tai musta-valkea väritys eivät missään tapauksessa olleet tulos newfoundlandinkoira- tai irlannin- tai gordoninsetteriristeytyksistä. On kiistatonta, että alun alkaen ruskeiden ja ruskeavalkoisten pitkäkarvaisten seisojien rinnalla Saksan alueella kasvatettiin myös mustia ja musta-valkoisia.

Kuten aiemmin mainittiin, englantilaisia kanakoiria risteytettiin saksalaiseen kantaan 1800-luvun loppupuolella, mutta myös Ranskassa risteytettiin omia ajokoirarotuja espanjalaisten pointtereiden kanssa ja saatiin aikaan erinomaisia seisojia. Niiden verta virtaa barbetin ja korthalsingriffonin myötä yhä saksalaisissa karkeakarvaisissa seisojissa. Joidenkin tutkijoiden mielestä myös iso- ja pienimünsterinseisijan kehityksessä ranskalaisilla spanieliroduilla on ollut oma roolinsa.

Myös Edmund Löns (1922) totesi, että pienimünsterinseisoja (ja siten myös kaikki muut pitkäkarvaiset saksalaiset seisojat) on vain yksi jäsen suuressa pitkäkarvaisten kanakoirien perheessä, joita Belgiassa ja Ranskassa kutsutaan epagneul-nimellä. Lönsin mukaan isomünsterinseisoja polveutuu Borkenin alueelta peräisin olleiden musta-valkeiden ja päistärikköjen Heidewachteleiden ja pitkäkarvaisten seisojien välisestä risteytyksestä.

Niin tai näin, siitä ei ole epäilystäkään, että isomünsterinseisoja polveutuu vanhoista pitkäkarvaisista lintukoirista, kanakoirista, haukkakoirista, ja että niitä esiintyi myös mustana ja mustavalkoisena jo kauan ennen pitkäkarvaisen saksanseisojan rotumääritelmän laatimista. Sen toteaa myös Löns, joka sanoo "että Burgsteinfurtissa ja sen ympäristössä on aina ollut kaksi täysin samanlaista, vain kokonsa ja polveutumisen perusteella toisistaan eroavaa kantaa, joita oli myös mustapäistärikköjä ja joita kutsuttiin kotiseutunsa mukaan bentheiminkoiriksi" (Löns 1929).

Musta ja musta-valkoinen väri kiellettiin, mutta mustavalkoisia pitkäkarvaisia seisoja kasvatettiin pienimuotoisesti ja etenkin niillä metsästettiin. Vuonna 1919 mustavalkoisten uskolliset harrastajat perustivat lopulta Halternissa rodun puhdasrotuiseen kasvatukseen pyrkivän yhdistyksen "Verein für die Reinzucht des langhaarigen grossen schwarz-weissen Münsterländer Vorstehhundes". Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi tuli jo kauan pitkäkarvaisia saksanseisoja harrastanut tehtailija Hermann Nagel Herford-Engeristä. Sihteeriksi valittiin opettaja A.E. Westmark Recklinghausenista.

Ensi töiksi piti kerätä vielä jäljellä olevat mustavalkoiset kokoon, ennen kuin niillä saatettiin ruveta harrastamaan puhdasrotuista kasvatusta. Etenkin Münsterlandin länsiosissa niitä vielä oli. Muun muassa metsästäjäperhe vorm Walde metsästi mustavalkoisilla, ja heidän mukaansa on saanut nimensä rodun vuosittainen pääjalostuskoe. Vasta perustettu yhdistys laati seuraavaksi "Urlisten", alkuluettelon, kaikista niistä koirista, jotka olivat peräisin mustavalkoisista vanhemmista. Pankinjohtaja Lewing Halternista alkoi pitää niistä kirjaa.

Urlisten saatiin kokoon 83 isomünsterinseisojaa. Ensimmäinen, nro 1, oli Boncoeur i Treff e Jena, kasv. Stenig, om. Hubbert. Viimeisenä oli nro 84 (43 jäi välistä), Juno-Heiden i Peter-Westenborken e Cora-Heiden. Urlisten kuuluvien koirien jälkeläiset pääsivät Zuchtbuch Grosse Münsterländeriin, roturekisteriin, edellyttäen, että ne olivat oikean värisiä ja vähintään 10 kuukauden iässä olivat saaneet ulkomuodosta arvosanan 'hyvä'. Urliste suljettiin ja rekisteri perustettiin vuonna 1922, mutta jo sitä ennen aloitettiin yhdistyselämä ja koetoiminta.

16.10.1921 pidettiin Halternissa ensimmäinen erikoisnäyttely isomünsterinseisojille. Arvosteltavana oli 22 koiraa. Ensimmäinen nuorten koirien koe pidettiin 8.4.1922 Harlessa Coesfeldin lähellä. Siellä jaettiin kolme toista palkintoa ja kolme kolmatta palkintoa. 29.6.1922 osallistui 21 isomünsterinseisojaa näyttelyyn Münsterissä.

Samana päivänä Delegierten-Commission hyväksyi isomünsterinseisojan viralliseksi roduksi.

ULKOMAISET TUONTIKOIRAT 1989-2019

Liite 2

Taulukossa on eritelty tuontimaittain ne vuosina 1989-2019 maahamme tuodut isomünsterinseisojat, joista tiedot ovat olleet saatavissa joko SKL:n koirarekisteristä tai rodun jalostusneuvojalta. Mikäli koira ei ole SKL:n koirarekisterissä tuontikoirana, on siitä maininta kyseisen koiran kohdalla.

Suomeen tuodut isomünsterinseisojat 1989-2019. (Suomen Kennelliitto ry. KoiraNet Jalostustietojärjestelmä; Saksanseisojakerho ry. Tietokanta; Svenska Kennelklubben. Hunddata-tietokanta; The Kennel Club, UK. Dog Health Test Search –tietokanta)

SAKSAN TUONNIT		isä		emä	
DIXON CIPERRO uros	FIN15029/97 A/A 0/0	NIEK VOM BUSSHOF	ZGM70/90 A	BEA CIPERRO	ZGM171/94 A
LARA VOM FREIHOF narttu	FIN25554/00 B/A 0/0	ERIC CIPERRO	ZGM28/98 A	JANA VOM FREIHOF	ZGM197/98 A
CARDA VOM ISSELTAL narttu	FIN25210/01 B/A	JUNKER VOM VOSSBRINK	ZGM123/97 A	SHEILA VOM BUSSHOF	ZGM255/96 A
DAX VOM HOMERLAND uros	FIN35552/01 A/B 0/0	GRINGO VOM BERGWALD	GM117/99 A	AMSEL VOM HOMERLAND	GM129/98 A
KISCHA VOM BERGWALD narttu	FIN13229/02 B/B	ALEX VOM NECKARTAL	ZGM168/98 A	AIKA VON DER WALDSCNEPFE	ÖHZB616 A
CARLO VOM BUSSHOF uros	FIN14315/03 C/C 0/0	ARON VOM ISSELTAL	ZGM18/99 A	XILLA VOM BUSSHOF	ZGM283/98 A
SCHUMI VOM VOSSBRINK uros	FIN45689/03 A/A 0/1	ULF VOM MARIENBRINK	ZGM321/00 A	HUMMEL VOM VOSSBRINK	ZGM162/96 A
BÖLKERS REX uros	FIN15969/04 A/A 0/0	OPAL VON ST. VIT	ZGM371/00 A	IRA VOM VOSSBRINK	ZGM306/96 A
ELFI VOM HASSELBUSCH narttu	FIN17004/04	ANDO VOM STEENHOF	ZGM95/98 A	BOELKERS OAKY	ZGM/96 A
ASTI VOM RABENBAUM narttu	FIN34702/05 A/A 0/0	DON VOM FELSENHOF	ZGM78/01 A	BIRKA VON DER STEVERQUELLE	ZGM176/03 B
KERSTA CIPERRO narttu	FIN11700/06 A/A 0/0	ARON VON GRINZING	ÖHZB871 A	PAULA VOM ANZENTHAL	ZGM31/03 A
FRODO VOM ISSELTAL uros	FIN54912/06 D/D 1/0	DON VOM SÜLTZTAL	ZGM200/02 B	EDDA VOM ISSELTAL	ZGM98/03 A
BÄRBEL VOM LÖWENBERG narttu	FI37899/09 A/A 0/0	ALPHA VOM BACKHAUS	ZGM17/07 A	PAULA VOM BERGWALD	ZGM108/04 B
ACHILLES VOM ORTSBERG uros	FI22621/10 A/A 0/0	JUKO VOM BIMOLTERFELD	ZGM8/01 A	BENTJE VOM NORDBUSCH	ZGM149/03 B
ARAMIS VOM PFAFFENBUCK uros	FI40587/12 A/A 0/0	ENNO VOM SÜLTZTAL	VDH94/04 B	BELLONA AUREUS	VDH171/09 A
VIA VON ST. VIT narttu	FI46420/13	POLO VON DER LANGEN WEIDE	VDH25/11 A	ANTJE VON HÖVELHOF	VDH126/07 A
ABOR VON OVERNDORF uros	FI48720/16	ARVEN VON KÖNIGSDAMM	VDH/GM218/11	BONNY VON DER KUHLE	VDH/GM227/09
BITTE VOM WATTENMEER narttu	FI41963/16	MAX VOM AHLER ESCH	VDH/GM226/10	AIRA VON DER BARKES HEIDE	VDH/GM39/09
ASRA VOM OESTRICHER HOLZ narttu	FI45073/17	MAX VOM AHLER ESCH	VDH/GM226/10	AMIRA AUS DER VOREIFEL	VDH/GM269/12
GERO VOM ORTSBERG uros	FI37012/17	DARUS VOM BÖINGHOOK	VDH/GM43/14	ELSE VOM ORTSBERG	VDH/GM100/14

ARCA VON ST. BARBARA narttu	FI34797/17	TIRO VOM AHLER ESCH	VDHzGM24/15	EVER VOM SCHMEIENTAL	VDHZGM77/13
OTTI VON HAUS EMSING narttu	FI15058/18	URBAN VON ST. VIT	VDH120/12	MERLE VON HAUS EMSING	VDH53/11
SIENA VOM FLÖRBACH narttu	FI51427/18	ALFRED VOM SCHAFSTEG	VDH21/14	PITA VOM FLÖRBACH	VDH79/16
ZENA VOM AHLER ESCH narttu	FI44745/19	ZERRES VOM MARIENBRINK	VDH/GM241/16	QUEENA VOM AHLER ESCH	VDHZGM84/13

RUOTSIN TUONNIT		isä		emä	
VÅRÅSEN'S XIMENA narttu	S12265/90	THAXMEAD RIESLING	S57055/88 H	KEUNBUR'S ASPE	S19069/87 H
VÅRÅSEN'S ZELINDA narttu	S23651/90 B/B	THAXMEAD RIESLING		KEUNBUR'S BELINDA	S14088/88 H
VÅRÅSEN'S ÖNSKEDRÖM narttu (Ei tuontikoirana SKL rek.)	S30795791	THAXMEAD RIESLING		KEUNBUR'S ASPE	
VÅRÅSEN'S BELLADONNA narttu	S38659/91 A/A	THAXMEAD RIESLING		KEUNBUR'S BELINDA	
VÅRÅSEN'S DARK- DREAM uros	S30912/92 D/C	QUIRL UT SEELTERLOUND	S62350/91 *	KEUNBUR'S ASPE	
VÅRÅSEN'S JELWIN uros	S19254/94 B/B	QUIRL UT SEELTERLOUND		VÅRÅSEN'S BALDERSBRÅ	S38658/91 H 0
VÅRÅSEN'S MON-A- MEE narttu	SF50334/94 B/B	QUIRL UT SEELTERLOUND		KEUNBUR'S BELINDA	
VÅRÅSEN'S MON-A- MORE narttu	SF29466/94 C/C 0/0	QUIRL UT SEELTERLOUND		KEUNBUR'S BELINDA	
VÅRÅSEN'S SPEEDY- SPRING uros	FIN18037/96	GRAINMARSH ARIC	S41417/93 H	VÅRÅSEN'S HEAVENLY- HONEY	S33845/93 H
VÅRÅSEN'S SWEET- SENSATION narttu	FIN30418/96 A/A	GRAINMARSH ARIC		VÅRÅSEN'S HEAVENLY- HONEY	
VÅRÅSEN'S TAMLIN uros	FIN29891/96 B/A	AKKO	S37749/94 H	ALMA	N38330/92 H
VÅRÅSEN'S WILBUR uros (Ei tuontikoirana SKL rek)	S38468/97 s. 3.6.1997	GRAINMARSH ARIC		ATTI	S37751/94 Ua
VÅRÅSEN'S XTRAVACKRA narttu	FIN36473/98 (C/C) C/B 0/0	GRAINMARSH ARIC		ALMA	
VASSFJÄRDEN'S FRODE uros	FI55699/14 A/A 0/0	JODA AUS DER STOCKMANNSMUHLE	VDHZGM139/06	VASSFJÄRDEN'S BONNI	S18256/2009 A 0

NORJAN TUONNIT		isä		emä	
MUNSDAL'S CASMIR uros (Ei tuontikoirana SKL rek.)	N10225/89	AMOR VON DER EICHENALLEE	S40001/86	GRUNWALD ASTRA	N26471/87 *
ELMER AV HUNDREMETERSKOGEN	FIN22036/06 B/B 0/0	BÖLKERS RAGNAR	S14224/2004 B	NORDVESTN'S FOKUS	N02841/02 A

uros					
------	--	--	--	--	--

TANSKAN TUONTI		isä		emä	
ANTHO uros	FIN34184/97 A/A	XENON UT SEELTERLOUND	DK10039/93 B1	BESS	DK07662/92 A2

ITÄVALLAN TUONTI		isä		emä	
AMY VOM SCHÖCKLLAND narttu	FI27654/16	GREIF VOM SCHILCHERLAND	ÖHZB/GRMÜ1497	ESTELLE VOM TOMASCHKIHOFF	ÖHZB/GRMÜ1456

BRITANNIAN TUONTI		isä		emä	
TARKANYA KIRIS KRISTA narttu	FIN39473/01 A/A 0/0	GORSEBANK REX VINCENT	KCY151196Y02 2/2=4 1	TARKANYA SILK	KCSB0181CH 5/3=8

HOLLANNIN TUONTI		isä		emä	
HERO V.H. MEEKENESCH uros	FIN18250/04 C/B	ASSO VOM HASSELBUSCH	ZGM235/98 A	BIRKA V.H. MEEKENESCH	NHSB2213657 TC
FINNIE SMITS V. 'T REUSELDAL narttu	FI39399/16	BORD V.D. STOMMEERPOLDER	NHSB2908619	BAYLA .'T REUSELDAL	NHSB28888853

TSEKIN TUONTI		isä		emä	
AXA Z EGERANU narttu	FIN50550/05 A/A 0/0	JUSTUS CIPERRO	ZGM175/01 A	ZUZI OD NEZDICKEHO POTOKA	CLP/1097/05 A/B

KÄYTTÖKOKKEET SAKSASSA

Liite 3

(Suomaa, S. 2015)

Saksassa seisojilla on monia erilaisia kokeita. Jalostukseen hyväksyminen perustuu koetuloksiin nuorten kevättaipumuskokeissa (VJP) ja nuorten koirien syysjalostuskokeissa (HZP). Näiden kokeiden hyväksytyllä suorittamisella isomünsterinseisoja saavuttaa jalostuskelpoisuuden, edellyttäen että muut vaadittavat näytöt ovat olemassa (lonkat A-B, ulkomuoto vähintään hyvä, vaaditut suoritusmerkinnät) (Verband Grosse Münsterländer e.V.). Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe (VGP) on myös merkittävä osoitus koiran jalostusarvosta ja moni jalostuskoira on suorittanut sen. Saksan Metsästyskäyttökoiraliiton ylläpitämään kantakirjaan (DGStB) pääsee VGP-kokeen hyväksytyllä tuloksella. Arkipäivän metsästyskäyttöä varten tarvitaan viranomaisten määrittelemä metsästyskäyttökelpoisuuskoe (Brauchbarkeitsprüfung), joka on oltava hyväksytysti suoritettuna ainakin yhdellä metsästysseurueen koiralla. VGP-kokeen hyväksytyt suorittaminen korvaa tämän kokeen. (Markmann, H.-J., 1997).

Kokeiden lisäksi seisijat voivat osoittaa monipuoliset taipumuksensa keräämällä suoritusmerkintöjä, kuten esim. petoeläinkovuustesti (Härtenachweiss (/)), 20 tai 40 tunnin verijälkikoe (Schweissprüfung), ajohaukkutodistus (Lautnachweiss (\)), haavakon noutotodistus (Verlorenbringen (Vbr)), oma-aloitteinen talteenottokoe (Bringtreueprüfung (Btr)), villisian käsittelykoe (Leistungszeichen S, Schwartzwild), käsimerkillä pysäytystesti (Armbruster Haltabzeichnen, AH), aito verijälkikoe (Schweiss Natur). Lisäksi on vapaaehtoinen erillinen kaadon ilmoitus tai kaadon haukku-osasuoritus (Totverweisen/ Totverbellen) VGP:ssä, josta saa ylimääräisiä pisteitä. (Markmann, H.-J., 1997.)

VJP

VJP eli Verbandsjugendprüfung, nuorten koirien kevättaipumuskoe. Kaikille seisobaroduille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet koirat ja sitä edellisenä vuonna lokakuun alun ja joulukuun lopun välillä syntyneet (1.10.-31.12.). Kokeet järjestetään helmi-toukokuussa. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa.

Kokeessa testataan nuorten koirien luontaiset käyttötaiipumukset. Erikseen kirjataan pisteet osasuorituksista: jäniksen jälki, nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus. Joka osasuorituksesta annetaan arvosana. Pisteitä arvosanoista voi saada seuraavasti:

erinomainen	12 pistettä
erittäin hyvä	9-11 pistettä
hyvä	6-8 pistettä
riittävä	3-5 pistettä
puutteellinen	1-2 pistettä
riittämätön/ei kokeiltu	0 pistettä

Arvosanan "erinomainen" voi saada ainoastaan erinomaisesti suoritetusta työstä erityisen vaikeissa olosuhteissa. Se voidaan antaa vain jälkityöstä ja nenän käytöstä VJP-kokeessa, HZP-kokeessa lisäksi sorsan karkottavasta jäljityksestä peitteisessä vedessä.

VJP-kokeen osasuoritusten kertoimet ovat seuraavat:

jälki	2
nenän käyttö	2
haku	1
seisonta	1

Lisäksi VJP-kokeessa täytyy todeta koiran ajotaipumus: näköhaukku, jälkihaukku, ei todettavissa, ajaa hiljaa tai hakulöysä (waidlaut). Koiran käyttäytyminen ja mahdolliset ruumiilliset puutteet (silmäluomet, purenta, hammaspuutokset, liikahampaat, kivesvika, ontumat) kirjataan. Paukkukestävyys todetaan ampumalla kaksi kertaa ilmaan koiran ollessa haussa. (Saksan Metsästyskäyttökoirayhdistys r.y., 2001; Markmann, H.-J., 1997.)

HZP

HZP eli Herbstzuchtprüfung on nuorten koirien syysjalostuskoe. Kaikille seisojille yhteinen koe, johon voivat osallistua edellisenä vuonna syntyneet ja sitä edellisen vuoden lokakuun alun ja joulukuun lopun välillä syntyneet koirat (1.10.-31.12.). Kokeita järjestetään elokuun lopulta syyskuun loppuun. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa.

HZP-kokeessa vaaditaan koiralta jo korkeampaa koulutuksellista tasoa. Kokeessa kirjataan erikseen pisteet osasuorituksista, jotka jaetaan taipumus- ja koulutusosioihin. Taipumusosiot: nenän käyttö, haku, seisonta, ohjattavuus, työskentelyilo, sorsan (paperinkalvosimen avulla väliaikaisesti lentokyvyyttömäksi tehdyn sorsan) jäljitys peitteisessä vedessä (Stöbern hinter der Ente), piilotetun sorsan nouto vedestä. Koulutusosiot: laahausjälki kaniinilla ja linnulla, noudon kantamistapa: sorsa, fasaani, kaniini (Art des Bringens - keskiarvopisteet), tottelevaisuus. Kustakin osasuorituksesta annetaan arvosana ja arvosanapistet kuten VJP:ssä.

Kokonaispisteitä laskettaessa osasuorituksilla on seuraavat kertoimet:

Rusakon jälki	3
Nenän käyttö	3
Haku	2
Seisonta	2
Ohjattavuus	2
Työskentelyilo	1
Vesityö	
a) piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä	1
b) sorsan karkottava jäljitys peitteisessä vedessä	3
Nouto	
a) riistatyö linnulle sisältäen noudon	1
b) piilotetun linnun nouto	1
c) linnun laahausjälki ja nouto	1
Turkiseläinjälki (rusakko/kani)	1
Noudon kantamistapa	
a) jänis	1
b) sorsa	1
c) kanalintu	1
Tottelevaisuus	1

Lisäksi HZP-kokeen yhteydessä arvioidaan koiran ajotaipumus ja todetaan mahdolliset ruumiilliset puutteet sekä paukkukestävyys, kuten VJP-kokeen yhteydessäkin. HZP-kokeen yhteydessä kokeillaan lisäksi paukkukestävyys ja veteenmenohalukkuus ennen varsinaisen vesikokeen suorittamista. Sorsa

heitetään veteen ja koiran uidessa sitä kohti ammutaan sorsan eteen veteen haulikolla. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto r.y., 2001.; Markmann, H.-J., 1997)

VGP

VGP eli Verbandsgebrauchsprüfung on Metsästyskäyttökoiraliiton täyskäyttökoe, joka on kaikille seisojaroduille yhteinen. HZP-kokeen suorittaneille koirille. Kokeeseen saa samalla koiralla osallistua ainoastaan kaksi kertaa. Ensikertalaisen koiran ohjaajan on pakko osallistua vähintään kerran VGP-kokeeseen katsojana ennen kuin itse saa ohjata koira ko. kokeessa.

VGP-koe järjestetään aina vähintään kaksipäiväisenä, ainoastaan syksyllä. Arvostelusta vastaa aina tuomariryhmä, johon kuuluu vähintään kolme käyttökoetuomaria. Toisin kuin nuorten luokan kokeissa, VGP -kokeen läpäissyt koira palkitaan 1., 2. tai 3. palkinnolla. Koe jaetaan osasuorituksiin: metsätyö, vesityö, peltotyö ja tottelevaisuus. 1. palkinnolla palkittu koira on saanut osasuorituksista keskimäärin erittäin hyvän arvosanan, 2. palkinnon saanut koira keskimäärin hyvän arvosanan ja 3. palkinnon saanut koira suoriutuu myös metsästyksestä menestyksekkäästi.

Koira saa jokaisesta suorituksesta arvioinnin ja sitä vastaavat pisteet seuraavasti:

erinomainen	4h pistettä
erittäin hyvä	4 p
hyvä	3 p
riittävä	2 p
puutteellinen	1 p
riittämätön	0 p

Arvosana "erinomainen" annetaan vain, jos koira on suorittanut todella erinomaisen työn vaikeissa olosuhteissa. Arvosanaa "erinomainen" ei anneta jälkityö-, nouto- ja tottelevaisuusosuorituksista.

Alla on lueteltu osasuoritusten erilliset suoritusosiot, joista siis jokaisesta annetaan arvosana sekä kertoimet, joiden avulla kokonaispisteet lasketaan. Mitä vaativampi suoritus, sitä suurempi kerroin.

Metsätyö:		kerroin:
Verijälkityö hihnassa		
- yli yön jälki		8
- päiväjälki		5
- ilmoitus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä haukkumalla (lisä)		4
- tiedotus kuolleen sorkkaeläimen löydöstä (lisä)	3	
Ketun nouto esteiden yli		3
Ketun laahausjälki		5
Ketun nouto jäljeltä		2
Rusakon tai kanin laahausjälki		4
Rusakon tai kanin nouto jäljeltä		2
Karkottava haku (läpipääsemätön pöheikko, ylösajaminen)		4
Tiheikköhaku (tarkka tiheän al. haku, mahd. seisonta ja riistatyö)		3

Vesityö:		kerroin:
Hakunouto ilman sorsaa peitteisessä alueessa		3
Paukkukestävyys (todetaan, ei saa pisteitä, vrt. HZP)		
Piilotetun sorsan nouto peitteisessä vedessä		3
Karkottava jälkityö sorsalla peitteisessä vedessä	3	
Sorsan nouto Peltotyö:		kerroin:
Nenän käyttö		6

Haku		4
Seisonta		4
Haukkuen ajotaipumus (jälkihaukku, näköhaukku...)		3
Linnun hakunouto		
a1. Lintutyö		4
2. tai turkiseläinjälki		3
b1. Ammutun linnun nouto, koira ei nähnyt pudotusta		3
2. tai piilotetun linnun hakunouto		3
Linnun nouto		2
Tottelevaisuus:		kerroin:
Käyttäytyminen yleensä - tottelevaisuus	3	
Käyttäytyminen passipaikalla		2
Seuraaminen kytkettynä		1
Seuraaminen vapaana		2
Paikallamaku (metsästyksellinen, ohjaaja ampuu 2 kertaa ilmaan piilosta 2		
Käyttäytyminen linnun nähdessä (pysähdyttävä käskyttä)		2
Käyttäytyminen rusakon tai kanin nähdessä (toteltava pysäytyskäskyä)		3
Käyttäytyminen ammuttaessa		2

Koiran on saavutettava kaikissa neljässä osasuoritusryhmässä (metsä, vesi, pelto, tottelevaisuus) tietyt vähimmäispistemäärät joka palkintosijaa kohti. Lähes kaikissa suorituksissa koira saa käskää vain kerran tai ei ollenkaan. (Saksan Metsästyskäyttökoiraliitto r.y., 1996; Markmann, H.-J., 1997).

MUIDEN POHJOISMAIDEN KOKEET

Liite 4

(Suomaa, S. 2015)

Ruotsi

Ruotsin käyttökokeissa koirat kokeillaan kaikissa luokissa (NUO, AVO ja VOI) kenttätyössä, vesityössä, laahausjätkityössä sekä noudossa. Vesityö on samankaltainen kuin Suomessa. Jätkityö on nuorten luokassa noin 100 m pitkä ja tehdään linnulla tai jäniksellä, kuten avoimessa luokassakin. Nuorten luokassa koiraa saa viedä hihnassa koko matkan. Avoimessa ja voittajaluokassa matka on noin 200 m ja koiran on oltava kytkemätön. Voittajaluokassa jätkityö vedetään metsästettävällä petoeläimellä tai muulla nisäkäsriistalla. Kenttätyössä koirat kokeillaan aina parihaussa, paitsi jos huonot näkyvyysolosuhteet estävät tämän. Parihaussa koiran on säestettävä paritoveriaan tämän ottaessa seisonnan. Koirille annetaan pisteet joka osasuorituksesta sekä lisäksi erilliset ominaisuuspisteet. Voittajaluokkaan nousemiseen vaaditaan kaksi AVO1-palkintoa. AVO1-palkinnon voi saavuttaa yhdellä erinomaisella riistatyöllä. (Svenska Vorstehklubben, 2001). 2000-luvulla Ruotsissa on kehitetty ja otettu käyttöön Tanskan mallin mukainen monipuolisuuskäyttökoe (fullbruksprov) seisojille. (Svensk Vorsteh, 2003–2004).

Norja

Norjan käyttökokeet jaetaan metsä- kenttä- ja tunturikokeisiin sekä yhdistelmäkokeisiin, joissa vaaditaan vesi- ja jätkityö. Kaikki seisjarodut, sekä mannermaiseta että englantilaiset, kilpailevat samoissa kokeissa. Settereitä ja pointtereitä on Norjassa huomattavasti enemmän kuin saksanseisojia.

Kombineert-kokeessa vesi- ja jätkityö on suoritettu erillisenä, fullkombineert-kokeessa vesi- ja jätkityö suoritetaan samassa yhteydessä kuin muu koe (kenttä-, tunturi- tai metsäosuus). Hyväksytyä vesikoetta ei siis vaadita koepalkintoon kenttä- ja tunturikokeissa eikä aina metsäkokeissakaan. Kenttä- ja tunturikokeissa käytetään aina parihakua, jossa kaksi koiraa hakee samaa aluetta ja kilpailee keskenään. Koiria kuitenkin kokeillaan useampi erä siitä riippumatta, voittavatko ne linnut vai ei, jolleivät ne tee poissulkevaa virhettä. Metsäkokeessa koirat hakevat yksittäin. Metsäkokeesta saatu AVO1 tiedotetulla riistatyöllä oikeuttaa kunniapalkintoon, Aerespremie. Käyttövalion arvon koira voi saavuttaa keräämällä 25 valionarvopistettä (championatpoeng) kokeista (käytännössä edellyttää menestymistä useissa kokeissa) ja lisäksi CACIT/vara CACIT-palkinnon voittajaluokassa (tunturi- tai kenttäkokeet) tai Aerespremie-palkinnon metsäkokeesta. Lisäksi käyttövalion arvon voi saavuttaa saamalla AVO1-palkinnon fullkombineert-kokeesta (kolme noutoosiota sekä kenttä-, metsä- tai tunturikoe- osio). (Korhonen, Ilkka 2005; www.vorsteh.no)

Tanska

Käyttökokeita on Tanskassa useanlaisia:

- 1) Noutokoe 1, jossa on kolme osasuoritusta: kahden kyyhkysen nouto 50 m etäisyydeltä, yhden kaniinin nouto 40 m etäisyydeltä sekä yhden kyyhkysen ja yhden sorsan nouto vedestä 30 m etäisyydeltä.
- 2) Noutokoe 2, jossa on kolme osasuoritusta: kahden kyyhkysen nouto peitteisestä puustoisesta maastosta 50 m etäisyydeltä, kaniinin jäljitystehtävän sisältävä nouto 250 m etäisyydeltä sekä kahden piilotetun sorsan vesinouto.
- 3) Noutokoe 3, jossa on kolme osasuoritusta ja jota kutsutaan laajennetuksi noutokokeeksi: neljän kyyhkysen nouto korkeasta heinikosta, kolme piilotetun ja yhden vedessä olevan sorsan vesinouto sekä yhden ketun ja kahden kaniinin nouto peitteisestä puustoisesta maastosta
- 4) Peltokoe: Muistuttaa peltopyynn ja fasaanin metsästystä. Koiran tulee osoittaa seisonnataipumuksensa, nostaa linnut käskystä, olla rauhallinen linnun lähtiessä ja noutaa pudotettu riista. Metsästyskauden ulkopuolella järjestetyissä kokeissa pudotusta ei tietenkään voi tehdä ja nouto jää suorittamatta. Koirat kokeillaan kolmessa eri luokassa: nuorten luokka max 20 kk ikäisille koirille, avoin luokka kaikenikäisille ja voittajaluokka koirille, jotka ovat saavuttaneet 2 x 1. palkinnon avoimesta luokasta sekä suorittaneet noutokokeen 2 hyväksytysti. AVO1-palkinnon voi saavuttaa yhdellä hyvällä riistatyöllä. Tanskan peltokokeissa tuloksen saamiseen vaaditaan hyväksyty noutokoe. Peltokokeessa koirat hakevat aina parihaussa, tosin niin, että koiria saa ohjata hakemaan omaa aluetta. Jäniksen ajaminen kenttäkokeessa on paha virhe, josta koiran suoritus hylätään. Nämä ovat tärkeitä kokeita Tanskassa.
- 5) Verijälkikokeita on neljä erilaista: 400 metrin 3 tuntia vanha verijälki, 400 metrin 20 tuntia vanha verijälki, 1000 metrin 20 tuntia vanha verijälki sekä 1000 metrin 40 tuntia vanha verijälki.
- 6) Täyskäyttökoe Fullbroeksproev, joka rotujärjestöaktiivien mielestä on tärkein koemuoto ja joka muistuttaa Saksan VGP-koetta. Fullbroeksproev-tulos vaaditaan käyttövalion arvoon. (Nieminen, Kari 2005; Hansen, Bent 2010; Lundhoj, Carsten 2010)

Liite 5

Ryhmä: 7

FCI:n numero: 118
Hyväksytty: FCI 5.3.2014
Kennelliitto 15.4.2014

ISOMÜNSTERINSEISOJA

2/5

KÄYTTÖTARKOITUS: Monipuolinen ja -käyttöinen metsästyskoira, joka soveltuu kaikkiin metsästystilanteen tarpeisiin ja pystyy työskentelemään niin pelto- ja metsämaastossa kuin myös vedessä, sekä ennen laukausta että sen jälkeen.

FCI:N LUOKITUS:

Ryhmä 7 kanakoirat, alaryhmä 1.2 mannermaiset spanielityyppiset kanakoirat

Käyttökoetulos vaaditaan.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Rodun historiallinen kehitys on saanut alkunsa

ISOMÜNSTERINSEISOJA

3/5

Korvat: Leveät, melko korkealle kiinnittyneet, pyöreäkärkiset ja tiiviisti pään myötäisesti riippuvat.

KAULA: Vahva ja lihaksikas, tyylikkäästi kaartuva.

RUNKO

Säkä: Keskipitkä, pitkä ja lihaksikas.

Selkä: Lyhyt, kiinteä ja vaakasuora.

Lanne: Vahva ja jäntevän lihaksikas.

ISOMÜNSTERINSEISOJA

4/5

KARVAPEITE

Karva: Pitkää ja tiheää mutta sileää, tyyppillinen pitkäkarvaisen koiran karva; ei kiharaa eikä pörröistä koska tämä haittaisi metsästystyöskentelyä. Sekä uroksilla että nartuilla karvan tulee olla erityisen pitkää raajojen takaosassa, missä se muodostaa tiheät hapsut. Myös hännässä karvan tulee olla erityisen pitkää, pisimmät hapsut ovat hännän puolivälissä.

Korvien hapsujen tulee olla pitkät ja korvan alareunan selvästi ylittävät (lyhytkarvaiset korvan kärjet ovat virhe). Pään karvoitus on lyhyttä ja pinnanmyötäistä. Väri: Kolme värimuunnosta: valkoinen mustin läiskin ja pilkuin, mustapäistärökkö tai kokomusta. Pää on aina musta, jossa mahdollisesti valkoinen viiru tai piirto.

KOKO

ISOMÜNSTERINSEISOJA

5/5

- Pyöreät kissankäpälät tai pitkät jäniksenkäpälät; hajavarpaisuus; sisä- tai ulkokierteiset käpälät.
- Lyhytaskelinen, jäykkä tai sipsuttava käynti tai ravi. Lyhyt, töksähtävä tai tehoton laukka.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.
- Vaalea kirsu
- Sisä- tai ulkomirteiset silmäluomet (entropium, ektropium)
- Ylä- tai alapurenta, vino purenta; minkä tahansa muiden hampaiden paitsi kahden P1- tai yhden M3-hampaan puuttuminen

